

EVROPSKA KOMISIJA

Brisel, 9.11.2010.
COM(2010) 660

**SAOPŠTENJE KOMISIJE
EVROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU**

Strategija proširenja i ključni izazovi 2010. – 2011.

{SEC(2010) 1326}
{SEC(2010) 1327}
{SEC(2010) 1328}
{SEC(2010) 1329}
{SEC(2010) 1330}
{SEC(2010) 1331}
{SEC(2010) 1332}
{SEC(2010) 1334}
{SEC(2010) 1335}

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. KLJUČNI IZAZOVI	6
2.1. Prevazilaženje ekonomske krize	6
2.2. Socijalno uključivanje	7
2.3. Jačanje vladavine prava i javne uprave	8
2.4. Sloboda izražavanja i medija.....	9
2.5. Pomirenje, regionalna saradnja i bilateralna pitanja na Zapadnom Balkanu	10
3. PREDPRISTUPNI INSTRUMENTI U SLUŽBI POLITIKE PROŠIRENJA	12
4. NAPREDAK ZEMALJA OBUHVAĆENIH PROCESOM PROŠIRENJA I AGENDA ZA 2010. – 2011.	15
4.1. Usmjeravanje Zapadnog Balkana ka članstvu u EU	15
4.2. Nastavak pristupnih pregovora sa Turskom.....	18
4.3. Pokretanje procesa pristupanja Islanda	20
5. ZAKLJUČCI I PREPORUKE	20
ANEKS 1	25
Crna Gora	25
Albanija	27
ANEKS 2	29
Hrvatska	29
Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija	35
Bosna i Hercegovina	41
Srbija	47
Kosovo	54
Turska.....	61
Island	69

SAOPŠTENJE KOMISIJE EVROPSKOM PARLAMENTU I VIJEĆU

Strategija proširenja i ključni izazovi 2010. – 2011.

1. UVOD

Proces proširenja EU je dobio novi podsticaj otkako je Komisija usvojila svoj posljednji izvještaj o napretku, bez obzira na mnoge preostale izazove sa kojima se Unija suočava. Stupanje na snagu Ugovora iz Lisabona je osiguralo je da EU može nastaviti da slijedi svoju agendu proširenja, zadržavajući zamah evropskih integracija.

Pregovori sa Hrvatskom ušli su u završnu fazu, pokazujući na taj način svim zemljama obuhvaćenim procesom proširenja da pristupanje Uniji može postati stvarnost, ako se ispune neophodni uslovi. Srbija je podnijela zahtjev za članstvo. Komisija danas objavljuje svoje mišljenje o zahtjevima za članstvo Crne Gore i Albanije. Island je u julu započeo pregovore o pristupanju. Otvorena su nova poglavlja u pregovorima sa Turskom, a zemlja je otpočela temeljitu reviziju svog ustava, približavajući se evropskim standardima. Liberalizacija viznog režima za zemlje Zapadnog Balkana je napredovala. Bilo je značajnijih pomaka u prevazilaženju dugotrajnih bilateralnih neslaganja između Slovenije i Hrvatske, a priprema se dijalog između Srbije i Kosova¹. Pomirenje među ljudima nakon sukoba je napredovalo, a same zemlje su započele da preuzimaju veću odgovornost za regionalnu saradnju.

Ipak, preostalo je mnogo izazova. U nekim zemljama obuhvaćenim procesom proširenja zamah reformi je usporen. Sve one trebaju usmjeriti napore na dobru upravu, unapređenje vladavine prava, ubrzanje ekonomskih reformi i poboljšanje svojih kapaciteta za usvajanje i provedbu *acquis*-a. Podrška slobodi izražavanja i dalje je pitanje koje se javlja u većini zemalja. Ostaje da se riješi nekoliko složenih pitanja, uključujući pitanje vlasti u Bosni i Hercegovini, kao i pitanje koje se tiče naziva Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije. I dalje su otvorena bilateralna pitanja, a razlike u stavovima u pogledu statusa Kosova usporile su regionalnu saradnju. Kada je riječ o Kipru, pregovori o sveobuhvatnom rješenju su napredovali, ali još uvijek nisu zaključeni.

Opredijeljenost EU za proces proširenja odražava ubjeđenje država članica da je on u zajedničkom interesu Unije i zemalja koje žele postati njene članice. Potrebno je prezentirati otvorenu poruku i dati jasna objašnjenja javnosti kako bi se povećalo razumijevanje i podrška procesu proširenja. Proces proširenja EU doprinosi stabilnosti u Evropi, kao i sigurnosti i dobrobiti njenih državljana. On predviđa jedinstvenu inicijativu za političke i ekonomske reforme u zemljama obuhvaćenim procesom proširenja. U uzajamnom je interesu EU i ovih zemalja da otpočnu razgovore o složenim pregovaračkim poglavljima već na samom početku procesa. Cilj ovog procesa je da se zemlje obuhvaćene procesom proširenja približe evropskim standardima u svim oblastima koje su obuhvaćene ugovorima EU, čime se pomaže EU da ostvari svoje sopstvene ciljeve. Danas ovi ciljevi uključuju rješavanje pitanja vezanih za ekonomsku krizu i upravu, stvaranje novih radnih mjesta u reformskoj agendi 2020., što će EU učiniti sigurnijom i dati joj veći značaj na međunarodnoj sceni. Program rada Komisije za

¹ U okviru Rezolucije Vijeća sigurnosti UN-a 1244/99.

2011. uključuje određeni broj inicijativa sa ovim ciljem.

Proces proširenja mora zadržati kredibilitet za sve koji su njime obuhvaćeni. Zemlje koje žele postati članice i njihovi državljani trebaju jasnu perspektivu pristupanja, kada uslovi budu ispunjeni, i trebali bi biti u mogućnosti da vide opipljive koristi u toku procesa. Javno mijenje u državama članicama i EU mora biti sigurno da su nova proširenja dobro pripremljena kroz strogo ispunjavanje uslova. Uspješno proširenje zahtijeva čvrstu političku opredijeljenost svih aktera. Obnovljeni konsenzus o proširenju, kojeg je u decembru 2006. postiglo Evropsko vijeće, ostaje okvir za postizanje ovih ciljeva. Ova politika zasnovana je na principima učvršćivanja opredijeljenosti, pravednim i strogim uslovima i dobroj komunikaciji sa javnošću, u kombinaciji sa kapacitetom EU za integraciju novih članica.

Proces proširenja predviđa mehanizme i inicijative, sublimirane u članstvu, koji podstiču zemlje u procesu proširenja da rade zajedno sa EU u realizaciji zajedničkih ciljeva. Sa jačanjem ekonomskog upravljanja u EU, ekonomski dijalog sa zemljama u procesu proširenja će se takođe intenzivirati, čime ćemo biti u mogućnosti da zajednički usmjerimo snage na prevazilaženje krize i kreiramo nova radna mjesta. Globalna konkurentnost EU ima koristi od bliže integracije sa zemljama koje imaju niz komparativnih prednosti. Ovo je jedna od dugoročnih koristi petog proširenja, kojom je Evropska unija između 2004. i 2007. povećala broj svojih članica sa 15 na 27. Trgovina između „starih“ i „novih“ država članica je utrostručena sa oko 150 milijardi eura na 450 milijardi eura u toku decenije do 2008. godine. Proces proširenja osigurao je EU finansijska sredstva da zajedno sa međunarodnim finansijskim institucijama, preduzme korake na očuvanju ekonomske stabilnosti u vremenima krize, gdje je to bilo potrebno. Mala i srednja preduzeća, koja generišu dva od tri radna mjesta u privatnom sektoru u EU i koja su glavni pokretači inovacija, imaju koristi od proširenog unutrašnjeg tržišta i važan su element prema kojem se usmjerava pretpriputna pomoć.

Veća integracija kroz proces proširenja pomaže EU da ostvari svoje ciljeve u brojnim oblastima koje su ključne za ekonomski oporavak i održivi rast, uključujući, energetiku, transport, zaštitu životne sredine, kao i napore koji se ulažu na rješavanju pitanja klimatskih promjena. Zemlje Zapadnog Balkana se nalaze u okruženju država članica. Turska dijeli kopnenu i pomorsku granicu sa Evropskom unijom. Izgradnja transevropskih transportnih koridora, diversifikacija energetske izvora, ublažavanje i prilagođavanje klimatskim promjenama, te smanjenje prekogranične zagađenosti zraka i vode spadaju u ciljeve EU čija realizacija zahtijeva punu opredijeljenost zemalja obuhvaćenih procesom proširenja.

I ove zemlje imaju koristi od napretka u navedenim oblastima, a perspektiva pridruživanja osigurava im inicijative čiji su prioritet ciljevi koje dijele sa EU. Grantovi iz Instrumenta za pretpriputnu pomoć (IPA) i krediti Evropske investicijske banke i drugih međunarodnih finansijskih institucija, uz podršku IPA-e, predviđa praktična sredstva podrške. Zemlja koja je posljednja započela pregovore o pristupanju – Island, svjetski je lider u različitim vrstama obnovljive energije i može dati veliki doprinos naporima koje EU ulaže u pogledu inovacija u ovoj, kao i u drugim naprednim oblastima.

Kako učiniti Evropu sigurnijim mjestom, pitanje je koje se nalazi pri vrhu agende EU, kako je definisana Programom iz Štokholma. Od zemalja u procesu proširenja se zahtijeva da preuzmu *acquis* Unije i da pokažu svoju sposobnost da ga u potpunosti sprovedu. Iz ovog razloga, Komisija je udvostručila napore vezane za pružanje podrške zemljama u procesu proširenja u prevazilaženju problema i rješavanju pitanja organizovanog kriminala i korupcije, kao i u jačanju njihovih kapaciteta za provedbu zakona. Tužioc i sudije EU, kao i drugi

stručnjaci za provedbu zakona, upravljanje granicama i migraciju sada pomažu svojim kolegama u zemljama u procesu proširenja dijeleći sa njima svoja iskustva i provjeravajući ostvareni napredak. Ispunjavanje kriterija, čime se određuje brzina kojom se jedna država kandidat približava članstvu u EU prilikom pristupnih pregovora, zahtijeva uvjerljive rezultate u donošenju sudskih odluka na nepristrasan i djelotvoran način.

Iskustva vezana za liberalizaciju viznog režima za zemlje Zapadnog Balkana pokazuju koliko se toga može postići kombinovanjem rigoroznih uslova i ostvarenjem posebnih koristi, vezanih za napredak ka članstvu u EU. Njima se takođe naglašava značaj kontinuiranih napora vlasti koje se zalažu da osiguraju poštivanje ograničenja i uslova vezanih za slobodnije kretanje ljudi.

Stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona, EU je ojačala svoj značaj na globalnoj sceni. Uloga EU u usvajanju Rezolucije o Kosovu od strane Generalne skupštine UN-a, primjer je ovog potencijala. U svijetu u kojem rastuće sile imaju sve veću ulogu, proces proširenja daje Evropskoj uniji na težini i čini da se njen glas više čuje na međunarodnim forumima. Peto proširenje dalo je novi poticaj odnosima EU sa njenim istočnim i južnim susjedima i podstaklo EU da istraži načine za kreiranje inicijativa u regionu Baltika i Baltičkog mora. Proces pridruživanja zemalja Zapadnog Balkana i Turske je od još većeg značaja za EU i osigurava njen uticaj u regionima Mediterana, Crnog mora i dunavskog bazena. Pod uslovom da se uloga Turske u njenoj regiji razvije uz proces pridruživanja zemlje i u koordinaciji sa EU, obje strane bi dobile na značaju na međunarodnoj sceni, ne samo na Bliskom istoku i južnom Kavkazu. Djelujući zajedno, EU i Turska mogu poboljšati energetske sigurnost, riješiti konflikte u regiji i spriječiti etničke i religijske podjele. Island i EU zajedno mogu imati važnu ulogu u rješavanju pitanja koja se odnose na energetiku, životnu sredinu, more i pitanja sigurnosti na Arktiku. Sigurno je da se puni potencijal ovakvih sinergija može realizovati samo ukoliko postoji uzajamna istinska opredijeljenost za strategiju proširenja.

Značaj EU u svijetu u značajnoj mjeri zavisi i od privlačnosti njenog regulatornog modela. Razvijenost unutrašnjeg tržišta i usvajanje normi i standarda EU od strane zemalja u svijetu glavni su stimulansi trgovini, ulaganjima i rastu. Akt o jedinstvenom tržištu kojeg je predstavila Komisija ima za cilj da ukloni mnoge preostale prepreke i oslobodi novi potencijal za rast. Kroz proces proširenja, zemlje obuhvaćene njime će postepeno usvajati *acquis*, šireći područje na koje se primjenjuje jedinstveni set standarda. To bi trebalo podstaći nova ulaganja, inovacije i socijalnu koheziju, te ojačati privlačnost regulatornog modela EU u susjednim zemljama, kao i u širem međunarodnom okviru.

Interesi u procesu proširenja su veliki za EU i za zemlje koje žele postati njene članice. U isto vrijeme, na svijest javnosti o značaju ove agende utiču dnevni problemi koji se često mogu činiti krupnima. Set izvještaja za ovu godinu, kao i prateći zaključci i preporuke, pokazuju da proces proširenja predstavlja dio rješenja mnogih problema koje naši državljani imaju, bilo da se radi o sprečavanju i rješavanju pitanja organizovanog kriminala i korupcije ili pitanja kreiranja i povećanja broja radnih mjesta. Institucije EU i njene države članice moraju blisko saradivati u cilju povećanja razumijevanja i podrške procesu proširenja, te kako bi objasnile na koji način nam taj proces može pomoći u realizaciji naših zajedničkih ciljeva. Ukoliko budući proces proširenja bude imao uspjeha, EU će biti u stanju da na bolji način odgovori na mnoštvo drugih izazova sa kojima se suočava.

2. KLJUČNI IZAZOVI

2.1. Prevazilaženje ekonomske krize

Ekonomska kriza je pogodila sve zemlje obuhvaćene procesom proširenja. Međutim, njen uticaj je bio različit u zavisnosti od ekonomske strukture svake pojedinačne zemlje. Kriza je najmanje pogodila Albaniju, Kosovo i Bivšu Jugoslovensku Republiku Makedoniju, budući da one najmanje zavise od izvoza, te da su se njihova domaća tržišta dobro održala. Ekonomska kriza je mnogo jače pogodila Hrvatsku, Srbiju i Tursku, koje su u većoj mjeri integrisane u globalno tržište. Crna Gora je bila ozbiljno pogođena, zbog svoje zavisnosti od vanjskog finansiranja i malog broja sektora. Uticaj krize u Bosni i Hercegovini pogoršale su prociklične fiskalne politike sa visokim udjelom subvencija i socijalnih transfera u budžetu.

U 2010. godini na Zapadnom Balkanu su zabilježeni umjereni znakovi oporavka. Domaća potražnja i dalje je slaba, što je rezultat stroge kreditne politike i kontinuirane nezaposlenosti. Oporavak uz jaku stopu rasta dosta dobro napreduje u Turskoj, koja je imala koristi od fiskalne konsolidacije i restrukturiranja svog bankarskog sektora početkom decenije. Island još uvijek trpi posljedice globalnih finansijskih poremećaja i kolapsa svog bankarskog sektora.

Javne finansije su i dalje pod pritiskom u određenom broju zemalja. Uprkos relativno niskom prosječnom javnom dugu, fiskalna ekspanzija u periodu rasta povećala je ugroženost i izloženost zemalja u procesu proširenja globalnoj finansijskoj krizi, sa izuzetkom Turske. Većina zemalja Zapadnog Balkana nema fiskalnu marginu i kapacitet potreban za utvrđivanje prioriteta javne potrošnje za fiskalni stimulans kao odgovor na krizu. Na Zapadnom Balkanu su provedene mjere fiskalnih ograničenja, uključujući rebalans budžeta. Međutim, to nije bilo dovoljno za sprečavanje rasta fiskalnih deficita. Island, Srbija, Kosovo i Bosna i Hercegovina koristile su pomoć Međunarodnog monetarnog fonda (MMF).

Evropska unija, zajedno sa međunarodnim finansijskim institucijama, pomogla je u ublažavanju uticaja krize. Pomoć IPA-e je reprogramirana i usmjerena na podršku ulaganjima u infrastrukturu i konkurentnost. Nekim zemljama je na raspolaganje stavljena budžetska i makrofinansijska pomoć. Okvir ulaganja za Zapadni Balkan ima značajnu ulogu u mobilizaciji fondova za veće infrastrukturne projekte (*vidi dio 3 u tekstu*).

Postizanje održivih stopa rasta i realna konvergencija zahtijevaće nastavak strukturnih reformi i razboritu fiskalnu politiku. Domaći izvori rasta se moraju iskoristiti na djelotvorniji način kako bi se povećali proizvodni kapaciteti, kreirala nova radna mjesta i unaprijedila konkurentnost. Potreban je veći obim domaćih i stranih ulaganja u *greenfield* projekte, posebno u aktivnosti koje su orjentisane na izvoz. Ovo će doprinijeti ostvarenju boljih rezultata i produktivnosti, što će dovesti do većeg zapošljavanja i u većoj mjeri održivih trgovinskih bilansa. Takođe će pomoći rješavanju krupnih socijalnih problema u regiji.

Kako bi povećale strana i domaća ulaganja, vlade moraju unaprijediti poslovno okruženje. Ovo podrazumijeva povećanje efikasnosti javne uprave i nezavisnosti pravosuđa, uklanjanje neformalnih prepreka trgovini i jačanje vladavine prava. Funkcionalno regionalno tržište u okviru Sporazuma o slobodnoj trgovini u centralnoj Evropi (CEFTA) i trajno usklađivanje sa *acquis*-em značajni su za privlačenje investicija. Planirana liberalizacija trgovine poljoprivrednim proizvodima i uslugama u cijeloj regiji, kao i otvaranje tržišta javnih nabavki će dodatno povećati potencijal rasta u regiji.

Za zemlje u procesu proširenja od ključne je važnosti da osiguraju održive javne finansije. To je takođe ključno pitanje i kod pripreme za članstvo u EU. Skorašnja iskustva pokazala su međusobnu zavisnost evropske ekonomije i destabilizirajućeg potencijala velikih debalansa čak i kod malih ekonomija.

Komisija će nastaviti da u potpunosti koristi pretpristupne instrumente i ekonomski nadzor kako bi pratila ekonomski i fiskalni učinak zemalja u procesu proširenja. Evropska unija vodi redovan dijalog sa zemljama kandidatima, uvodeći ih u sistem koordinacije ekonomske politike i nadzora unutar EU. Sličan postupak ustanovljen je i za zemlje koje su potencijalni kandidati za članstvo. Ekonomski dijalog između Komisije i zemalja obuhvaćenih procesom proširenja u okviru sporazumâ o pridruživanju takođe se koristi za praćenje ekonomskih politika.

Trenutno se preduzimaju koraci za unapređenje ekonomskog upravljanja u okviru EU. Kada ova ojačana koordinacija makroekonomske, budžetske i strukturne reforme bude u potpunosti definisana i formalizovana, Komisija će ispitati na koji se način neke od njenih odredbi mogu proširiti na zemlje obuhvaćene procesom proširenja.

Pored dijaloga i nadzora, EU aktivno podržava korake koje zemlje u procesu proširenja preduzimaju u cilju ekonomskog oporavka, makroekonomske stabilizacije i fiskalne konsolidacije. Značajan dio pomoći IPA-e usmjeren je na unapređenje upravljanja javnim finansijama, jačanje kvaliteta statistike i nadzora nad bankarskim sektorom.

Proces proširenja doprinosi ciljevima strategije Evropa 2020. tako što proširuje regulatorni okvir EU i kreira nove mogućnosti vezane za trgovinu. Komisija pozdravlja namjeru mnogih zemalja obuhvaćenih procesom proširenja da uvrste strategiju Evropa 2020. u prioritete svojih nacionalnih reformi. Komisija će zemlje u procesu proširenja povezati sa inicijativama koje se preduzimaju na nivou EU kako bi se ispunili ciljevi pametnog, održivog i inkluzivnog rasta, čime se postiže visok nivo zaposlenosti, produktivnosti i socijalne kohezije. U oblasti obrazovanja, Komisija će ispitati mogućnosti da sve zemlje u procesu proširenja uključe u okvir „Obrazovanje i obuka 2020.“ i u aktivnosti vezane za partnersku razmjenu znanja².

Zemlje obuhvaćene procesom proširenja počele su da preduzimaju inicijative u regionalnim grupama, u kojima zajedno mogu ocijeniti napredak i utvrditi ciljeve koji su specifični za regiju. Akt o malim preduzećima za Evropu, set mjera za poboljšanje poslovnog okruženja za mala i srednja preduzeća predstavlja primjer ovakve inicijative. Komisija će Vijeću za regionalnu saradnju predložiti da utvrdi platforme za dijalog i strukovne preglede u drugim oblastima u skladu sa prioritetima strategije Evropa 2020. Prilikom programiranja pomoći IPA-e, Komisija će uzeti u obzir prioritete ove strategije.

2.2. Socijalno uključivanje

Ekonomska kriza imala je negativan uticaj na socijalnu zaštitu u zemljama obuhvaćenim procesom proširenja. Kriza je posebno pogodila ugrožene grupe, uključujući manjine, ugrožene zajednice i osobe sa invaliditetom. Visok nivo nezaposlenosti, posebno nezaposlenosti među mladima, niske stope učešća radne snage i siromaštvo su u cijeloj regiji široko rasprostranjeni. Posebno ugroženu manjinu predstavljaju Romi, koji su izloženi siromaštvu, diskriminaciji i segregaciji kada se radi o pristupu obrazovanju, zapošljavanju,

² Hrvatska, Turska i Island već učestvuju u okviru „Obrazovanje i obuka 2020.“.

stambenom zbrinjavanju i socijalnim uslugama, uključujući i zdravstvenu zaštitu. Značajan broj Roma još uvijek nije upisan u matične knjige niti posjeduje lične dokumente. Veliki broj njih živi u kampovima u svojstvu interno raseljenih osoba, kao posljedica proteklog rata.

Komisija je opredijeljena da pomogne zemljama u procesu proširenja da poboljšaju položaj ugroženih grupa, uključujući socijalno i ekonomsko uključivanje Roma. Komisija osigurava značajnu pomoć u okviru IPA-e za ugrožene grupe kroz obrazovanje i jačanje socijalnih službi i službi zapošljavanja, s ciljem da se ugrožene osobe integrišu na tržište rada. Ona takođe finasira poboljšanja infrastrukture u romskim naseljima. Ova vrsta pomoći će biti intenzivirana, s ciljem unapređenja uslova za život u najugroženijim zemljama i to tako što će im se pomoći da osmisle sveobuhvatan pristup rješavanju problema socijalnog uključivanja. U slučaju Hrvatske, Zajednički memorandum o uključenosti je već zaključen, a njime se osigurava okvir politike djelovanja u ovoj oblasti. Zemlje u procesu proširenja preduzele su određene mjere za rješavanje pomenutih pitanja, ali još dosta toga ostaje da se uradi. Komisija podstiče ove zemlje da rade na smanjenju siromaštva i socijalne isključenosti, u skladu sa prioritetima strategije Evropa 2020., te da na kvalitetniji način iskoriste mogućnosti koje nudi Dekada uključenosti Roma. Zemlje u procesu proširenja bi trebale razmotriti utvrđivanje jasnih i ambicioznih ciljeva vezanih za zapošljavanje, obrazovanje i smanjenje siromaštva u ugroženim zajednicama, posebno kod romske populacije.

2.3. Jačanje vladavine prava i javne uprave

Jačanje vladavine prava, posebno pravosuđa i borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije ključni je izazov za većinu zemalja obuhvaćenih procesom proširenja. Vidljivi rezultati koji donose održiva poboljšanja u oblasti vladavine prava, važan su element za prelazak u narednu fazu procesa pridruživanja EU.

Obnovljeni konsenzus o proširenju, koji je postignut 2006. godine nalaže da se pitanja vezana za vladavinu prava rješavaju u ranoj fazi procesa pristupanja. Komisija je dala prioritet rješavanju ovih pitanja korištenjem svih raspoloživih instrumenata. Primjena kriterija u pregovorima o pristupanju služi kao važan katalizator reformi i daje jasnu poruku o tome a se se pitanjima vladavine prava mora ozbiljno pristupiti prije pridruživanja. Proces liberalizacije viznog režima pokazao je djelotvornost pristupa kojim se utvrđuju konkretni i specifični reformski zahtjevi, čime se zemljama omogućava da bolje usmjere svoje napore. Intenzivirani su strukovni pregledi i druge vrste aktivnosti, čime se uspostavljaju direktni kontakti između sudija, tužilaca i drugih stručnjaka iz oblasti provedbe zakona, upravljanja granicama i migracija iz država članica i njihovih kolega u drugim zemljama. Intenzivirana pravosudna i policijska saradnja u regiji sa državama članicama EU, kao i sa Europol-om, Eurojust-om i Frontex-om, osigurava sredstva za rješavanje problema prekograničnog kriminala u toku pretpristupnog perioda.

U svjetlu ovog iskustva, Komisija će ubrzati svoj rad i intenzivirati dijalog o vladavini prava sa zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima. Zemlje bi trebale raditi na postizanju konkretnih, održivih rezultata, kao i na uspostavljanju pouzdanih i vjerodostojnih rezultata u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, te u reformi pravosuđa. Od ključne je važnosti uspostava pravnog okvira i njegova provedba. Primjena misija za strukovni pregled i sistema kriterija (*benchmarking*) će se proširiti. Mišljenja Komisije o prijavama za članstvo koje su podnijele Crna Gora i Albanija utvrđuju prioritete u oblasti vladavine prava.

Komisija izbliza nadzire proces, posebno putem zajedničkih tijela u okviru sporazumâ o stabilizaciji i pridruživanju, privremenih sporazumâ ili ocjenjivačkih misija. Rezultati ovog dijaloga vidljivi su u izvještajima o napretku. Pomoć IPA-e je u najvećoj mjeri usmjerena na vladavinu prava. TAIEX godišnje organizuje više od 100 obuka koje su vezane za vladavinu prava za zemlje obuhvaćene procesom proširenja.

Nedavno je došlo do pozitivnih promjena u oblasti pravosudne saradnje u nekoliko zemalja Zapadnog Balkana. Zaključeni su novi bilateralni sporazumi o policijskoj saradnji, posebno između Srbije i Albanije, o uzajamnoj pravnoj pomoći i provedbi presuda u krivičnim predmetima. Hrvatska i Srbija su otišle korak dalje, potpisivanjem sporazuma koji im omogućava da jedna drugoj izruče svoje državljane u svrhu vođenja krivičnih postupaka ili izvršenja zatvorskih kazni u slučajevima organizovanog kriminala i korupcije. Komisija podstiče druge zemlje u regiji da slijede ovaj primjer. Pravosudna saradnja bi se mogla dodatno poboljšati ukoliko se uvede mogućnost izručenja državljana u svim predmetima teških zločina, uključujući ratne zločine. Vijeće za regionalnu saradnju nastoji unaprijediti saradnju između policije, tužilaštva i sudstva.

Za vladavinu prava i unapređenje upravljanja od ključne je važnosti profesionalna državna služba bez političkog uticaja. Reforma javne uprave je prioritet u zemljama obuhvaćenim procesom proširenja, od kojih se većina njih nalazi u različitim stadijima izgradnje države. Kako bi bile održive, reforme se moraju ugraditi u postojeće državne strukture i uzeti u obzir poseban socijalni i upravljački kontekst. Komisija će nastaviti da podržava reforme javne uprave u zemljama u procesu proširenja u bliskoj saradnji sa SIGMA-om³.

2.4. Sloboda izražavanja i medija

Sloboda izražavanja i medija, kao sastavni dio svakog demokratskog sistema, i dalje predstavlja razlog za zabrinutost u mnogim zemljama u procesu proširenja. Pravni okvir u Turskoj još uvijek u dovoljnoj mjeri ne garantuje slobodu izražavanja. U nekim zemljama Zapadnog Balkana nastavljene su prijetnje i fizički napadi na novinare. U drugima je kleveta i dalje krivično djelo ili je predmet nesrazmjerno visokih kazni. U nekim zemljama problem predstavlja politički uticaj na nezavisnost medija, uključujući javne radio-televizijske servise. Uredničku nezavisnost narušavaju veliki politički i ekonomski pritisci. Potrebno je da zemlje koje imaju ove probleme iste što prije riješe.

Komisija će pažljivo nadzirati napredak u ovoj oblasti. Najveća pažnja će se posvetiti oblastima kao što je zakonodavni okvir i njegova usklađenost sa evropskim standardima, posebno u pogledu klevete, odgovornosti vlasti da na odgovarajući način sankcionišu sve slučajeve napada na novinare, uspostavljanje samoregulirajućih tijela i njihov doprinos unapređenju profesionalizma, uloga javnih emitera u pluralističkoj demokratiji, prekogranične mreže za poboljšanje izvještavanja u regiji čime se doprinosi boljem uzajamnom razumijevanju. Komisija će u proljeće 2011. godine u zemljama u procesu proširenja organizovati konferenciju o slobodi izražavanja i medijima, što će biti prilika da se razmotri napredak u ovim oblastima. Po potrebi će se obezbijediti pomoć u okviru IPA-e za nastavak aktivnosti nakon konferencije.

³ Kratkoročna pomoć u oblasti pitanja horizontalnog upravljanja i reforme javne uprave pruža se kroz SIGMA-u (podrška unapređenju uprave i menadžmenta), program OECD-a kojeg u kontekstu proširenja podržava Komisija.

2.5. Pomirenje, regionalna saradnja i bilateralna pitanja na Zapadnom Balkanu

Tokom posljednjih deset godina, zemlje Zapadnog Balkana ostvarile su značajan napredak u pogledu stabilnosti i regionalne saradnje. Ipak, određeni broj pitanja koja su rezultat sukoba u regiji i dalje je otvoren i utiče na unutrašnje funkcionisanje država i na njihove međusobne odnose. Evropska unija zajedno sa partnerima u regiji radi na prevazilaženju ovih problema iz prošlosti.

Napredak ka pomirenju ključni je element stabilnosti na Kosovu, gdje je počela nova faza nakon Savjetodavnog mišljenja koje je dao Međunarodni sud pravde. Nakon usvajanja Rezolucije Generalne skupštine UN-a, Evropska unija je spremna da pomogne dijalog između Prištine i Beograda s ciljem promovisanja saradnje, ostvarenja napretka na putu ka Evropskoj uniji i poboljšanja života ljudi. Napredak ka pomirenju takođe je od ključne važnosti u Bosni i Hercegovini, ne samo za funkcionisanje države. Puna provedba Sporazuma iz Ohrida u Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedonij, poštivanje i zaštita etničkih manjina u regiji, povratak izbjeglica i saradnja sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ), kao i pravilno suđenje u slučajevima ratnih zločina u zemlji su značajni za proces pomirenja.

Dugotrajno pomirenje zahtijeva ulaganje napora na svim nivoima – na nivou vlade, pravosuđa i civilnog društva. Takođe je povezano i sa rješavanjem pitanja vezanih za siromaštvo i socijalnu isključenost. U skorije vrijeme je zabilježen određeni broj pozitivnih znakova. Parlament Srbije je usvojio deklaraciju kojom se osuđuje zločin u Srebrenici koja se poziva na presudu Međunarodnog suda pravde o Srebrenici. Nevladine organizacije su pokrenule inicijativu za uspostavljanje regionalne komisije za istinu i pomirenje. Ovu takozvanu inicijativu REKOM podržavaju predsjednici Hrvatske i Srbije, Parlament Crne Gore i vjerske zajednice. Šira podrška u regiji bi doprinijela pomirenju. Sastanku Igmanske inicijative koji je održan u maju 2010. prisustvovali su predsjednici Srbije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Crne Gore, a u nju je bilo uključeno više od 140 nevladinih organizacija s ciljem promovisanja i pomoći lokalnoj i regionalnoj saradnji. Ovi različiti naponi moraju biti praćeni i procesuiranjem ratnih zločina kroz punu saradnju sa MKSJ-om i pravilno i brzo rješavanje predmeta ratnih zločina pred sudovima u zemlji. Puna saradnja sa MKSJ-om, posebno Srbije i Hrvatske i dalje je od ključne važnosti.

U pogledu povratka izbjeglica došlo je do pozitivnih pomaka, kako je inicirano Sarajevskim procesom. Ministarska konferencija koja je održana u martu u Beogradu ponovo je otvorila dijalog između uključenih vlada. Komisija je spremna da razmotri dodjelu dodatnih finansijskih sredstava za ovaj proces, kao i da podrži održavanje donatorske konferencije kada zemlje postignu dogovor o konkretnim aktivnostima za rješavanje preostalih problema. Još uvijek (od avgusta 2010.) je 14 631 nestalih osoba, kao posljedica oružanih sukoba u regiji, a proces rješavanja preostalih slučajeva teče veoma sporo. Zemlje trebaju povećati napore na rješavanju preostalih slučajeva u razumnom vremenskom roku.

Regionalna saradnja doprinosi pomirenju, dobrosusjedskim odnosima i stvaranju klime u kojoj je moguće riješiti otvorena bilateralna pitanja. U zemljama Zapadnog Balkana, ova saradnja je od ključnog značaja za ekonomski razvoj, kao i za rješavanje zajedničkih problema kao što su organizovani kriminal, upravljanje granicama, klimatske promjene i zagađenost životne sredine. Regionalna saradnja je od suštinskog značaja za ostvarenje napretka u skladu sa agendom evropskih integracija u oblastima kao što su sigurnost građana, energetika ili transport.

U regiji su preduzeti koraci na jačanju struktura koje su u regionalnom vlasništvu. Vijeće za regionalnu saradnju ima ključnu ulogu u osiguranju i praćenju regionalne saradnje. Vijeće je usvojilo ambicioznu strategiju i program rada za 2011. – 2013. koje je sada potrebno sprovesti, usmjeravajući se na aktivnosti orjentisane na rezultate kojima Vijeće za regionalnu saradnju može dodati stvarnu vrijednost. Sporazum o slobodnoj trgovini u centralnoj Evropi (CEFTA) ključan je za zaokruživanje prostora slobodne trgovine u regiji. Energetska zajednica radi na kreiranju regionalnog energetskog tržišta i pripremi za integraciju u energetske tržište EU. Sporazum o zajedničkom evropskom vazдушnom prostoru će unaprijediti standarde u oblasti sigurnosti, bezbjednosti i upravljanja vazдушnim saobraćajem, te kreirati uslove veće konkurencije za putnike.

Komisija pruža značajnu finansijsku podršku regionalnoj saradnji. U 2011. godini fondovi iz IPA-e će se koristiti kako bi se olakšalo učešće regije u većim međunarodnim sporazumima kakav je Ugovor o Transportnoj zajednici. Regionalna škola za javnu upravu (ReSPA) je sada u potpunosti operativna i trenutno organizuje oko 2500 dana obuke godišnje. Međunarodni sporazum kojim se uspostavlja njen pravni subjektivitet ratifikovan je u julu 2010. godine. Očekuje se da će 11. novembra 2010. zvanično biti otvorene njene prostorije u Danilovgradu (Crna Gora).

Komisija će nastaviti da pruža podršku oporavku kulturnog naslijeđa u kontekstu Ljubljanskog procesa. Vijeće za regionalnu saradnju će osnovati radnu grupu za kulturu i društvo, koju će podržavati stalni sekretarijat koji se finansira iz pretpristupne finansijske pomoći EU. Njen zadatak će biti da rukovodi Ljubljanskim procesom u saradnji sa Vijećem Evrope i Komisijom.

Komisija trenutno finalizira Dunavsku strategiju, u okviru koje okuplja države članice, zemlje u procesu proširenja i istočne partnerske zemlje. Uključivanje i aktivno učešće zemalja Zapadnog Balkana koje dijele dunavski bazen sa svojim susjedima iz EU ključno je za uspjeh strategije. Strategija predstavlja priliku za uzajamno korisna ulaganja u sektore transporta, energetike i životne sredine, kao i za društveno-ekonomski razvoj.

Regionalnu saradnju usporile su nesuglasice oko pitanja Kosova. One su posebno uticale na funkcionisanje CEFTA-e, produženje panevropsko-mediteranskog sistema dijagonalne kumulacije, te na potpisivanje Ugovora o Transportnoj zajednici. Ponekad je bilo nemoguće održati sastanke uz učešće svih regionalnih aktera. Komisija podržava sve strane u traženju praktičnih i pragmatičnih rješenja koja osiguravaju regionalnu saradnju, ne dovodeći u pitanje različite stavove po pitanju statusa Kosova.

Slovenija i Hrvatska su potpisale i ratifikovale Sporazum o arbitraži za utvrđivanje granice između ove dvije zemlje, čime se otvara put za pronalaženje konačnog rješenja. Ovaj Sporazum pokazuje da se bilateralna pitanja mogu riješiti u duhu dobrosusjedskih odnosa. Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija i Kosovo su završili proces označavanja svojih granica. Međutim, određeni broj bilateralnih pitanja, posebno onih koja se tiču granica i dalje je neriješen, uključujući problem između Grčke i Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije po pitanju naziva.

Potrebno je da uključene strane nađu rješenje za otvorena bilateralna pitanja, uključujući sporove o granicama, u duhu dobrosusjedskih odnosa i uzimajući u obzir sveukupne interese EU. Ova pitanja zahtijevaju obnovljenu političku volju uključenih strana. Komisija očekuje da strane ulože sve moguće napore na rješavanju neriješenih sporova u vezi sa granicama, u

skladu sa principima mirnog rješavanja sporova prema Povelji Ujedinjenih nacija, uključujući ako je potrebno i nadležnosti Međunarodnog suda pravde. Bilateralna pitanja ne bi trebala usporavati proces pristupanja. Evropska unija je spremna da pomogne kreiranje neophodnog političkog podsticaja u pronalaženju rješenja, kao i da podrži odgovarajuće inicijative.

3. PREDPRISTUPNI INSTRUMENTI U SLUŽBI POLITIKE PROŠIRENJA

Finansijska pomoć – strateški pristup

Svrha finansijske pomoći u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA) je da pomogne zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima u njihovim naporima na ispunjavanju pristupnih kriterija, usklađivanju sa politikama i standardima EU, te da ubrza društveno-ekonomski razvoj. Ova pomoć iz budžeta EU osigurava jasnu dodatnu vrijednost. Pomoć zemljama obuhvaćenim procesom proširenja predstavlja ulaganje u budućnost EU, jer pomažući svojim budućim članicama da se na odgovarajući način pripreme za članstvo, Evropska unija će osigurati bolje uslove za ispunjavanje svojih strateških ciljeva. U okviru IPA-e za 2007. – 2013. na raspolaganju se nalazi 11,6 milijardi eura za pomoć zemljama u procesu proširenja da se pripreme za pristupanje. Indikativni presjek je dat u revidiranom Višegodišnjem indikativnom finansijskom okviru za period 2011-2013.

IPA je kreirana tako da omogući strateško planiranje pomoći kroz višegodišnje indikativne planske dokumente (MIPD) za period od tri godine. Ovim dokumentima utvrđuju se glavni prioriteti pomoći u godinama koje slijede, kao i osnova za godišnje ili višegodišnje planiranje. Višegodišnji indikativni planski dokumenti zasnivaju se na potrebama koje su identifikovane u partnerstvima i izvještajima o napretku.

Komisija je preduzela određene korake kako bi unaprijedila stratešku prirodu ovog procesa, te ojačala vezu između prioriteta koji su utvrđeni u pristupnim ili evropskim partnerstvima, izvještajima o napretku i programiranju pomoći. Ovo je rezultiralo usmjeravanjem veće pažnje na ključne oblasti kao što su dobro upravljanje i vladavina prava. Kako bi bolje ilustrovala ovu usmjerenost, te kako bi se ojačalo vlasništvo zemalja korisnica, Komisija će prilikom planiranja svoje pretpristupne pomoći sve više koristiti sektorski pristup.

Prema tome, zemlje u procesu proširenja se podstiču na to da razviju detaljne, strateške programe u ključnim sektorima koji su identifikovani kao sektori od suštinskog značaja za napredak ka članstvu u EU. Pristupni kriteriji bi trebali da budu u potpunosti obuhvaćeni u programe ovih zemalja. Sljedeći višegodišnji indikativni planski dokument koji će obuhvatati period od 2011. do 2013. utvrdiće ciljeve pomoći IPA-e u ovim sektorima.

Ostale oblasti koje će i dalje u svojstvu prioriteta biti uključene u višegodišnje indikativne planske dokumente će biti one koje su povezane sa regionalnim razvojem, razvojem ljudskih potencijala i ruralnim razvojem, posebno kada je riječ o zemljama kandidatima. Učeći kako da se na djelotvoran način i u skladu sa principima dobrog finansijskog menadžmenta upravlja pretpristupnom pomoći, vlade zemalja obuhvaćenih procesom proširenja mogu se pripremiti za upravljanje fondovima EU kada postanu države članice.

Ipak, i dalje postoje izazovi kada je riječ o djelotvornoj provedbi programa IPA-e u nekim zemljama. Potrebno je da zemlje korisnice povećaju svoje napore kako bi osigurale dostatne administrativne kapacitete i stručnost u izradi i realizaciji održivih projekata usmjerenih na

rezultate, kako bi se u najvećoj mogućoj mjeri iskoristili pretpristupni fondovi. Komisija će podržati zemlje korisnice u unapređenju njihovih kapaciteta, a nadziraće i finansijski ciklus IPA-e, identifikujući nedostatke već na samom početku.

Komisija će takođe u većoj mjeri vršiti programiranje na višegodišnjoj osnovi čime će se omogućiti bolje utvrđivanje prioriteta i redoslijeda planiranih mjera, kao i bolje predviđanje finansijske pomoći za zemlje korisnice.

Sektorski pristup će omogućiti saradnju između donatora i korisnika, uklanjanjem dupliranja napora i osiguranjem veće efikasnosti i djelotvornosti. To bi zauzvrat trebalo omogućiti svim akterima da se u većoj mjeri usmjere na očekivane rezultate i uticaj naših zajedničkih napora.

Obim potrebnih ulaganja u zemlje obuhvaćene procesom proširenja u cilju pripreme za članstvo, kao i realne promjene zahtijevaju značajne doprinose iz nacionalnih budžeta, podršku drugih donatora, međunarodnih finansijskih institucija, kao i mobilizaciju privatnog sektora. Javno-privatna partnerstva posebno su značajna za ujedinjenje grantova iz javnog budžeta i zajmova iz privatnih banaka. Investicioni okvir za Zapadni Balkan (*Western Balkan Investment Framework - WBIF*), Evropski fond za Jugoistočnu Evropu (*European Fund for South East Europe - EFSE*) i Fond *Green for Growth* (GGF) predstavljaju dobre primjere kako postići visok nivo dotoka kapitala uz ograničene javne resurse.

Investicioni okvir za Zapadni Balkan osnovan je u decembru 2009. godine kao rezultat zajedničke inicijative Komisije i partnerskih međunarodnih finansijskih institucija. On predstavlja ključni element za usmjeravanje ulaganja u infrastrukturu u regiji. On utiče na dobijanje značajnih zajmova od međunarodnih finansijskih institucija uz grantove IPA-e. Grantovi u iznosu od 137 miliona eura koji su dodijeljeni mogli bi podstaći ulaganja čija bi procijenjena vrijednost bila 6,6 milijardi eura. Investicioni okvir za Zapadni Balkan će se usmjeriti na rastući broj projekata u regiji koji se bave vodama i otpadnim vodama, stimulišući podršku energetske efikasnosti, radeći na povećanju ulaganja u ključnu transportnu mrežu, te pružajući podršku razvoju malih i srednjih preduzeća i mehanizama kojima se podstiče ekonomski rast nakon finansijske krize. Projekti u okviru Investicionog okvira za Zapadni Balkan obuhvataju određeni broj zemalja Zapadnog Balkana i jačaju regionalnu saradnju. Investicioni okvir za Zapadni Balkan će podržati veća ulaganja od regionalnog značaja kao što je glavna regionalna transportna mreža Jugoistočne Evrope, što se može smatrati pretečom buduće transevropske transportne mreže (TEN-T) u regiji.

Finansijska pomoć u okviru IPA-e za regionalnu saradnju ima za cilj da osigura stabilnost u regiji, poveća trgovinske tokove unutar regije, te da podrži inicijative za regionalnu saradnju i strukture na Zapadnom Balkanu, uključujući Vijeće za regionalnu saradnju i Regionalnu školu za javnu upravu. Vijeće za regionalnu saradnju ima značajnu ulogu u provjeri da li fondovi IPA-e i drugih donatora odražavaju prioritete regionalne saradnje.

Učešće u programima i agencijama EU

Učešće zemalja u procesu proširenja u programima i agencijama EU ima za cilj za unaprijedi saradnju sa državama članicama kao i da tim zemljama približi politike EU i metode rada. Zemlje kandidati i potencijalni kandidati mogu učestvovati u programima EU na osnovu okvirnih sporazuma, a mogu učestvovati i u radu agencija EU pod uslovima koji se razlikuju od slučaja do slučaja. Učešće se može djelimično finansirati kroz finansijsku pomoć IPA-e. Zemlje se podstiču da usmjere svoje učešće na one programe i agencije gdje to uključivanje

podržava ključne sektore za reformu i gdje mogu imati najveću korist.

Informacije i komunikacije

Uspješna politika proširenja zahtijeva snažnu podršku javnosti. Države članice i zemlje u procesu proširenja imaju centralnu ulogu kada se radi o naporima koji se ulažu u širenje informacija i komunikaciju koje pomažu očuvanju ove podrške javnosti. Komisija je opredijeljena da unaprijedi protok objektivnih informacija o procesu proširenja koje će biti predstavljene u obliku koji primaoci poruke mogu lako shvatiti i putem različitih komunikacijskih medija koji su trenutno dostupni. Posebno je važno da ove informacije dođu do mladih ljudi čije životno iskustvo nije toliko da uvide značaj jačanja sigurnosti i stabilnosti u Evropi. Politički lideri iz EU, kao i oni na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou odgovorni su za to da ove informacije iskoriste na način koji ima najviše značaja za njihove državljanke.

Iskustva petog proširenja pokazala su da se propusti u komunikaciji vrlo brzo ispunjavaju pogrešnim informacijama. Potrebno je prevazići ove propuste tako što će se osigurati pristup besplatnim i pouzdanim informacijama. Ovo je od ključne važnosti ukoliko se želi da javnost razumije ovu problematiku. U 2010. godini Unija se suočava sa novim izazovima vezanim za ekonomsku krizu, životnu sredinu, radna mjesta, sigurnost građana, klimatske promjene i migracije. Ovo su pitanja koja se tiču javnosti u državama članicama kao i u zemljama u procesu proširenja. Izazov koji stoji pred liderima je da objasne na koji način praćenje evropske agende o proširenju može pomoći EU u ostvarivanju njenih ciljeva u ovim ključnim oblastima, kako se može ubrzati proces reformi i unaprijediti životni uslovi u zemljama obuhvaćenim procesom proširenja. Konkretni i stvarni rezultati procesa najbolja su reklama za proširenje. Vizna liberalizacija za Zapadni Balkan je jedan značajan primjer.

Razvoj civilnog društva

Aktivnosti civilnog društva ključne su za zrelu demokratiju, poštivanje ljudskih prava i vladavinu zakona. Ove aktivnosti povećavaju političku odgovornost, stimulišu i šire prostor za razgovor o zajedničkim pitanjima i jačaju konsenzus o pluralističkom društvu. Doprinos otvorenoj demokratiji koja je dinamična i u kojoj učestvuju svi, kao i živom i energičnom civilnom društvu takođe vodi toleranciji i pomirenju. Uključivanje organizacija civilnog društva u pretpristupni proces doprinosi kvalitetu i javnoj podršci koja se pruža pristupnim reformama.

Kultura prihvatanja i poštivanja uloge koju ima civilno društvo mora postojati kako bi se organizacijama civilnog društva omogućilo da se angažuju u djelotvornom dijalogu o politikama djelovanja. Javne rasprave o političkim inicijativama i nacrtima zakona trebaju postati opšte pravilo. Pristup civilnog društva vladinoj podršci često ugrožava nedostatak transparentnosti i loše utvrđeni kriteriji raspodjele sredstava.

Fondovi za civilno društvo pomažu organizacijama civilnog društva da ojačaju svoje kapacitete i profesionalizam, omogućavajući im da se uključe u učinkovit dijalog sa javnim i privatnim akterima, te da nadziru kretanja u oblastima kao što su vladavina prava i poštivanje osnovnih prava. Fond finansira inicijative na lokalnom nivou, regionalno povezivanje i kratkoročne posjete Evropskoj uniji.

Komisija je ispitala funkcionisanje fonda kako bi u većoj mjeri obuhvatila lokalne organizacije smještene u zajednicama, uzimajući u obzir povratne informacije koje joj daju organizacije civilnog društva. Komisija će se bolje usmjeriti na potrebe svake zemlje i osigurati dugoročno inicijalno finansiranje nevladinih organizacija. Jače i dobro utemeljene organizacije mogu postati mentori manjim organizacijama i podržati ih.

4. NAPREDAK ZEMALJA OBUHVAĆENIH PROCESOM PROŠIRENJA I AGENDA ZA 2010. – 2011.

4.1. Usmjeravanje Zapadnog Balkana ka članstvu u EU

Na ministarskom sastanku EU – Zapadni Balkan koji je održan 2. juna 2010. godine u Sarajevu, EU je ponovila svoju nedvosmislenu opredijeljenost za evropsku perspektivu Zapadnog Balkana. Budućnost Zapadnog Balkana je u Evropskoj uniji.

Zapadni Balkan se u toku posljednje godine približio Evropskoj uniji, budući da je u regiji ostvaren napredak, iako neravnomjeran, u reformama i u ispunjavanju utvrđenih kriterija i uslova. Napredak Hrvatske potvrđuje da proces stabilizacije i pridruživanja za Zapadni Balkan predstavlja politiku koja vodi ka članstvu u EU. Napredak drugih zemalja Zapadnog Balkana ka članstvu u EU isto tako zavisi od tempa kojim će provoditi svoje političke i ekonomske reforme.

Značajan napredak je ostvaren u oblasti liberalizacije viznog režima. U toku prethodne godine, EU je ukinula vize Srbiji, Crnoj Gori i Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, kada su ove zemlje pokazale da su sposobne ispuniti kriterije koji su postavljeni u oblastima kao što su sigurnost putnih dokumenata, upravljanje granicama, migracije, azil, javni red i mir i sigurnost, kao i poštivanje ljudskih prava. Vize će se uskoro ukinuti i za građane Bosne i Hercegovine i Albanije na osnovu jasnog dokaza da su i ove dvije zemlje ispunile date kriterije. Važno je da date zemlje intenziviraju napore koje ulažu na informisanju svojih građana o obimu i granicama bezviznog režima. Kosovo je usvojilo novi Zakon o redmisiji i ubrzalo reforme na reintegraciji povratnika, čime se otvara put dijalogu o liberalizaciji viznog režima.

Hrvatska

Hrvatska je ostvarila stabilan napredak ka ispunjavanju kriterija za članstvo od početka pristupnih pregovora u oktobru 2005. godine. Hrvatska ispunjava političke kriterije iz Kopenhagena. Kada je riječ o ekonomskim kriterijima, Hrvatska ima funkcionalnu tržišnu ekonomiju. Zemlja bi trebala biti u stanju da odgovori na pritisak konkurencije i tržišne snage unutar Unije, pod uslovom da odlučno sprovede svoje sveobuhvatne reformske procese kako bi smanjila strukturne slabosti.

Kada se radi o kriterijima vezanim za *acquis*, Hrvatska je ostvarila dobar napredak u pristupnim pregovorima. Otvorena su 33 poglavlja, dok ih je 25 privremeno zatvoreno. Hrvatska je ostvarila dobar napredak ka ispunjavanju uslova za zatvaranje pregovaračkih poglavlja sa finansijskim implikacijama (*poljoprivreda i ruralni razvoj, regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata, finansijske i budžetske odredbe*). Potrebno je da Hrvatska ustraje u naporima na punoj uspostavi administrativnih struktura koje su potrebne za upravljanje i kontrolu nad fondovima EU.

Potrebno je da Hrvatska ispuni preostale kriterije u oblasti *pravosuđa i osnovnih prava*, što će pokazati postizanjem rezultata u oblasti nezavisnosti i efikasnosti pravosuđa, borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, poštivanju i zaštiti manjina, uključujući povratak izbjeglica, suđenja za ratne zločine, punu saradnju sa MKSJ-om kao i rješavanje pitanja pristupa MKSJ-a dokumentima. U oblasti *konkurencije*, potrebno je da Hrvatska usvoji planove za restrukturiranje brodogradilišta u skladu sa *acquis*-em. Očekuje se da će Hrvatska nastaviti da igra značajnu ulogu u regionalnoj saradnji na Zapadnom Balkanu, te da će dati podršku drugim zemljama u regiji na njihovom putu ka članstvu u EU.

Ako se imaju u vidu rezultati koje je Hrvatska postigla u ispunjavanju kriterija i obaveza iz pristupnih pregovora, Hrvatska je na dobrom putu da ispuni kriterije vezane za *acquis*. Ovo je vidljivo iz tabela za praćenje koje Komisija izrađuje za privremeno zatvorena poglavlja.

Komisija će nastaviti da nadgleda realizaciju obaveza do pristupanja korištenjem svih raspoloživih instrumenata, uključujući strukovni pregled i strukture uspostavljene Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju. Komisija će redovno predstavljati izvještaje o nadzoru.

Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija

Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija i dalje u dovoljnoj mjeri ispunjava političke kriterije. Nakon krupnih reformi iz 2009. godine, ostvaren je dalji napredak iako neravnomjernom brzinom, u pogledu reformi parlamenta, policije, pravosuđa, javne uprave i poštivanja i zaštite manjina. Potrebno je da zemlja postigne dalji napredak u vezi sa dijalogom između političkih aktera, u pogledu reforme pravosuđa i javne uprave, u borbi protiv korupcije, slobodi izražavanja i unapređenju poslovnog okruženja. Od ključne važnosti je provedba zakonodavstva.

Zemlja je nastavila sa ispunjavanjem svojih obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Komisija je predložila prelazak na drugu fazu pridruživanja koju predviđa Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju.

Vijeće još uvijek nije zauzelo stav u vezi sa preporukom Komisije iz oktobra 2009. o otvaranju pristupnih pregovora.

Pitanje naziva sa Grčkom još nije riješeno. Dvije zemlje su počele pregovore pod pokroviteljstvom UN-a, usmjerene na rješavanje ovog pitanja, a došlo je i do određenog broja bilateralnih susreta, uključujući i onaj na nivou premijera, iako to još uvijek nije dalo konkretne rezultate. Treba izbjegavati aktivnosti i izjave koje bi mogle imati negativan uticaj na dobrosusjedske odnose. Očuvanje dobrosusjedskih odnosa, uključujući rješenje pitanja naziva o kojima se strane zajednički dogovore i prihvate, pod pokroviteljstvom UN-a, od ključnog je značaja.

Crna Gora

Paralelno sa ovim strateškim dokumentom, Komisija je usvojila Mišljenje o prijavi Crne Gore za članstvo u EU. Zaključci i preporuke iz Mišljenja utvrđeni su u aneksu ovog Saopštenja.

Albanija

Paralelno sa ovim strateškim dokumentom, Komisija je usvojila Mišljenje o prijavi Albanije za članstvo u EU. Zaključci i preporuke iz Mišljenja utvrđeni su u aneksu ovog Saopštenja.

Bosna i Hercegovina

Bosna i Hercegovina je ostvarila malo napretka u ključnim reformama. Izbori koji su održani u oktobru 2010. godine su generalno bili u skladu sa međunarodnim standardima. Neusklađenost između Ustava Bosne i Hercegovine i Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava nije otklonjena, uprkos presudi Evropskog suda za ljudska prava. Poštivanje demokratskih principa i prava na jednako postupanje bez diskriminacije, kako predviđa Evropska konvencije o zaštiti ljudskih prava, predstavlja ključan element Privremenog sporazuma.

Za dalji napredak ka članstvu u EU, od ključnog značaja je stvaranje zajedničke vizije lidera o opštem smjeru kretanja zemlje i o najvažnijim reformama vezanim za EU. Potrebno je da zemlja poveća napore na odgovarajućoj primjeni odredaba Privremenog sporazuma.

Potrebno je da Bosna i Hercegovina što prije preduzme korake na usklađivanju svog Ustava sa Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava, kao i da unaprijedi efikasnost i funkcionisanje svojih institucija. Zemlja mora biti u stanju da usvoji, sprovede i primjeni zakone i pravila EU. Kada se radi o međunarodnim obavezama, i dalje je od ključnog značaja ostvarenje napretka ka ispunjavanju ciljeva i uslova koji su utvrđeni za zatvaranje Ureda visokog predstavnika (OHR). Svojim povećanim prisustvom, EU će pomoći Bosni i Hercegovini u realizaciji ciljeva iz evropske agende.

Srbija

Srbija je podnijela prijavu za članstvo u EU u decembru 2009. godine i ponovo pokazala opredijeljenost za ispunjavanje kriterija iz Kopenhagena. U oktobru 2010. godine, Vijeće je pozvalo Komisiju da dostavi svoje mišljenje o prijavi. U februaru 2010. godine na snagu je stupio Privremeni sporazum, a u junu 2010. države članice su se složile da Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju dostave svojim parlamentima na ratifikaciju.

Srbija je nastavila sa provedbom svoje agende političkih reformi. U borbi protiv organizovanog kriminala postignuti su određeni pozitivni rezultati. Potrebno je uložiti dodatne napore u vezi sa reformom pravosuđa i javne uprave, kao i u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije. Srbija je nastavila da ostvaruje rezultate u provedbi Privremenog sporazuma i na dobrom je putu kada je riječ o ispunjavanju zahtjeva iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Srbija je preduzela značajne korake ka pomirenju u regiji, posebno sa Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom. Srbija je nastavila da aktivno saraduje sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju. Ipak, dvije osobe koje je MKSJ optužio za ratne zločine i dalje su na slobodi. Puna saradnja sa Tribunalom ostaje ključni uslov za članstvo u EU, kako je utvrđeno u zaključcima Vijeća od 25. oktobra 2010.

Potrebno je da Srbija zauzme konstruktivniji pristup kada je riječ o učešću Kosova u regionalnoj trgovini i saradnji. Srbija bi trebala priznati carinski pečat Kosova za koji je UNMIK dva puta potvrdio da je u skladu sa UNSCR 1244. Potrebno je ojačati saradnju sa Misijom EU za vladavinu prava (EULEX) u pogledu sjevera Kosova. Nakon Rezolucije

Generalne skupštine UN-a, Evropska unija je spremna da pomogne dijalog između Beograda i Prištine u cilju promovisanja saradnje, ostvarenja napretka na putu ka EU i poboljšanja uslova života ljudi.

Kosovo

Lokalni izbori na Kosovu, održani krajem 2009. godine protekli su u redu i uz učešće svih zajednica. Na sjeveru Kosova izlaznost glasača bila je jako niska. Proces decentralizacije je značajno napredovao. Povećana je i saradnja sa EULEX-om. Vlada je povećala svoje kapacitete za provedbu evropske agende za Kosovo i reformu policije. Ipak, i dalje postoje krupni izazovi kada je riječ o reformi javne uprave i vladavini prava, uključujući pravosuđe. Potrebno je uraditi mnogo više na rješavanju pitanja korupcije, organizovanog kriminala i pranja novca. Dijalog i pomirenje između zajednica i zaštita i integracija manjina, posebno kosovskih Srba i dalje izaziva zabrinutost. Posebno je da vlasti osiguraju konstruktivan pristup kada je riječ o učešću Kosova na forumima za regionalnu saradnju, kako bi se održao korak sa kretanjima u regiji.

U decembru 2009. godine, Vijeće je pozdravilo Saopštenje Komisije „Kosovo u ispunjavanju svoje evropske perspektive“⁴. Vijeće je pozvalo Komisiju da preduzme potrebne mjere kako bi podržala napredak Kosova ka EU, u skladu sa evropskom perspektivom regije i da izvijesti o napretku postignutom na ovom planu. Vijeće je naglasilo značaj mjera vezanih za trgovinu i vize, ne dovodeći u pitanje stavove država članica o statusu Kosova.

Komisija je u februaru predložila produženje autonomnih trgovinskih mjera za Kosovo. U julu je organizovala posjetu stručnjaka kako bi procijenila spremnost Kosova da ispuni zahtjeve koji se tiču mogućeg trgovinskog sporazuma sa EU. Biće potrebno uložiti napore u vezi sa tehničkim propisima o proizvodima, kontroli porijekla, intelektualnom vlasništvu, pravilima konkurencije i javnim nabavkama. Komisija će ubrzati napore na pružanju podrške Kosovu u otklanjanju uočenih nedostataka. Kada Kosovo ispuni odgovarajuće zahtjeve, Komisija će predložiti smjernice za pregovaranje o trgovinskom sporazumu.

Komisija će podržavati učešće Kosova u odgovarajućim programima Unije. Zajedno sa kosovskim vlastima, Komisija je pokrenula dijalog o procesu stabilizacije i pridruživanja sa Kosovom u januaru. Finaliziran je cijeli ciklus sastanaka.

Komisija podržava učešće Kosova u programima prekogranične saradnje u okviru IPA-e sa Bivšom Jugoslovenskom Republikom Makedonijom i Albanijom. Od 2011. godine, podrška će takođe obuhvatiti programe sa Crnom Gorom.

Komisija će nastaviti da podržava inicijative koje je navela u svom Saopštenju o Kosovu, u skladu sa zaključcima Vijeća.

4.2. Nastavak pristupnih pregovora sa Turskom

Turska je nastavila sa procesom političkih reformi u zemlji. Turska je izmijenila i dopunila svoj Ustav, uvodeći ključne reforme u svoj politički i pravni sistem, kojima se rješava određeni broj prioritarnih pitanja u oblasti pravosuđa i osnovnih prava. Reformama se

⁴ COM(2009) 534 finalna, 14.10.2009.

ograničava nadležnost vojnih sudova, restruktuirala ustavni sud, povećava sastav visokog vijeća sudija i javnih tužilaca, kako bi se obezbijedila što šira zastupljenost cjelokupnog pravosuđa, jačaju prava sindikata u javnom sektoru, osigurava osnova za usvajanje posebnih mjera kojima se štite prava žena i djece, garantuje zaštita ličnih podataka, garantuje pravo na zaštitu ombudsmana, čime se stvara pravna osnova za osnivanje institucije ombudsmana.

Ustavne promjene predstavljaju važan korak u pravom smjeru. Ipak, potrebno je ojačati podršku ustavnim reformama putem široke javne rasprave uz puno učešće svih političkih partija i civilnog društva. Sada je neophodno osigurati pravilnu provedbu ovih reformi kroz relevantno zakonodavstvo. Novi civilni ustav osigurao bi čvrstu osnovu za dalje jačanje demokratije u Turskoj, u skladu sa evropskim standardima i kriterijumima za pristupanje EU.

U Turskoj je potrebno unaprijediti poštivanje osnovnih prava, slobodu izražavanja i medija, kroz zakone i u praksi. Još uvijek postoji određeni broj nedostataka u ostvarivanju slobode vjeroispovijesti. Potrebno je ostvariti napredak u oblasti prava žena, ravnopravnosti polova, te osigurati puna sindikalna prava. „Demokratsko otvaranje“ čiji je prvenstveni cilj rješavanje pitanja Kurda dalo je tek ograničene rezultate. Sigurnosna situacija na jugoistoku se pogoršala, a teroristička organizacija PKK/Kongra-Gel ponovo je izvršila napade. Određeni napredak postignut je u borbi protiv korupcije.

Pristupni pregovori su napredovali, ali sporo. Pregovori su u sada u zahtjevnijoj fazi u kojoj se od Turske traži da ubrza svoje napore u ispunjavanju postavljenih uslova. Napredak ka ispunjavanju kriterija navedenih u pregovaračkom okviru, Turska će moći da ubrza tempo pregovora. U toku narednih mjeseci, Turska bi poseban prioritet trebala dati poglavljima koja se odnose na *politiku konkurencije, javne nabavke, socijalnu politiku i zapošljavanje*.

Spoljna politika Turske postala je aktivnija u svom širem susjedstvu. To za Evropsku uniju predstavlja povoljnu okolnost, pod uslovom da se ta politika razvije kao dopuna procesu pristupanja Turske i u koordinaciji sa EU. Turska je dala niz prijedloga za bližu saradnju između EU i Turske u oblasti spoljne politike. Značajan napredak ostvaren je u pregovorima za sklapanje sporazuma o readmisiji sa Turskom.

Turska je nastavila da javno podržava pregovore koji se održavaju pod okriljem UN-a, između lidera zajednica kiparskih Grka i kiparskih Turaka za postizanje sveobuhvatnog rješenja kiparskog problema. Međutim, nije bilo napretka ka normalizaciji bilateralnih odnosa sa republikom Kipar. Turska nije u potpunosti provela Dodatni protokol Sporazuma o pridruživanju i nije uklonila sve prepreke slobodnom kretanju roba, uključujući ograničenja direktnih saobraćajnih veza sa Kiprom. Potrebno je da Turska što prije ispuni svoju obavezu koja se sastoji u punoj i nediskriminatornoj provedbi Dodatnog protokola, te da ostvari napredak ka normalizaciji bilateralnih odnosa sa Republikom Kipar. EU će nastaviti da prati i revidira napredak u pitanjima koja su obuhvaćena Deklaracijom od 21. septembra 2005. u skladu sa zaključcima Vijeća, uključujući zaključke iz decembra 2006. i decembra 2009. godine. U odsustvu napretka, Komisija predlaže da EU zadrži svoje mjere iz 2006. koje će imati trajan učinak na sveukupni napredak u pregovorima.

Turska mora ubrzati napore na rješavanju otvorenih bilateralnih pitanja sa svojim susjedima, uključujući sporove vezane za granice. Obnovljena je opredijeljenost za unapređenje odnosa sa Grčkom. Grčka je uložila znatan broj službenih žalbi vezanih za nastavak povreda njenog vazdušnog prostora od strane Turske, uključujući i letove preko grčkih ostrva. Grčka je takođe uložila žalbe vezane za povredu njenih teritorijalnih voda. Protokoli o normalizaciji odnosa sa

Armenijom koji su potpisani 2009. godine nisu ratifikovani.

4.3. Pokretanje procesa pristupanja Islanda

Pokrenut je proces pridruživanja Islanda. Nakon preporuke Komisije u njenom Mišljenju iz februara 2010. i Odluke Evropskog vijeća iz juna, pregovori o pristupanju otvoreni su u julu 2010. godine, a proces *screening-a acquis-a* EU sa Islandom treba da počne. Island sada ima pravo na pomoć u okviru IPA-e koja stoji na raspolaganju kako bi podžala napore koje zemlja ulaže da se u potpunosti pripremi za članstvo u EU.

Ostvaren je dobar napredak na daljem unapređenju pravnog okvira vezanog za sukob interesa i finansiranje političkih stranaka. Pravila o imenovanju sudija su izmijenjena i dopunjena s ciljem daljeg jačanja nezavisnosti pravosuđa. Preduzeti su važni koraci u pogledu ekonomske stabilizacije. Ostvaren je napredak u konsolidaciji javnih finansija i očuvanju finansijskog sistema. Program Međunarodnog monetarnog fonda dobro napreduje. Ipak, ekonomska nesigurnost i izazovi i dalje postoje. Potrebno je da Island ispuni postojeće obaveze, poput onih koje je identifikovalo nadzorno tijelo EFTA-e (ESA) u okviru Sporazuma o Evropskom ekonomskom prostoru. Potrebno je uložiti značajne napore kako građani Islanda bili pravilno informisani o tome šta podrazumijeva članstvo u EU.

5. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Na osnovu predočene analize Komisija predlaže sljedeće **zaključke i preporuke**:

1. Proces proširenja doprinosi jačanju mira i stabilnosti u Evropi. U **strateškom interesu EU** je da nastavi sa procesom proširenja na osnovu dogovorenih principa i uslova obnovljenog konsenzusa o proširenju kojeg je u decembru 2006. godine odobrilo Evropsko vijeće. Potrebna je čvrsta politička opredijeljenost svih aktera kako bi proces proširenja bio uspješan. Proširenje mora sačuvati kredibilitet za sve koji su taj proces uključeni. Zemlje koje žele postati članice EU moraju se dobro pripremiti za članstvo kroz strogu uslovljenost, te imati jasnu i opipljivu evropsku perspektivu nakon što ispune potrebne uslove.
2. Proces proširenja pomaže EU da **na bolji način ostvari ciljeve svoje politike** u brojnim područjima koja su ključna za ekonomski oporavak i održivi rast, uključujući regulatornu konvergenciju i unutrašnje tržište, energetiku, transport, zaštitu životne sredine i nastojanja da se ograniče klimatske promjene, a EU učini sigurnijom.
3. Komisija će dalje jačati nadzor nad makroekonomskim politikama zemalja u procesu proširenja, uzimajući u obzir i nova kretanja u oblasti ekonomskog upravljanja u EU. Komisija **očekuje** da zemlje u procesu proširenja slijede reforme koje su vezane za EU, kao i da unaprijede poslovno okruženje, što pomaže prevazilaženju ekonomske krize i ostvarenju održivog rasta. Komisija će povezati zemlje u procesu proširenja sa inicijativama koje se preduzimaju na nivou EU u pogledu ostvarenja ciljeva **strategije Evropa 2020**. Ona poziva zemlje u procesu proširenja da u svoje nacionalne prioritete uključe ciljeve za 2020., da se angažuju u grupama za regionalnu politiku s ciljem redovnog revidiranja rezultata ovih reformi i po potrebi, utvrđivanja ciljeva koji su posebno vezani za regiju.

4. Komisija **podstiče** zemlje u procesu proširenja da rade na unapređenju položaja ugroženih grupa, uključujući socijalno i ekonomsko uključivanje Roma. Komisija je opredijeljena da ih u tom pogledu podrži.
5. Komisija će i dalje davati prioritet reformi pravosuđa i javne uprave, borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, te dalje jačati **dijalog o vladavini prava** sa zemljama u procesu proširenja. Potrebno je da većina zemalja u procesu proširenja ostvari značajan napredak na učvršćivanju vladavine prava, a posebno na kontinuiranom ostvarivanju rezultata u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije.
6. **Sloboda izražavanja** i medija i dalje je razlog zabrinutosti u većini zemalja u procesu proširenja, a uočeni problemi moraju se rješavati što prije. Napredak u ovoj oblasti je od ključnog značaja i Komisija će ga pažljivo nadzirati. Komisija će nastaviti da pruža podršku organizacijama civilnog društva i u potpunosti iskoristiti svoj fond za civilno društvo.
7. **Regionalna saradnja** ključni je element procesa stabilizacije i pridruživanja. Zapadni Balkan ostvario je značajan napredak u pogledu regionalne saradnje, na koju ne bi trebale negativno uticati razlike u stavovima po pitanju Kosova. Potrebno je da se Vijeće za regionalnu saradnju usmjeri na provedbu svoje strategije koja je orjentisana na rezultate.
8. Značajan napredak je ostvaren ka **liberalizaciji viznog režima**. Ukinute su vize državljanima Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Crne Gore i Srbije. Ubrzo će se ukinuti vize i za građane Bosne i Hercegovine i Albanije, na osnovu jasne potvrde da su ove zemlje ispunile potrebne kriterije. Potrebno je da date zemlje ulože napore na informisanju svojih građana o obimu i granicama bezviznog režima, da pažljivo prate njegovu provedbu, te da u slučajevima gdje to bude potrebno, preduzmu odgovarajuće korektivne mjere.
9. Potrebno je da uključene strane riješe **bilateralna pitanja** u duhu dobrosusjedskih odnosa i uzimajući u obzir opšte interese EU. Ova pitanja ne bi smjela zadržavati proces pridruživanja. Evropska unija spremna je da pomogne u pronalaženju rješenja, te da pruži podršku odgovarajućim inicijativama. Došlo je vrijeme da se u regiji odbaci teret sukoba iz prošlosti, oslanjajući se na skorašnji pozitivan zamah u procesu pomirenja. Dobrosusjedski odnosi i dalje su od ključne važnosti.
10. Komisija podsjeća da se pregovaračka poglavlja za koja su finalizirane tehničke pripreme trebaju otvarati ili privremeno zatvarati na osnovu datog *acquis*-a, u skladu sa pregovaračkim okvirom i da trebaju biti predmet mjera koje je dogovorilo Vijeće. U interesu EU je da otvori rasprave o složenim poglavljima na samom početku pregovora, uključujući poglavlje o pravosuđu i osnovnim pravima, što zahtijeva kontinuirano ostvarivanje **pozitivnih i pouzdanih rezultata**, i koja će vjerovatno biti među zadnjim poglavljima koja će se zatvoriti.
11. Pretpristupna **pomoć** čini sastavni dio strategije proširenja i kreirana je s ciljem da pomogne rješavanju prioritetnih pitanja identifikovanih u partnerstvima i izvještajima o napretku. Potrebno je da zemlje kandidati osnaže svoje kapacitete za djelotvorno korištenje fondova EU.
12. Komisija **poziva** države članice da rade sa institucijama EU na povećanju razumijevanja i

jačanju podrške za zemlje u procesu proširenja, te da objasne na koji način nam taj proces može pomoći u realizaciji zajedničkih ciljeva. Komisija je opredijeljena da unaprijedi protok objektivnih informacija o procesu proširenja koje će biti predstavljene u obliku koji primaoci poruke mogu lako shvatiti i putem različitih komunikacijskih medija koji su trenutno na raspolaganju.

13. **Hrvatska** je ostvarila dobar napredak na ispunjavanju kriterija za članstvo, a pristupni pregovori ušli su u završnu fazu. Puna saradnja sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju i dalje je zahtjev od kojeg zavisi napredak Hrvatske u cijelom procesu pristupanja, u skladu sa pregovaračkim okvirom. Komisija smatra da bi se pregovori mogli zaključiti kada Hrvatska ispuni preostale kriterije, posebno one iz oblasti pravosuđa i osnovnih prava, uključujući borbu protiv korupcije, čime prestaje potreba za tim da EU nakon pristupanja razmatra mehanizme za saradnju i verifikaciju. Komisija će pažljivo nadzirati napredak Hrvatske u oblasti pravosuđa i osnovnih prava, te ocijeniti ukupnu situaciju u prvom kvartalu 2011. godine.
14. **Turska** je nastavila proces svojih političkih reformi, posebno reformi svog Ustava. Potrebno je postići dalje rezultate u pogledu osnovnih prava, „demokratskog otvaranja“ i učešća svih aktera u procesu reformi. Osiguranje slobode izražavanja u praksi predstavlja poseban izazov. Pristupni pregovori su napredovali, ali prilično sporo. Ostvarenjem napretka na ispunjavanju kriterija, te u pogledu uslova navedenih u pregovaračkom okviru, Turska će moći da ubrza tempo pregovora. Potrebno je da Turska što prije ispuni svoju obavezu nediskriminatorne provedbe Dodatnog protokola Sporazuma o pridruživanju i ostvari napredak ka normalizaciji bilateralnih odnosa sa Republikom Kipar. Evropska unija će nastaviti da prati i revidira napredak koji se ostvaruje u pitanjima obuhvaćenim Deklaracijom od 21. septembra 2005., u skladu sa zaključcima Vijeća, uključujući zaključke iz decembra 2006. i 2009. godine. U odsustvu napretka, Komisija predlaže da EU zadrži svoje mjere iz 2006. godine, što će imati trajan uticaj na sveukupni napredak u pregovorima.
15. U pogledu **kiparskog pitanja**, lideri zajednica kiparskih Grka i Turaka nastavljaju pregovore na pronalaženju sveobuhvatnog rješenja pod pokroviteljstvom Ujedinjenih nacija. Komisija podržava njihove napore i pruža tehničke svjete po pitanjima koja su u nadležnosti EU. Evropska unija poziva lidere obje strane da povećaju napore kako bi pregovori što prije doveli do zadovoljavajućeg rješenja, te ponovo poziva Tursku da na konkretan način doprinese pronalaženju sveobuhvatnog rješenja kiparskog pitanja.
16. Pokrenut je proces pridruživanja **Islanda**. Nakon preporuke Komisije u njenom Mišljenju od februara 2010. i Odluke Evropskog vijeća iz juna, pregovori o pristupanju otvoreni su u julu 2010., a treba da počne i proces *screening-a acquis-a* EU sa Islandom. Potrebno je da Island ispuni preostale obaveze, poput onih koje je identifikovalo nadzorno tijelo EFTA-e (ESA) u okviru Sporazuma o Evropskom ekonomskom prostoru. Potrebno je uložiti značajne napore kako građani Islanda bili pravilno informisani o tome šta podrazumijeva članstvo u EU. Potrebni su značajni naponi kako bi se osiguralo da državljani Islanda budu na odgovarajući način obaviješteni o tome šta podrazumijeva članstvo u Evropskoj uniji.
17. **Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija** nastavila je da u dovoljnoj mjeri ispunjava političke kriterije. Dalji napredak, iako neujednačenim tempom, ostvaren je u oblastima ključnih reformi. Potrebno je uložiti posebne napore u oblasti reforme pravosuđa i javne

uprave. Komisija **ponavlja svoju preporuku** o otvaranju pristupnih pregovora sa Bivšom Jugoslavenskom Republikom Makedonijom. Očuvanje dobrosusjedskih odnosa, uključujući uključujući rješenje pitanja naziva o kojima se strane zajednički dogovore i prihvate pod pokroviteljstvom UN-a, od ključnog je značaja.

18. U svojim mišljenjima, koje je danas usvojila, Komisija **daje preporuku** da se otvore pristupni pregovori sa **Crnom Gorom** i **Albanijom**, kada ove zemlje dostignu potreban nivo usklađenosti sa kriterijima za članstvo koje je Evropsko vijeće utvrdilo u Kopenhagenu 1993. godine. Potrebno je da Crna Gora i Albanija ispune posebne ključne prioritete koji su utvrđeni u svakom mišljenju. Komisija **preporučuje** da Vijeće odobri status kandidata Crnoj Gori. Od Albanije zahtijeva da što prije uloži dodatne napore na nastavku napretka koji je do danas postignut. Izvještaj Komisije o napretku obje zemlje iz paketa o proširenju za 2011. će se posebno usmjeriti na provedbu ključnih prioriteta koji se morju riješiti s ciljem otvaranja pristupnih pregovora.
19. **Srbija** je podnijela prijavu za članstvo u EU u decembru 2009. godine, a u oktobru 2010. Vijeće je pozvalo Komisiju da dostavi svoje mišljenje. Srbija je nastavila sa provedbom svoje agende političkih reformi, te da postiže rezultate u provedbi Privremenog sporazuma. Na dobrom je putu u pogledu ispunjavanja zahtjeva iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Srbija je preduzela važne korake ka pomirenju u regiji. Potrebni su dalji napor u oblasti reforme pravosuđa i javne uprave, kao i u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije. Srbija je nastavila saradnju sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju. Ipak, dvije osobe koje je MKSJ optužio za ratne zločine i dalje su na slobodi. Puna saradnja sa Tribunalom ostaje ključni uslov za članstvo u EU, kako je utvrđeno u zaključcima Vijeća od 25. oktobra 2010. Potrebno je da Srbija zauzme konstruktivniji pristup kada je riječ o učešću Kosova u regionalnoj trgovini i saradnji. Potrebno je povećati saradnju sa Misijom EU za vladavinu prava EULEX na sjeveru Kosova.
20. Nakon Rezolucije Generalne skupštine UN-a, Evropska unija će podržati dijalog između Beograda i Prištine s ciljem podsticanja saradnje, ostvarenja napretka na putu evropskih integracija i poboljšanja uslova života ljudi.
21. Proces decentralizacije na **Kosovu** značajno je napredovao, a povećana je saradnja sa EULEX-om. Vlada je unaprijedila svoje kapacitete za provedbu evropske agende za Kosovo, kao i za reformu policije. Međutim, još uvijek postoje veliki izazovi kada se radi o vladavini prava, uključujući reformu javne uprave i pravosuđa, kao i kada je riječ o rješavanju pitanja korupcije, organizovanog kriminala i pranja novca. Dijalog i pomirenje između zajednica, te zaštita i integracija manjina, posebno kosovskih Srba, još uvijek predstavljaju razlog za zabrinutost. Potrebno je da vlasti osiguraju konstruktivan pristup kada je riječ o učešću Kosova u forumima za regionalnu saradnju kako bi se održao korak sa kretanjima u regiji.

Komisija nastavlja sa inicijativama iz njenog Saopštenja o Kosovu iz oktobra 2009. u skladu sa zaključcima Vijeća iz decembra 2009. Komisija pozdravlja napredak koji je Kosovo nedavno postiglo u usvajanju zakonodavstva o readmisiji, izradom akcionog plana o reintegraciji povratnika i izdvajanjem sredstava u tu svrhu. Pod uslovom da se napredak nastavi, Komisija je opredijeljena da uskoro započne **dijalog o liberalizaciji viznog režima**. Komisija pomaže Kosovu da ostvari potrebne uslove za trgovinski sporazum sa EU. Kada Kosovo ispuni sve potrebne zahtjeve, Komisija će **predložiti**

smjernice za pregovaranje o **trgovinskom sporazumu**. Komisija će predložiti da se Kosovu omogući učešće u odgovarajućim **programima Unije**, kao što su Evropa za građane i Kultura. Komisija će **predložiti** smjernice za pregovaranje o okvirnom sporazumu s tim u vezi.

22. Potrebno je da **Bosna i Hercegovina** formira vladu koja će biti opredijeljena za evropsku budućnost zemlje, te za ubrzanje relevantnih reformi. Potrebno je da Bosna i Hercegovina što prije preduzme prve korake kako bi svoj Ustav uskladila sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i unaprijedila funkcionisanje svojih institucija. Zemlja mora biti u stanju da usvoji, primjeni i provede zakone i pravila EU. Kada je riječ o međunarodnim obavezama, napredak ka ispunjavanju ciljeva i uslova koji su postavljeni za zatvaranje Ureda visokog predstavnika (OHR) i dalje je od ključnog značaja. Evropska unija, kroz pojačano prisustvo EU, pomoći će Bosni i Hercegovini u realizaciji ciljeva iz agende EU.
23. Sveukupno gledano, izvještaj o napretku u 2010. godini ukazuje na to da se proces proširenja kreće naprijed brzinom koju u velikoj mjeri određuju kapaciteti zemalja koje žele postati članice EU da ispune obaveze koje proizilaze iz članstva. Ovo zahtijeva **trajne reforme** kao vjerodostojna i uvjerljiva zakonodavna i institucionalna prilagođavanja. Kada date zemlje zadovolje postavljene standarde, posebno one koji se odnose na demokratiju, vladavinu prava i osnovna prava i slobode, EU se obavezuje da radi sa njima u pravcu preduzimanja sljedećih koraka u procesu.

ANEKS 1

Zaključci i preporuke iz Mišljenja Komisije o zahtjevima za članstvo Crne Gore i Albanije

Crna Gora

Crna Gora je ostvarila napredak u ispunjavanju kriterija koje je utvrdilo Evropsko vijeće u Kopenhagenu 1993. godine, i koji se odnose na stabilnost institucija koje garantuju demokratiju, vladavinu prava, ljudska prava i poštovanje i zaštitu manjina, kao i na ispunjavanju uslova iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Ipak, potrebni su daljnji napori.

Kada se radi o ekonomskim kriterijima, Crna Gora je ostvarila određeni stepen makroekonomske stabilnosti. Međutim, kako bi postala funkcionalna tržišna privreda, kao što je utvrđeno na zasjedanju Evropskog vijeća u Kopenhagenu 1993. godine, Crna Gora mora da riješi pitanje unutrašnjeg i vanjskog debalansa, te postojeće slabosti, posebno u finansijskom sektoru i funkcionisanju tržišta rada, te da ojača vladavinu prava. Kako bi na srednjoročnom planu mogla da se nosi sa konkurentskim pritiskom i tržišnim silama unutar Unije, Crna Gora mora da ojača fizičku infrastrukturu i ljudski kapital, te da provede dalje strukturalne reforme.

Crna Gora u cjelini bilježi pozitivne rezultate u ispunjavanju obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Crna Gora će biti u poziciji da preuzme obaveze iz članstva u srednjoročnom periodu u većini područja *acquis*-a, pod uslovom da se proces usklađivanja zakonodavstva nastavi i da se ulože značajni i trajni dalji napori kako bi se osigurala primjena zakonodavstva. Posebnu pažnju treba obratiti na područja slobodnog kretanja roba, prava intelektualnog vlasništva, poljoprivrede i ruralnog razvoja, sigurnosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politike, ribarstva, statistike, socijalne politike i zapošljavanja, regionalne politike i koordinacije strukturalnih instrumenata, pravosuđa i osnovnih prava, pravde, slobode i sigurnosti i finansijske kontrole. Potpuno usklađivanje sa *acquis*-em u području zaštite životne sredine može se postići samo dugoročnom periodu i zahtijevaće povećanje ulaganja. Napore u ovoj oblasti je potrebno ubrzati.

Pristupanje Crne Gore će imati ograničen utjecaj na sveukupne politike Evropske unije i neće uticati na sposobnost Unije da održi i produbi vlastiti razvoj.

Komisija smatra da je pregovore za pristupanje Crne Gore Evropskoj uniji potrebno otpočeti kada zemlja bude dostigla potrebni stepen usklađenosti sa kriterijima za članstvo, a posebno sa političkim kriterijima iz Kopenhagena, kojima se zahtijeva stabilnost institucija i koje posebno garantuju demokratiju i vladavinu prava. U tom smislu, Crna Gora prvenstveno treba da zadovolji sljedeće ključne prioritete:

- Unapređenje zakonodavnog okvira za izbore u skladu sa preporukama OSCE-ODIHR-a i Venecijanske komisije, te jačanje zakonodavne i nadzorne uloge Parlamenta.
- Finalizacija bitnih koraka u reformi javne uprave, uključujući i donošenje izmjena i

dopuna Zakona o opštem upravnom postupku i Zakona o državnim službenicima i uposlenicima, te jačanje Uprave za kadrove i Državne revizorske institucije, sa ciljem jačanja profesionalizma i depolitizacije javne uprave i jačanja transparentnog, na sposobnostima utemeljenog postupka zapošljavanja i napredovanja u službi.

- Jačanje vladavine prava, posebno kroz depolitizaciju i na zaslugama zasnovano imenovanje članova sudskog i tužilačkog savjeta i državnih tužilaca, kao i kroz jačanje nezavisnosti, autonomije, efikasnosti i odgovornosti sudija i tužilaca.
- Unapređenje pravnog okvira za borbu protiv korupcije i provođenje strategije i akcionog plana vlade za borbu protiv korupcije, izgradnja dobre reputacije u proaktivnom vođenju istraga, krivičnom gonjenju i donošenju osuđujućih presuda u slučajevima korupcije na svim nivoima.
- Jačanje borbe protiv organizovanog kriminala na osnovu procjene ugroženosti i proaktivne istrage, intenzivnija saradnja sa regionalnim i partnerima iz EU, djelotvorna obrada kriminalističko-obavještajnih podataka i dalja izgradnja kapaciteta za provođenje zakona i koordinaciju. Sticanje dobre reputacije u ovoj oblasti.
- Unapređenje slobode medija, naročito kroz usklađivanje sa praksom Evropskog suda za ljudska prava u vezi sa klevetom i jačanje suradnje sa organizacijama civilnog društva.
- Provođenje pravnog i političkog okvira za borbu protiv diskriminacije u skladu sa evropskim i međunarodnim standardima; garantovanje pravnog statusa raseljenih lica, posebno Roma, Aškalija i Egipćana, te osiguravanje poštivanje njihovih prava. To uključuje i usvajanje i provođenje održive strategije za zatvaranje kampa Konik.

Crna Gora se ohrabruje da nastavi konstruktivan angažman u regionalnoj saradnji i jačanju bilateralnih odnosa sa susjednim zemljama. Neriješena bilateralna pitanja treba rješavati. Potrebno je nastaviti nesmetano provođenje SSP-a, u ovom kontekstu, dužnu pažnju treba posvetiti rješavanju identifikovanih nedostataka u oblastima kao što je državna pomoć i tranzitni saobraćaj. Pored toga, zemlja se snažno potiče da dalje jača administrativne kapacitete u svim oblastima. Posebni naponi su potrebni na ostvarenju djelotvornosti i nepristranosti državne uprave u osjetljivim oblastima kao što su zaštita životne sredine. Slučajevi nasilja i zastrašivanja novinara i aktivista nevladinih organizacija moraju biti procesuirani na odgovarajući način. Probleme nasilja u porodici, zlostavljanja i neodgovarajućih zatvorskih uslova je potrebno riješiti.

U svjetlu do sada postignutog napretka, Komisija preporučuje da Vijeće Crnoj Gori dodijeli status zemlje kandidata.

Komisija će pratiti napredak u provođenju neophodnih reformi unutar institucionalnog okvira Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i pružiti dalju podršku kroz finansijski instrument IPA. Komisija će Izvještaj o napretku Crne Gore prezentirati u okviru paketa za proširenje za 2011. godinu. Ovaj izvještaj će se posebno usredotočiti na provođenje ključnih prioriteta koje je potrebno ostvariti kako bi se otvorili pristupni pregovori.

Albanija

Albanija je ostvarila napredak u ispunjavanju kriterija koji se odnose na stabilnost institucija koje garantuju demokratiju, vladavinu prava, ljudska prava, poštivanje i zaštitu prava manjina, utvrđenih na zasjedanju Evropskog vijeća u Kopenhagenu 1993. godine, kao i u ispunjavanju uslova iz procesa stabilizacije i pridruživanja. Bez obzira na ostvareni napredak, potrebni su dalji značajni napori.

Kada se radi o ekonomskim kriterijima, Albanija je dostigla značajan stepen makroekonomske stabilnosti. Međutim, kako bi postala funkcionalna tržišna privreda, kao što je utvrđeno na zasjedanju Evropskog vijeća u Kopenhagenu 1993. godine Albanija mora dalje da ojača upravu, poboljša funkcionisanje tržišta rada, osigura priznavanje imovinskih prava i ojača vladavinu prava. Kako bi na srednjoročnom planu mogla da se nosi sa konkurentskim pritiskom i tržišnim silama unutar Unije, Albanija mora da ojača fizičku infrastrukturu i ljudski kapital, te da provede dalje strukturalne reforme.

Albanija u cjelini bilježi pozitivne rezultate u ispunjavanju obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Albanija će biti u poziciji da preuzme obaveze iz članstva u srednjoročnom periodu u većini područja *acquis*-a, pod uslovom da se proces usklađivanja zakonodavstva nastavi i da se ulože značajni i trajni dalji napori kako bi se osigurala primjena i provođenje zakonodavstva. Posebnu pažnju treba obratiti na područja slobodnog kretanja roba, prava intelektualnog vlasništva, informacijskog društva i medija, poljoprivrede i ruralnog razvoja, sigurnosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politika, ribarstva, transportne politike, socijalne politike i zapošljavanja, regionalne politike i koordinacije strukturalnih instrumenata, pravosuđa i osnovnih prava, pravde, slobode i sigurnosti i finansijske kontrole. Potpuno usklađivanje sa *acquis*-em u području zaštite životne sredine može se postići samo dugoročnom periodu i zahtijevaće povećanje ulaganja. Napore u ovoj oblasti je potrebno ubrzati.

Pristupanje Albanije će imati ograničen utjecaj na sveukupne politike Evropske unije i neće uticati na sposobnost Unije da održi i produbi vlastiti razvoj.

Komisija smatra da je pregovore za pristupanje Albanije Evropskoj uniji potrebno otpočeti kada zemlja bude dostigla potrebni stepen usklađenosti sa kriterijima za članstvo, a posebno sa političkim kriterijima iz Kopenhagena, kojima se zahtijeva stabilnost institucija i koje posebno garantuju demokratiju i vladavinu prava. U tom smislu, Albanija prvenstveno treba da zadovolji sljedeće ključne prioritete:

- Osiguravanje odgovarajućeg funkcionisanja Parlamenta na osnovu konstruktivnog i stalnog političkog dijaloga među svim političkim partijama.
- Usvajanje zakona čije donošenje zahtijeva većinu u Parlamentu.
- Imenovanje ombudsmena, te održavanje redovnih rasprava i postupka glasanja u Parlamentu po pitanju imenovanja u Ustavni i Visoki sud.
- Izmjene zakonodavnog okvira za izbore u skladu sa preporukama OSCE-ODIHR-a.
- Provođenje izbora u skladu sa evropskim i međunarodnim standardima.

- Finalizacija bitnih koraka u reformi javne uprave uključujući i donošenje izmjena i dopuna Zakona o državnoj službi i jačanje Odjela za javnu upravu, sa ciljem jačanja profesionalizma i depolitizacije javne uprave i jačanja transparentnog, na sposobnostima utemeljenog pristupa postupku zapošljavanja i napredovanja u službi.
- Jačanje vladavine prava kroz usvajanje i provođenje reformske strategije u oblasti pravosuđa, čime se osigurava nezavisnost, efikasnost i odgovornost pravosudnih institucija.
- Djelotvorno provođenje vladine strategije i akcionog plana za borbu protiv korupcije, otklanjanje prepreka za vođenje istraga, posebno onih koje se vode protiv sudija, ministara i članova Parlamenta; sticanje dobre reputacije u proaktivnom vođenju istraga, krivičnom gonjenju i donošenju osuđujućih presuda u predmetima na svim nivoima.
- Jačanje borbe protiv organizovanog kriminala, na osnovu procjene ugroženosti i proaktivne istrage, jačanje saradnje sa partnerima iz regiona i EU, te poboljšanje koordinacije između agencija za provođenje zakona. Sticanje dobre reputacije u ovoj oblasti.
- Izrada, usvajanje i provođenje nacionalne strategije i akcionog plana o imovinskim pravima nakon širih konsultacija sa relevantnim akterima, uzimajući u obzir sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava, što treba da obuhvati procese restitucije, kompenzacije i legalizacije.
- Preduzimanje konkretnih koraka na jačanju zaštite ljudskih prava, posebno žena, djece i Roma, te djelotvorno provođenje politike borbe protiv diskriminacije.
- Preduzimanje dodatnih mjera na unapređenju tretmana pritvorenika u policijskim stanicama, pritvorima i zatvorima. Jačanje sudskog praćenje slučajeva maltretiranja i bolja primjena preporuka Ombudsmena u ovoj oblasti.

Albanija se ohrabruje da nastavi konstruktivan angažman u regionalnoj saradnji i jačanju bilateralnih odnosa sa susjednim zemljama. Potrebno je nastaviti neometano provođenje SSP-a, u tom kontekstu potrebno je posvetiti dužnu pažnju poštivanju rokova za provođenje obaveza. Osim toga, zemlja se snažno potiče da nastavi jačanje svojih administrativnih kapaciteta u svim oblastima. Potrebno je unaprijediti saradnju sa civilnim društvom. Albanija treba da izdvoji potrebna sredstva kojima se garantuje djelotvorno funkcionisanje domaćih institucija za ljudska prava, te da unaprijedi napore u oblasti zaštite manjina. Neophodno je jačanje medijske slobode i nezavisnosti, te rješavanje problema prisustva političkog uticaja.

Komisija će pratiti napredak na provođenju neophodnih reformi unutar institucionalnog okvira Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i nastaviti da podržava napore uz pomoć finansijskog instrumenta IPA. Komisija će izvještaj o napretku Albanije prezentirati u okviru dokumenta o proširenju za 2011. godinu. Ovaj izvještaj će se posebno usredotočiti na provođenje ključnih prioriteta čije ispunjavanje predstavlja preduslov za otvaranje pregovora o pristupanju.

ANEKS 2

Zaključci izvještaja o napretku Hrvatske, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Bosne i Hercegovine, Srbije, Kosova, Turske i Islanda

Hrvatska

Hrvatska je nastavila sa ispunjavanjem **političkih kriterija**. U mnogim oblastima je postignut napredak, uključujući i oblast vladavine prava. Međutim, potrebno je dalje nastaviti sa naporima, te ih intezivirati, posebno u oblastima kao što su pravosuđe i javna uprava, borba protiv korupcije i organizovanog kriminala, poštivanje i zaštita prava manjina i povratak izbjeglica.

Demokratija i vladavina prava su dalje ojačane. Vlada i Parlament su nastavili djelovati učinkovito. Međutim, potrebno je povećati sposobnost Parlamenta da poboljša zakonodavni proces. Nastavljena je reforma pravosuđa, ali i dalje ostaju značajni izazovi, posebno u pogledu efikasnosti, nezavisnosti i odgovornosti pravosuđa.

Došlo je do ograničenog napretka u oblasti reforme *javne uprave*. Zakon o opštem upravnom postupku je stupio na snagu, te su usvojeni Strategija i Akcioni plan razvoja ljudskih potencijala u državnoj službi. Međutim, u javnoj upravi i dalje su prisutni nedostaci, uključujući složene administrativne procedure, politizaciju i slabosti u pogledu upravljanja ljudskim resursima. Kako bi se postigli vidljivi rezultati potrebna je jača politička opredjeljenost i unapređenje koordinacije između ključnih sudionika na centralnom i lokalnim nivoima.

Nastavljena je *reforma* u oblasti *pravosuđa*. U sudovima je smanjen broj zaostalih predmeta, te je ojačana nezavisnost pravosuđa kroz izmjene Ustava. Međutim, tek se trebaju vidjeti očekivani rezultati reformskog procesa. I dalje ostaju izazovi, posebno kada je u pitanju primjena transparentnih kriterija pri imenovanju sudija i tužilaca, dalje smanjenje broja zaostalih predmeta, dužina trajanja postupaka i izvršenje presuda. Postignut je određeni napredak kada su u pitanju predmeti ratnih zločina, uključujući i reviziju spornih presuda iz devedesetih godina. Međutim, i dalje ostaje problem nekažnjavanja ratnih zločina, posebno onih u kojima su žrtve srpske nacionalnosti, a mnogi od tih slučajeva nisu istraženi na odgovarajući način.

Postignut je dobar napredak u *borbi protiv korupcije*. Poboljšana je provedba i sveukupna koordinacija u naporima u borbi protiv korupcije. Ured za sprečavanje korupcije i organizovanog kriminala nastavio je sa aktivnim radom, te je podigao optužnice u nekim važnim slučajevima. Došlo je do povećanja broja sudskih presuda. U Ustav je uključeno pravo pristupa informacijama državnih organa. Međutim, korupcija i dalje preovladava u mnogim oblastima. Još uvijek nisu testirane u praksi nedavno unaprijeđene pravne i administrativne strukture, posebno kada je u pitanju sposobnost sudova da procesuiraju predmete čiji se broj i složenost povećavaju. Potrebno je uspostaviti učinkovito praćenje istraga, optužbi i sudskih presuda, posebno kada je u pitanju korupcija na visokom nivou. Postignut je mali napredak u sprečavanju sukoba interesa. Došlo je do ograničenog unapređenja u primjeni zakonodavstva o slobodi pristupa informacijama. I dalje su prisutni nedostaci vezani za finansiranje političkih staranaka i izbornih kampanja.

Postignut je određeni napredak u oblasti *ljudskih prava i zaštite manjina*. Zaštita ljudskih prava je sveukupno osigurana, ali preostaje određeni broj izazova u pogledu provedbe. Kada je u pitanju *pristup pravdi* otpočele su značajne reforme sistema upravnog sudstva. Država sada finansira pružanje besplatne pravne pomoći. Međutim, procedure su komplikovane i sveukupan nivo pružene pomoći je nizak. Kada je u pitanju *zatvorski sistem*, donijete su zakonske mjere kako bi se poboljšali uslovi u zatvorima kroz uvođenje sistema uslovne kazne. Zatvori su i dalje prenatrpani i ne pružaju adekvatnu zdravstvenu zaštitu. Što se tiče *zlostavljanja*, ombudsman i dalje dobija pritužbe u vezi sa pretjeranom upotrebom policijske sile.

Sloboda izražavanja, koja uključuje slobodu i pluralizam medija, osigurana je zakonima koji se generalno poštuju. Međutim, urednici i novinari i dalje prijavljuju političke pritiske. I dalje su prisutni problemi u vezi sa nezavisnošću lokalnih medija.

Postignut je ograničen napredak u vezi sa *pravima žena* i ravnopravnosti spolova. Nije došlo do značajnih promjena kada je u pitanju pozicija žena na tržištu rada, te je nivo nezaposlenosti žena i dalje visok. Pravobranitelj za zaštitu prava djece je postao aktivniji u promociji i zaštiti *prava djece*. Međutim, ovoj instituciji nedostaju adekvatna sredstva kako bi u potpunosti izvršila svoj mandat.

Postignut je određeni napredak po pitanju *socijalno ugroženih i osoba sa invaliditetom*. Kapaciteti Ureda pučkog pravobranitelja za osobe sa invaliditetom su ojačani, posebno kroz proširenje regionalne zastupljenosti. Ipak postoji nedostatak informacija o pravima i beneficije u oblastima socijalne skrbi, zdravstva i penzija. Kriteriji za sticanje prava se ne prijemjenjuju dosljedno, te su zakonske odredbe koje uređuju posebna prava rascjepkane. Prijelaz iz institucionalne skrbi na skrb unutar zajednice sporo napreduje.

Poduzeti su određeni koraci na podizanju svijesti u skladu sa novim Zakonom o suzbijanju diskriminacije. Međutim, poznavanje onoga što je njime obuhvaćeno je ograničeno među vlastima i građanima i samo mali broj pritužbi po osnovu diskriminacije dođe do sudova. Iako je provedba još uvijek u ranoj fazi postignut je određeni napredak po pitanju zakonodavstva u oblasti zločina iz mržnje.

Postignut je određeni napredak u pogledu *poštivanja i zaštite manjina i kulturnih prava*. Veći fokus na pitanja prava manjina stavljen je u kontekst poboljšanja odnosa u regionu, posebno između Hrvatske i Srbije. Ustavne odredbe o pitanjima manjina su ojačane. Romskoj manjini se i dalje poklanja pažnja, a zabilježena su i poboljšanja posebno u oblasti predškolskog obrazovanja. Usprkos strogim finansijskim mjerama štednje, razina sredstava raspoloživih za organizacije koja se bave manjinama su samo neznatno smanjena. Međutim, ostaje još mnogo problema vezanih za manjine. Hrvatska treba nastaviti poticati duh tolerancije kada je u pitanju srpska manjina. Takođe, Hrvatska mora preduzeti odgovarajuće mjere kako bi zaštitila one koji bi još uvijek mogli biti predmetom prijetnji ili diskriminacije, neprijateljstva ili nasilja. Romska manjina se posebno susreće sa teškim životnim uslovima, te i dalje ostaju izazovi u oblasti obrazovanja, socijalne zaštite, zdravstvene zaštite, zapošljavanja i pristupa ličnim dokumentima. Pripadnici manjina i dalje se suočavaju sa poteškoćama pri zapošljavanju, u smislu da nisu dovoljno zastupljeni u državnoj administraciji, pravosudnim organima i policiji, kao ni u širem javnom sektoru.

Postignut je određeni napredak u vezi sa *izbjeglicama*. Izbjeglice su se nastavile vraćati u Hrvatsku. Nastavljeno je stambeno zbrinjavanje za bivše nosioce stanarskih prava. S ciljem

potpune provedbe do 2011. godine, usvojen je revidirani akcioni plan za ubrzanje provedbe vladinog plana stambenog zbrinjavanja do čije odgode je došlo u 2009. godini. Postignut je određeni napredak u obnovi oštećenih kuća. Značajno je smanjen broj zaostalih žalbi na odbijene prijave za pomoć pri obnovi. Nastavila se provedba odluke o pravu na penziju. Međutim, rad na ciljevima iz 2009. godine je spor. Ostaje da se obradi nekoliko hiljada zahtjeva za stambeno zbrinjavanje, te da se osiguraju stambene jedinice za povratak izbjeglica. Još uvijek je neriješen veliki broj žalbi za obnovu kuća. Potrebno je učiniti napore kako bi se stvorili neophodni uslovi za trajni povratak izbjeglica.

U pogledu **regionalnih pitanja i međunarodnih obaveza**, Hrvatska je nastavila saradnju sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ). Potrebno je da Radna grupa koju je formirala Vlada nastavi svoj rad na pronalaženju ili utvrđivanju sudbine nestalih topničkih dnevnika koje je zatražio Ured tužioca MKSJ. Proces Sarajevske deklaracije je dobio snažan poticaj nakon sastanka ministara održanog u Beogradu u martu 2010. Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Crna Gora i Srbija su dogovorile saradnju kako bi usaglasile statistike o izbjeglicama. Zemlje su takođe postigle saglasnost da rade na pronalasku rješenja za veliki broj neriješenih pitanja do kraja godine.

Hrvatska je nastavila aktivno sudjelovati u regionalnim inicijativama uključujući Proces saradnje država Jugoistočne Evrope (SEECP), Vijeće za regionalnu saradnju (RCC) i Sporazum o slobodnoj trgovini u Centralnoj Evropi (CEFTA). Kada je u pitanju regionalna saradnja, hrvatski Predsjednik je preuzeo proaktivniju ulogu. Nastavili su se razvijati bilateralni odnosi sa ostalim zemljama proširenja, uključujući i Srbiju, te susjedim zemljama članicama EU. Odnosi sa Slovenijom su uznapredovali potpisivanjem Sporazuma o međunarodnoj arbitraži granice.

Privreda Hrvatske je teško pogođena globalnom ekonomskom i finansijskom krizom. Zemlja je ušla u recesiju u prvoj polovini 2009. godine i nije došlo do jasnih znakova oporavka do sredine 2010. godine. Došlo je do značajnog povećanja nezaposlenosti, javnog deficita i duga. Vanjska zaduženost se dalje povećala i ostaje glavni izvor osjetljivosti privrede. Politikom Narodne banke očuvana je monetarna stabilnost, te je finansijski sektor relativno dobro prebrodio krizu.

Što se tiče **ekonomskih kriterija**, Hrvatska ima funkcionalnu tržišnu ekonomiju. Hrvatska bi trebala biti u stanju da se izbori sa pritiscima konkurencije i snagama na tržištu unutar Unije, pod uslovom da nastavi provođenje jasnog reformskog programa s ciljem smanjenja strukturalnih slabosti.

Očuvan je jasan politički konsensus o osnovama tržišne ekonomije. Program privrednog oporavka je ekonomskoj politici dao srednjeročnu orijentaciju. Koristi programa za rast i međunarodnu konkurentnost ovise o njegovoj učinkovitoj provedbi. S obzirom na postojeća ograničenja makroekonomska politika je, generalno govoreći, bila odgovorna za rješavanje posljedica globalne ekonomske i finansijske krize. Monetarna politika je uspjela očuvati kurs i finansijsku stabilnost ublažavajući likvidne pritiske. Deficit tekućeg računa je smanjen kao posljedica recesije, a inflatorni pritisci su još više oslabili. Bankarski sektor je ostao otporan na udare.

Međutim, strukturalne reforme generalno sporo napreduju, ne samo u pogledu privatizacije i restrukturiranja preduzeća koja ostvaruju gubitke. Tržište rada je i dalje veoma kruto, sa niskom stopom zapošljavanja i učešća koja je dalje opadala u toku recesije. U fiskalnoj oblasti,

vlasti su ostvarile ograničene napore kako bi održale rastući deficit i povećale učinkovitost javne potrošnje. Socijalna davanja su i dalje visoka i nisu dobro usmjerena, a veliki broj preduzeća u državnom vlasništvu i dalje prima državnu pomoć kroz direktne i indirektne subvencije i garancije. Kako bi se osigurala srednjeročna fiskalna održivost, ključni izazov ostaje unaprijeđenje budžetskog procesa i discipline, te povećanje učinkovitosti javne potrošnje. Investiciona klima je i dalje opterećena glomaznim regulatornim aparatom i brojnim parafiskalnim nametima.

Hrvatska je poboljšala svoju **sposobnost da preuzme obaveze koje proizilaze iz članstva**. Pripreme za ispunjavanje zahtjeva EU napreduju dobro, a i usklađenost sa pravilima EU je u većini sektora dobra. U većini oblasti došlo je do daljeg napretka uključujući i ona poglavlja u kojima je nivo usklađenosti već visok. Potrebno je učiniti dodatne napore u određenim oblastima kroz jačanje administrativnih kapaciteta neophodnih za odgovarajuću provedbu *acquis-a*.

Dobar napredak je postignut u području *slobodnog kretanja roba* i usklađenost sa *acquis-em* u ovom poglavlju je dobro uznapredovala. Ipak, neophodno je učiniti dodatne napore, posebno kada je u pitanju ocjena usklađenosti, mjeriteljstvo i nadzor nad tržištem. Hrvatska mora dovršiti usklađivanje sa *acquis-em* i jačati potrebne kapacitete za provedbu. Zabilježen je dobar napredak u oblasti *slobodnog kretanja radnika*, te je postignut zadovoljavajući nivo usklađenosti. Potrebno je učiniti dodatne napore u jačanju, a posebno u koordinaciji sistema socijalne sigurnosti.

Postignut je napredak u pogledu *prava poslovnog nastana i slobode pružanja usluga*, posebno kada je u pitanju uzajamno priznavanje stručnih kvalifikacija i poštanskih usluga. Uopšteno gledano, zadovoljavajući je nivo usklađenosti sa *acquis-em*. Potrebno je povećati napore kako bi se okončalo usklađivanje, posebno u oblasti uzajamnog priznavanja stručnih kvalifikacija i u prijenosu direktive iz oblasti usluga. Potrebno je nastaviti sa radom na unapređenju administrativnih kapaciteta.

Postignut je dalji napredak u usklađivanju sa *acquis-em* u oblasti *slobodnog kretanja kapitala*. Potrebni su kontinuirani naponi kako bi se postigla liberalizacija kretanja kapitala i ostvarila konsolidirana primjena zakonodavstva u oblasti borbe protiv pranja novca.

Dobar napredak je zabilježen u oblasti *javnih nabavki*, posebno kada je u pitanju unapređenje kapaciteta uključenih strana da koordiniraju i provode politike javnih nabavki. Potrebno je dalje povećati kapacitete za uspješnu primjenu zakona na svim nivoima sistema nabavki.

Zabilježen je određeni napredak u pogledu *prava privrednih društava*. Usklađenost sa *acquis-em* napreduje. Potrebni su dodatni naponi u oblasti revizije.

Napredak se može konstatovati u oblasti *prava intelektualnog vlasništva*. Postignut je visok nivo usklađenosti sa *acquis-em*, a zabilježen je napredak i u provedbi. I dalje je potrebno jačati sveukupnu svijest o pravima intelektualnog vlasništva.

Postignut je značajan napredak u oblasti *politike konkurencije*, posebno u pogledu završetka tenderske procedure za rekonstrukciju brodogradilišta. Generalno, postignut je dobar nivo usklađenosti. Međutim, i dalje su potrebni naponi kroz usvajanje planova restrukturiranja brodogradilišta sa poteškoćama, a koji su u skladu sa *acquis-em* u oblasti državne pomoći, kako bi se poboljšalo provođenje mjera Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja u borbi protiv

kartela, te dalje poboljšali njeni administrativni kapaciteti, posebno u oblasti borbe protiv monopola. Potrebno završiti usklađivanje Zakona o Hrvatskoj radioteleviziji. Potrebno je ažurirati nacionalne planove restrukturiranja industrije čelika.

Zabilježen je značajan napredak u području *finansijskih usluga* i u usklađenosti zakonodavstva i u jačanju administrativnih resursa. Međutim, potrebno je dalje jačanje administrativnih kapaciteta regulatora.

Hrvatska je postigla značajan napredak u oblasti *informacijskog društva i medija*, te je postigla visok nivo usklađenosti sa *acquis*-em. Međutim, potrebni su kontinuirani naporu u jačanju dva nacionalna regulatora kako bi se zakonodavni okvir ispravno primjenjivao. Liberalizacija svih segmenata tržišta elektronskih komunikacija treba biti održiva.

Postignut je dobar napredak u oblasti *poljoprivrede i ruralnog razvoja*, posebno kada je u pitanju uspostava i operacionalizacija platne agencije i integrisanog administrativnog i kontrolnog sistema, kao i zajedničke tržišne organizacije. Međutim, potrebni su kontinuirani naporu u ovim ključnim oblastima zajedničke poljoprivredne politike. Hrvatska treba u potpunosti uskladiti sistem pomoći za poljoprivredu sa *acquis*-em i povećati kapacitete za apsorpciju fondova za ruralni razvoj.

Dobar napredak je postignut u usklađivanju u oblasti *sigurnosti hrane, veterinarstvu i fitosanitarnoj politici*, posebno u pogledu usvajanja i provedbe sekundarnog zakonodavstva. Prijenos *acquis*-a je dobro uznapredovao u svim sektorima. Značajan napredak je postignut kroz usvajanje nacionalnog programa za unapređenje postrojenja za hranu i nus-proizvode životinjskog porijekla. Potrebni su dalji naporu vezano za provedbu programa, jačanje administrativnih i kontrolnih kapaciteta, te uspostavu inspekcija na granicama.

Hrvatska je postigla dobar napredak u usklađivanju sa *acquis*-em u oblasti *ribarstva*. Dobro su uznapredovale pripreme za primjenu politika iz oblasti ribarstva. Hrvatska mora unaprijediti provedbu zakonodavstva, posebno u pogledu upravljanja flotom, inspekcije i kontrole, te strukturalnih politika.

Dalji napredak je postignut u oblasti *transporta*. Uopšteno gledano, nivo usklađenosti je dobar. Međutim, potrebno je dovršiti usklađivanje u sektoru vazduhoplovstva. I dalje su potrebni dodatni naporu u primjeni i provedbi *acquis*-a.

Postignut je dalji napredak u poglavlju *energetike*, gdje je nivo usklađenosti visok. Međutim, potrebno je učiniti značajne napore kako bi se povećao radni učinak administracije i nezavisnost regulatornih tijela u sektoru energetike.

Postignut je napredak u oblasti *oporezivanja*, posebno u pogledu operativnih kapaciteta i kompjuterizacije. Hrvatsko zakonodavstvo u oblasti direktnih i indirektnih poreza je u velikoj mjeri usklađeno sa *acquis*-em. Ipak, potrebna su dalja usklađivanja, posebno u oblasti PDV-a i akciza. Naporu bi se trebali nastaviti u jačanju administrativnih kapaciteta, uključujući informatičku povezanost.

Došlo je do daljeg napretka u oblasti *ekonomske i monetarne politike*, gdje je, sveukupno gledano, uklađivanje sa *acquis*-em uspješno završeno.

U oblasti *statistike* došlo je do napretka u modernizaciji statističke infrastrukture. Dostignut je

dobar nivo usklađenosti. Potrebno je nastaviti s naporima u potpunom usklađivanju hrvatske statistike sa zahtjevima EU.

Dobar napredak je postignut u oblasti *socijalne politike i zapošljavanja*. Nivo usklađenosti sa *acquis-em* je dobar. Međutim, ostaju određeni nedostaci u usklađivanju zakonodavstva, posebno u prijenosu direktiva iz oblasti radnog prava, te u oblasti zabrane diskriminacije i ravnopravnosti spolova. Potrebno je dalje jačati administrativne kapacitete.

Hrvatska je postigla napredak u oblasti *industrijske i politike preduzetništva*, posebno u pogledu načela i instrumenata politike. Potrebno se značajnije fokusirati na unapređenje poslovnog okruženja. Potrebno je nastaviti sa naporima na restrukturiranju industrije čelika, te posebno u oblasti brodogradnje.

Hrvatska je postigla dalji napredak u pogledu razvoja *transevropskih mreža*. Završeno je usklađivanje sa *acquis-em*.

Dobar napredak je postignut u pogledu *regionalne politike i koordinacije strukturalnih instrumenata*, posebno u pripremi strateških dokumenata i određivanju institucija i mehanizama za provedbu kohezionih politika EU, te daljeg angažovanja i obučavanja osoblja. Pripreme Hrvatske za primjenu kohezionih politika EU su relativno unapredovale. Hrvatska mora okončati svoje pripreme fokusirajući se na izradu baze razrađenih projektnih ideja i apsorbciju sredstava.

Hrvatska je postigla dobar napredak u oblasti *pravosuđa i osnovnih prava*. Reforme u oblasti pravosuđa su nastavljene kroz usvajanje novog zakonodavstva kojim se jača nezavisnost pravosuđa, te dalje smanjenje broja zaostalih predmeta. Međutim, reforma pravosuđa i dalje ostaje velika obaveza, a ostaju i značajni izazovi, posebno u pogledu efikasnosti, nezavisnosti i odgovornosti pravosuđa. Napori u borbi protiv korupcije su pojačani i došlo je do određenih pozitivnih rezultata, ali korupcija i dalje preovladava u mnogim oblastima. Ostaje da se uspostavi učinkovito praćenje istraga, optužbi i sudskih presuda, posebno kada je u pitanju korupcija na visokom nivou. Potrebno je jačati preventivne mjere kao što je unapređenje transparentnosti javne potrošnje. Došlo je do jačanja zaštite osnovnih prava, ali potrebno je unapređenje u praksi, posebno kada su u pitanju manjine i izbjeglice.

Hrvatska je postigla značajan napredak u oblasti *pravde, slobode i sigurnosti*. Sistem azila je značajno poboljšán, ali potrebno je posvetiti pažnju integraciji osoba kojima je odobrena zaštita u Hrvatskoj, te zaštiti maloljetnika među nezakonitim migrantima. Postignut je dobar napredak u oblasti viza. Međutim, potrebno je nastaviti usklađivanje sa *acquis-em* u oblasti viza. Postignut je napredak u pogledu vanjskih granica. Ipak, potrebno je ojačati nekoliko aspekata integrisanog upravljanja granicom kroz izmjene akcionog plana i unapređenje opreme. Postignut je značajan napredak u oblasti sudske saradnje u građanskim i kaznenim pitanjima. Nastavljen je napredak u politici borbe protiv narkotika.

Nastavio se napredak u oblastima *nauke i istraživanja*, ali usporeno kao posljedica ekonomske i finansijske krize. Potrebni su naporima na daljem jačanju kapaciteta za istraživanje, organizovanju obuka, te povećanju investicija u oblasti istraživanja kroz industriju i mala i srednja preduzeća. Postignut je dalji napredak u pogledu *acquis-a* u oblastima *obrazovanja i kulture*. Postignut je dobar nivo usklađenosti. Hrvatska bi trebala nastaviti svoje napore u pripremi za upravljanje programima „Cjeloživotno učenje“ i „Mladi u akciji“.

Kada je u pitanju usklađivanje i primjena zakonodavstva postignut je dobar napredak u poglavlju *okoliša*. Potrebno je okončati usklađivanje zakonodavstva u oblasti kvaliteta vode, te u određenoj mjeri oblasti klimatskih promjena. Potrebno je unaprijediti primjenu horizontalnog *acquis*-a i saradnju sa nevladinim organizacijama koje su aktivne u oblasti okoliša. Uopšteno gledano, hrvatske pripreme su blizu završetka. Hrvatska bi trebala nastaviti sa jačanjem administrativnih kapaciteta, posebno na lokalnom nivou.

Postignut je dobar napredak u oblasti *zaštite potrošača i zdravlja*. Ostvaren je dobar nivo usklađenosti. Kontinuirani naponi su potrebni u jačanju administrativnih kapaciteta.

Dobar napredak je ostvaren u pogledu *carinske unije*. Hrvatsko zakonodavstvo u oblasti carina je u velikoj mjeri usklađeno sa *acquis*-em. Hrvatska je nastavila napredovati u oblasti informatike, posebno u pogledu međusobnog povezivanja. Potrebni su dalji naponi u otklanjanju posljednjih neusklađenih dijelova u hrvatskom zakonodavstvu, primjeni Strategije za borbu protiv korupcije i pripremi za informatičku povezanost.

Postignut je određeni napredak u pogledu *vanjskih odnosa*. Hrvatska je dosegla visok nivo usklađenosti i nastavila koordinaciju i usklađivanje svoje pozicije na međunarodnim *forumima*. Ipak, Hrvatska bi trebala posvetiti pažnju punom ispunjavanju međunarodnih obaveza kod primjene zaštitnih mjera. Potrebno je osigurati dodatne resurse za politike razvoja i humanitarnu pomoć.

Hrvatska je ostvarila dalji napredak u oblasti *vanjske, sigurnosne i odbrambene politike*. Nastavila je sudjelovati u nekoliko vojnih i civilnih misija EU. Uopšteno gledano, Hrvatska je dosegla visok nivo usklađenosti. Hrvatska bi trebala nastaviti jačati primjenu i provedbu kontrole naoružanja, uključujući transparentnost informacija vezanih za naoružanje.

Zabilježen je napredak u oblasti *finansijske kontrole*. Ojačana je nezavisnost Državnog ureda za reviziju. Naponi bi se sada trebali usmjeriti na održivost reformi. Potrebno je povećati napore tijela uključenih u strukture koordinacije za borbu protiv prevara u uspješnoj provedbi strategije za brobu protiv prevara.

Došlo je do daljeg napretka na području *finansijskih i budžetskih mjera*. Dodatno su unaprijeđeni institucionalni kapaciteti za primjenu pravila o vlastitim prihodima. Hrvatska je dosegla dobar nivo usklađenosti sa *acquis*-em, te kapacitetima za provedbu, osim kada je u pitanju slučaj naknada za šećer. Hrvatska bi trebala dodatno poboljšati svoje kapacitete koordinacije.

Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija

Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija nastavlja da u značajnoj mjeri ispunjava **političke kriterije**. Nakon suštinskih reformi provedenih 2009. godine nastavljen je dalji napredak, iako neujednačenim tempom. Uzevši u cjelini, vladajuća koalicija je stabilna i među političkim stranama postoji saradnja. Određeni napredak je postignut u oblastima reforme Parlamenta, policije, pravosuđa, javne uprave i poštivanja i zaštite prava manjina. Međutim, potrebni su dalji naponi u većini oblasti vezanih za političke kriterije, posebno se potrebno pozabaviti prisutnom zabrinutošću u vezi sa nezavisnošću pravosuđa, reformom javne uprave i slobodom izražavanja u medijima. Potrebno je ojačati politički dijalog.

Ohridski okvirni sporazum ostaje osnovni element **demokratije i vladavine prava** u zemlji. Ostvaren je određeni napredak u provođenju zakona o jezicima, decentralizaciji i ravnopravnoj zastupljenosti. Potrebni su kontinuirani naponi, u formi dijaloga, na ispunjavanju ciljeva Sporazuma i osiguravanju njegovog provođenja.

Ostvaren je dalji napredak na provođenju reforme *parlamenta*. Usvojene su izmjene i dopune Poslovnika o radu kojima se garantuju prava opozicije. Parlament je preduzeo mjere na jačanju vlastitih institucionalnih kapaciteta, posebno kroz uspostavljanje Parlamentarnog instituta. Međutim, dijalog o međunacionalnim odnosima ometen je neodržavanjem redovnih sastanaka nadležne parlamentarne komisije.

Koalicioni partneri u *vldi* održavaju konstruktivnu saradnju. Kako bi zemlju pripremili za pristupanje Evropskoj uniji, oni su privrženi reformama. Međutim, potrebno je više dijaloga po pitanjima koja se tiču međunacionalnih odnosa. Više napora je potrebno i na unapređenju procesa decentralizacije u skladu sa Ohridskim okvirnim sporazumom. Finansijski okvir za lokalnu upravu treba da bude transparentniji i ravnopravno raspoređen. Potrebno je dalje unaprijediti saradnju sa između Vlade i Nacionalnog vijeća za evropske integracije.

Određeni napredak je postignut u funkcionisanju *javne uprave*. Usvojen je Zakon o državnim službenicima. Zakon o unutrašnjim poslovima koji se odnosi na reformu policije je stupio na snagu i većina provedbenih propisa je usvojena. Međutim, potrebni su značajni dalji naponi kako bi se osigurala transparentnost, profesionalnost i nezavisnost državne službe. Na svim nivoima javne uprave prisutno je neprimjereno političko miješanje u postupak zapošljavanja i napredovanja u službi. Pravni okvir je potrebno dalje unaprijediti, posebno kada se radi zapošljavanju zasnovanom na kvalifikacijama i sposobnostima. U procesu transformacije velikog broja radnih mjesta na određeno vrijeme u stalna radna mjesta u mnogim slučajevima nije proveden konkurentan i na kvalifikacijama zasnovan postupak zapošljavanja.

Na polju *reforme pravosuđa* ostvaren je ograničen napredak. Efikasnost sudova je ojačana kroz unapređenje postupka upravljanja budžetom. Međutim, postoji određena zabrinutost kada se radi o nezavisnosti i nepristrasnosti pravosuđa: nije bilo daljeg napretka u osiguravanju provođenja postojećih zakonskih odredbi u praksi. U tom kontekstu, važno je da svršeni polaznici Akademije za obuku sudija i tužilaca imaju prioritet pri zapošljavanju.

Napredak je ostvaren na polju *politike borbe protiv korupcije*. Provedene su obimnije policijske operacije uz korištenje specijalnih istražnih mjera. Dok su zakonodavni i institucionalni okvir uglavnom uspostavljeni, potrebno je poboljšati rezultate u pogledu donošenja osuđujućih presuda u slučajevima korupcije na visokom nivou. Postojeće odredbe o prijavljivanju imovine, sukobu interesa i finansiranju političkih stranaka ne provode se djelotvorno. Potrebno je obezbijediti resurse za rad Državne komisije za borbu protiv korupcije. Korupcija je i dalje prisutna u mnogim oblastima i dalje predstavlja ozbiljan problem.

Uspostavljen je pravni i institucionalni okvir za **ljudska prava i zaštitu manjina**, a građanska i politička prava se u velikoj mjeri poštuju. Međutim, postojeće zakonske garancije je potrebno u potpunosti provesti.

Zatvorsko krilo poluotvorenog tipa u zatvoru Idrizovo, u kome su vladali nehumani i ponižavajući uslovi, zatvoreno je. Međutim, provođenje strategije za otklanjanje preostalih ozbiljnih nedostataka u pogledu zatvorskih uslova napreduje sporo. Nadzor nad radom

agencija za provođenje zakona i dalje je neejelovit. Kada se radi o slobodi izražavanja, raste zabrinutost zbog političkog miješanja u rad medija i neprimjerenog pritiska na novinare. Angažman civilnog društva u procesu izrade politika djelovanja i dalje je ograničen.

Ombudsmen je i dalje glavna instanca za zaštitu i unapređenje ljudskih prava. Tokom izvještajnog perioda obim posla ombudsmena se povećao. Međutim, broj preporuka koje su javna tijela uvažila je smanjen. Potrebno je osnažiti nadležnosti i resurse ombudsmena.

Zakonske odredbe o zaštiti *socijalnih i ekonomskih prava* su u velikoj mjeri usvojene. Nastavlja se provođenje strategije za borbu protiv nasilja u porodici. Članstvo u Ekonomskom i socijalnom vijeću je usaglašeno čime se podstiče socijalni dijalog. Usvojen je Okvirni zakon o zabrani diskriminacije. Međutim, seksualna orijentacija kao osnov diskriminacije je izostavljena. Potrebno je razviti strateški pristup baziran na jednakim mogućnostima. Potrebni su dodatni napor na provođenju Zakona o maloljetničkoj delinkvenciji i Konvencije UN-a o pravima djeteta.

Ostvaren je napredak u oblasti *poštivanja i zaštite prava manjina i kulturnih prava*. Određeni napredak je ostvaren na polju jednake zastupljenosti i vlada je preduzela korake na jačanju međunacionalne integracije u obrazovnom sistemu. I pored toga, integrisanje etničkih zajednica je i dalje ograničeno i potreban je snažniji dijalog kako bi se učvrstilo povjerenje, posebno u oblastima kulture i jezika. Kada se radi o pravima Roma, smanjen je broj lica koja ne posjeduju lične dokumente. Usvojene su mjere kojima se sprečava nepotrebno upućivanje djece u specijalne škole. Međutim, Romi se i dalje suočavaju sa teškim životnim uslovima i diskriminacijom.

Kada se radi o *regionalnim pitanjima i međunarodnim obavezama*, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija u potpunosti saraduje sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ). Domaće pravosuđe vrši procesuiranje predmeta koje im je dostavio MKSJ.

Kada se radi o Međunarodnom krivičnom sudu, bilateralni sporazum o imunitetu sa Sjedinjenim Američkim Državama nije u skladu sa zajedničkim stajalištem i vodećim načelima EU. Zemlja treba da uskladi svoje stajalište sa stajalištem EU.

Zemlja nastavlja aktivno učešće u inicijativama regionalne saradnje, uključujući i Proces saradnje u Jugoistočnoj Evropi (SEECP), Vijeće za regionalnu saradnju (RCC) i Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA).

Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija je aktivan partner u regionu koji ima dobre bilateralne odnose sa svojim susjedima. Završetkom demarkacije granice sa Kosovom, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija nema neriješenih graničnih pitanja. Međutim, na odnose sa Grčkom neriješeno pitanje imena zemlje i dalje negativno utiče. Zemlja je angažovana na rješavanju ovog pitanja u okviru pregovora koji se vode pod okriljem UN-a. Potrebno je izbjegavati sve radnje i izjave koje bi mogle negativno uticati na dobrosusjedske odnose. Direktni susreti na najvišem političkom nivou predstavljaju pozitivan korak, iako ovaj zamah još uvijek nije doveo do konkretnih rezultata. Održavanje dobrosusjedskih odnosa, uključujući i iznalaženje usaglašenog i uzajamno prihvatljivog rješenja za ime zemlje, pod okriljem UN-a, predstavlja prioritet.

Obim **privrede** Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije neznatno je smanjen zahvaljujući

niskoj izloženosti finansijskog sektora štetnim međunarodnim djelovanjima, elastičnom prilivu privatnog kapitala i stabilnom javnom sektoru. Nastavlja se provođenje strukturalnih reformi. Međutim, visoka strukturalna nezaposlenost, posebno među mladima i nedovoljno obrazovanima i dalje predstavlja uzrok ozbiljne zabrinutosti. Ostvarena su neka manja poboljšanja u prevazilažnju institucionalnih slabosti, ali nedostaci u oblasti vladavine prava i dalje imaju negativan učinak na poslovnu klimu.

Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija ostvaruje dobar napredak u ispunjavanju **ekonomskih kriterija**. U pojedinim oblastima je postignut napredak na uspostavljanju funkcionalne tržišne privrede, posebno kroz smanjenje barijera za ulazak na tržište i unapređenje kapaciteta sudova za procesuiranje privrednih predmeta. Zemlja bi trebala da je u mogućnosti da se nosi sa pritiscima konkurencije i tržišnim silama unutar Unije u srednjoročnom razdoblju, pod uslovom da energično provodi program reformi usmjeren na smanjenje značajnih strukturalnih slabosti.

Zemlja je zadržala široki konsenzus o osnovama ekonomske politike. Monetarna politika, de facto vezana za euro, doprinosi makroekonomskoj stabilnosti. Nakon ekspanzivnog pristupa u 2008. godini, fiskalna politika se tokom 2009. godine više okrenula stabilnosti. Vanjski balans zemlje je poboljšan, što je odraz blagog oporavka izvoza, pada uvoza usljed slabe domaće potražnje i snažnog priliva privatnog kapitala. Privatizacija je uglavnom završena. Liberalizacija cijena i trgovine je u velikoj mjeri ostvarena. Ostvaren je određeni dalji napredak u poboljšanju ulaska na tržište i registracije, te izvršeno pojednostavljenje regulatornog okvira. Trajanje stečajnih postupaka dodatno je smanjeno i uknjižba nekretnina uglavnom je završena. Finansijski sektor je dobro prebrodio krizu i ojačana je nezavisnost nekih od nadzornih i regulatornih agencija ovog sektora.

Kao rezultat produbljenja fiskalnog deficita, povećan je dug javnog sektora. Kvalitet javne potrošnje je pogoršan, dijelom zbog smanjenja srednjoročno orijentisane kapitalne potrošnje. Nezaposlenost je i dalje vrlo visoka. Priliv direktnih stranih ulaganja je dalje smanjen, uz već nizak start. Funkcionisanje tržišne privrede i dalje koči institucionalne slabosti, nedostatak stabilnosti u upravi i slabosti u oblasti vladavine prava. Neprovođenje konsultacija sa glavnim akterima, prije donošenja odluka Vlade, ometa predvidljivost poslovnog okruženja. Pravosuđe je nastavlja da predstavlja usko grlo, a regulatorna i nadzorna tijela u nekim slučajevima i dalje nemaju potrebnu nezavisnost i resurse za vršenje svoje funkcije. Nivo pravne sigurnosti je i dalje nizak, što ima negativan uticaj na zemlju u smislu privlačenja stranih ulaganja. Neformalni sektor ostaje važan izazov.

Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija je ostvarila određeni napredak u izgradnji kapaciteta za **preuzimanje obaveza iz članstva**, posebno u oblasti slobode kretanja roba, pravu privrednih društava, finansijskih usluga, te pravdi, slobodi i sigurnosti. U drugim oblastima, kao što su javne nabavke, informaciono društvo i mediji, ostvareno je manje napretka. Gledano u cjelini, ostvaren je dalji napredak u ispunjavanju prioriteta iz Pristupnog partnerstva. Međutim, potrebni su održivi naponi na jačanju administrativnih kapaciteta za provođenje i primjenu zakonodavstva. Obaveze preuzete Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju su provedene.

Postignut je dobar napredak u području *slobodnog kretanja roba*. Dio horizontalnog i sektorskog *acquis*-a je prenijet u domaće zakonodavstvo. Administrativni kapaciteti tijela za nadzor nad tržištem nisu dovoljno razvijeni da bi se osiguralo provođenje tehničkog zakonodavstva. Zabilježen je slab napredak u području *slobode kretanja radnika*. Došlo je do

određenog napretka u području *prava poslovnog nastana i slobode pružanja usluga*, posebno u području poštanskih usluga. Pripreme za uzajamno priznavanje stručnih kvalifikacija su u ranoj fazi. Došlo je do opšteg napretka u području *slobodnog kretanja kapitala*. Ograničenja u oblasti kratkoročnog kretanja kapitala i prekograničnih finansijskih transakcija i dalje su na snazi. U pogledu zakonodavnog okvira, administrativnih kapaciteta i borbe protiv pranja novca zabilježen je umjeren napredak.

Ostvaren je napredak u oblasti *javnih nabavki*. Ured za javne nabavke je usvojio strategiju za razvoj sistema javne nabave. Zakonodavstvo o koncesijama i javno-privatnom partnerstvu nije u skladu sa *acquis*-em. Administrativni kapaciteti za primjenu pravila nabavke na operativnom nivou još uvijek nisu zadovoljavajući. Dobar je napredak postignut u oblasti *prava trgovačkih društava*. Međutim, usklađivanje sa *acquis*-em u oblasti revizije i dalje je u ranoj fazi. Izvjestan napredak je postignut u jačanju pravnog okvira u oblasti *intelektualnog vlasništva*. Nacionalna strategija za intelektualno vlasništvo se provodi. Međutim, potrebni su daljnji naporu u pogledu primjene.

Na području *tržišnog natjecanja* ostvaren je izvjestan napredak. U oblasti državne pomoći broj *ex-ante* odluka je umjerenom povećan. Međutim, potrebno je ojačati ljudske i finansijske resurse Komisije za zaštitu konkurencije u sektoru borbe protiv monopola.

Ostvaren je dobar napredak u oblasti *finansijskih usluga*. Preduzimaju se naporu na regulisanju i nadzoru sektora osiguranja. Potrebno je regulisati i uspostaviti nadzor nad određenim finansijskim uslugama, kao što je lizing.

Na polju *informacijskog društva i medija* ostvaren je neujednačen napredak. Usklađivanje sa *acquis*-em EU i liberalizacija tržišta su poboljšane. Međutim, potrebno je osigurati održivost javnog emitera. Zakonodavstvo u oblasti medija još uvijek nije usklađeno sa Direktivom o audiovizuelnim medijskim uslugama.

Napredak je postignut u oblasti *poljoprivrede i ruralnog razvoja*. Politika ruralnog razvoja postepeno se usklađuje sa zahtjevima EU. Dok su operativne strukture AFSARD i IPARD ojačane, potrebno je ojačati kapacitete ostalih upravnih tijela u ovom sektoru. Usklađivanje sa *acquis*-em zahtijeva dalje kontinuirane napore. Postignut je određeni napredak u oblasti *sigurnosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politike*, posebno u pogledu donošenja potrebnog zakonodavstva i njegovog provođenja od strane poslovnih subjekata u prehrambenoj industriji. Administrativne kapacitete je potrebno ojačati, posebno u pogledu djelotvornosti sistema nadzora i kontrole.

Određeni napredak je zabilježen u oblasti *transportne politike*. Proces otvaranja tržišta željezničkog prijevoza suočen je sa izazovima. Potrebni su daljnji naporu na poboljšanju funkcionisanja organa zaduženih za sigurnost, posebno Komisije za istragu avionskih nesreća.

Izvjestan napredak je postignut u sektoru *energetike*. Usvojene su nove energetske strategije. Međutim, novi sveobuhvatni zakon u oblasti energije tek treba da bude usvojen. Tarife za električnu energiju ne odražavaju u potpunosti troškove. Iako je ostvaren dobar napredak, konačno rješenje spora sa operatorom distribucijskog sistema, glavnim investitorom u EU, još nije postignuto. Energetski regulator i regulator za zaštitu od zračenja treba da postanu nezavisni.

Nije bilo napretka po pitanju usklađivanja zakonodavstva o direktnom i indirektnom oporezivanju sa *acquis*-em. Određeni napredak je zabilježen u razvoju operativnih kapaciteta poreske uprave kada se radi o poreskim službama i reviziji poslovanja. Kapaciteti u oblasti revizije i poreskih istraga u funkciji borbe protiv utaje poreza i dalje su slabi.

Ograničeni napredak postignut u oblasti *ekonomske i monetarne politike*. Usklađivanje sa *acquis*-em je nepotpuno, a administrativni kapaciteti za provođenje politike su dosta raznoliki. Ostvaren je dobar napredak u oblasti statistike. Međutim, resursi Državnog zavoda za statistiku i dalje su slabi i potrebno je osigurati njihovu pravičnu raspodjelu. Ono što je važno jeste da su osigurana sredstva za popis stanovništva i domaćinstava 2011. godine. Nastojanja da se unaprijedi sektor statistike je potrebno nastaviti, posebno kada se radi o ekonomskoj statistici.

Postignut je mali napredak u usklađivanju sa *acquis*-em u oblasti *socijalne politike i zapošljavanja*. Okvirni zakon o borbi protiv diskriminacije je usvojen, ali i dalje su prisutne neke značajne praznine, a nedostaje i podrška relevantnih grupa civilnog društva. Tripartitni i dvopartitni socijalni dijalog i dalje je slab. Uključivanje osoba sa invaliditetom i drugih socijalno isključenih kategorija je sporo.

Postignut je određeni napredak u oblasti *preduzetništva i industrijske politike*. Dobar napredak je postignut u smanjenju administrativnih prepreka i troškova preduzeća. Formirana su nova tijela i izdvojena značajna sredstva za njihovo poslovanje. Međutim, potrebna je veća finansijska podrška strategijama za podršku preduzećima i sektoru malih i srednjih preduzeća.

Ostvaren je izvjestan napredak u oblasti *transevropskih mreža*. Zemlja nastavlja aktivno učesće u Transportnoj opservatoriji za Jugoistočnu Evropu i Energetskoj zajednici. Međutim, radovi na koridoru X znatno kasne.

Određeni, neujednačen napredak je postignut u oblasti *regionalnog razvoja i koordinacije strukturalnih fondova*. Provođenje operativnog programa za regionalni razvoj značajno kasni. Administrativne kapacitete u resornim ministarstvima, posebno u pogledu tehničke stručnosti, je potrebno ojačati. Takođe je potrebno ojačati pripremu i provođenje projekata kako bi se osigurala mogućnost apsorpcije sredstava IPA-e. Generalno, usklađivanje sa *acquis*-em u oblasti regionalne politike i koordinacije strukturalnih instrumenata je u ranoj fazi.

Postignut je ograničen napredak u reformi *pravosuđa* i zaštiti *osnovnih prava*, te određeni napredak u borbi protiv *korupcije*. Sudsko vijeće i Vijeće javnih tužilaca treba da osiguraju visoke standarde nezavisnosti i nepristranosti pravosuđa u praksi. Uz primjenu posebnih istražnih radnji, policija je provela veliku akciju borbe protiv korupcije. Međutim, potrebno je poboljšati rezultate u borbi protiv korupcije na visokom nivou. Novo zakonodavstvo o sukobu interesa i finansiranju političkih stranaka je potrebno djelotvorno provesti. Kada se radi o osnovnim pravima, pravni i institucionalni okvir je uglavnom uspostavljen, ali je potrebno u potpunosti primjeniti postojeće zakonske garancije.

U oblasti *pravde, slobode i sigurnosti*, dobar napredak se bilježi na polju azila, viza, vanjskih granica i Šengena. Porast tražilaca azila u EU koji je nastao u prvom periodu primjene bezvignog režima je riješen. Međutim, novi porast zahtjeva za azil registrovan je u avgustu i septembru. Vlasti treba da nastave rješavanje ovog problema i da informišu građane o pravima i obvezama koje proizlaze iz bezvignog režima. Reforma policije se nastavlja, a poboljšana je i međunarodna policijska saradnja. Međutim, potrebno je regulisati ulogu

Ministarstva unutrašnjih poslova u odobravanju zahtjeva za prisluškivanje, kao i djelotvornost mehanizma vanjskog nadzora.

Određeni napredak je postignut u oblasti *nauke i istraživanja*. Povećana je stopa učešća u Sedmom okvirnom programu EU za istraživanje. Takođe, određeni napredak je postignut i na usklađivanju sa *acquis*-em u oblastima *obrazovanja, obuke, mladih i kulture*. Međutim, upravljanje programima „Cjeloživotno učenje“ i „Mladi u akciji“ i dalje je nezadovoljavajuće.

Na planu *zaštite životne sredine* ostvaren je dalji napredak. Usklađivanje domaćeg zakonodavstva je napredovalo, posebno u sektorima kvaliteta vazduha i otpadnih voda. Međutim, potrebno je značajno ojačati napore na usklađivanju sa *acquis*-em EU u oblasti voda. Administrativni kapaciteti treba da budu značajno povećani. Određeni napredak je postignut u oblasti *zaštite zdravlja i potrošača*. Kada se radi o javnom zdravlju, ostvaren je dobar napredak na planu duvanske kontrole.

Određeni napredak je postignut u oblasti *carinske unije*, posebno kada se radi o administrativnim i operativnim kapacitetima. Usklađivanje carinskog zakonodavstva sa *acquis*-em je dobro napredovalo, izuzev kada se radi o tranzitu. Potrebno je ojačati administrativne kapacitete carinske administracije za provođenje zakonodavstva i borbu protiv prekograničnog kriminala i korupcije.

U oblasti *spoljnih odnosa* je ostvaren napredak, posebno kada se radi o zajedničkoj trgovinskoj politici. Napredak je ostvaren u oblasti *spoljne, sigurnosne i odbrambene politike*. Zemlja je ostvarila usklađivanje sa većinom deklaracija i zajedničkih pozicija EU, te pokazala dalju privrženost učešću u operacijama na polju spoljne, sigurnosne i odbrambene politike. Potrebni su održivi naporu na smanjenju broja ilegalnog oružja.

Kada je riječ o *finansijskoj kontroli*, ostvaren je određeni napredak. Ojačana je funkcionalna i finansijska nezavisnost Državnog zavoda za reviziju; međutim, nedostaje ustavno uporište ovog tijela. Potrebni su naporu na uspostavljanju sistema finansijskog upravljanja i kontrole. Na polju *finansijskih i budžetskih odredbi* postignut je određeni napredak na unapređenju operativnih kapaciteta carinskih i poreskih organa, te državnog Ureda za statistiku. Potrebni su dalju naporu u borbi protiv carinskih prevara i prevara vezanih za plaćanje PDV-a.

Bosna i Hercegovina

Bosna i Hercegovina je ostvarila ograničen napredak u ispunjenju **političkih kriterija**. Određeni napredak vezan za vladavinu prava, posebno u područjima kao što su upravljanje granicama i politika migracija, ostvaren je kroz reforme usmjerene na ispunjavanje zahtjeva za liberalizaciju viznog režima. Preduzeti su i važni koraci na promovisanju pomirenja i saradnje u regiji, posebno kada se radi o povratku izbjeglica. Ipak, sveukupno sprovođenje reformi bilo je nedovoljno, a političkom klimom u zemlji u predizbornom periodu dominirala je nacionalistička retorika. Odsustvo zajedničke vizije političkih lidera o pravcu kretanja zemlje sprečava ključne evropske reforme i dalji napredak na putu ka EU.

OSCE/ODIHR je ocijenio da su opšti izbori uglavnom bili u skladu sa međunarodnim standardima demokratskih izbora. Ipak, i na ovim izborima biračka prava su bila ograničena etničkim kriterijima i kriterijima mjesta prebivališta, što je uslovljeno odredbama Dejtonsko-pariškog mirovnog sporazuma. Poštivanje demokratskih principa i prava na jednako postupanje bez diskriminacije, utvrđeno u Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima,

predstavlja osnovni element Privremenog sporazuma (PS). Najveći problem i dalje predstavljaju odlaganja vezana za usklađivanje Ustava sa Konvencijom, što je zahtjev presude Evropskog suda za ljudska prava u slučaju Sejdić-Finci iz decembra 2009. godine.

Kada je riječ o međunarodnim obavezama, ostvarivanje napretka ka ispunjavanju uslova za zatvaranje Kancelarije visokog predstavnika (OHR)⁵ i dalje je od ključne važnosti. U sistem upravljanja u Bosni i Hercegovini i dalje je uključena međunarodna zajednica. Zemlja je ostvarila vrlo ograničen napredak na ispunjavanju zahtjeva za zatvaranje OHR-a. Među ovim zahtjevima, primarni su oni koji se tiču raspodjele imovine između državnog i drugih nivoa vlasti, pitanje vojne imovine i ispunjavanje obaveza vezanih za konačno utvrđivanje statusa Brčko Distrikta. Rješavanje svih ovih pitanja potrebno je za kreiranje stabilnog i konstruktivnog političkog okruženja u zemlji.

Kada je riječ o *demokratiji i vladavini prava*, postignut je mali napredak u pogledu *ustavne* reforme, kao i na kreiranju funkcionalnih i efikasnih institucionalnih struktura. Vijeće ministara je usvojilo Akcioni plan za sprovođenje presude Evropskog suda za ljudska prava, ali bez rezultata.

Na funkcionisanje izvršnih i zakonodavnih tijela vlasti na državnom nivou i dalje negativno utiče prisustvo nacionalno-orjentisanih aspekata. Administrativni kapaciteti *Parlamenta* su poboljšani, ali je koordinacija sa Vijećem ministara i entitetima i dalje slaba. Na funkcionisanje institucija *vlasti* na različitim nivoima i dalje utiče rascjepkano i nekoordinisano vođenje politike. Preduzeti su koraci na unapređenju administrativnih kapaciteta u vezi imenovanja nekih visoko-rangiranih službenika, uključujući i direktora Direkcije za evropske integracije. Ipak, ostale ključne pozicije su i dalje upražnjene. Potrebno što prije usvojiti državni zakon o popisu stanovništva, koji je neophodan za dalji napredak u skladu sa evropskom agendom, te za društveni i ekonomski razvoj zemlje.

Postignuto je malo napretka u oblasti *javne uprave*, u kojoj se strategija reforme javne uprave sporo provodi. I dalje je slaba koordinacija između različitih nivoa uprave. Neophodno je ulagati održive napore kako bi se spriječilo političko uplitanje i ograničila uloga koju stranačka pripadnost ima prilikom imenovanja. Dodatnu pažnju je potrebno posvetiti uspostavljanju profesionalne, odgovorne, transparentne i efikasne državne službe zasnovane na zaslugama i stručnosti. Na nivou države postoji jedan ombudsman, ali budžetska ograničenja ugrožavaju njegovu djelotvornost, te ih je potrebno otkloniti.

Bosna i Hercegovina je postigla ograničen napredak u unapređenju *pravosudnog sistema*. Usvojeno je novo zakonodavstvo vezano za Zakon o krivičnom postupku, ali je malo toga učinjeno na smanjenju broja neriješenih predmeta. Sprovođenje Strategije za reformu sektora pravde i Državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina i dalje je na najnižem nivou. Složenost zakonskog okvira, rascjepkanost pravosudnog sistema i odsustvo jedinstvenog budžeta i dalje odgađaju napredak ka nezavisnom pravosuđu. Visoki predstavnik je produžio mandate međunarodnih sudija i tužilaca koji se bave ratnim zločinima, nakon što vlasti nisu uspjele postići dogovor. Procesuiranje slučajeva ratnih zločina pred državnim sudom i dalje je uglavnom zadovoljavajuće, ali se mora popraviti na nivou entiteta i kantona.

⁵ Oni obuhvataju pet ciljeva: 1) Prihvatljivo i održivo rješenje pitanja raspodjele imovine između države i drugih nivoa vlasti, 2) Prihvatljivo i održivo rješenje pitanja vojne imovine, 3) Konačno utvrđivanje statusa Brčko Distrikta, 4) Fiskalna održivost i 5) Uspostava vladavine prava (što se ogleda kroz usvajanje državne strategije za procesuiranje predmeta ratnih zločina, zakona o strancima i azilu i strategije za reformu sektora pravde), kao i dva posebna uslova: 1) potpisivanje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju 2) stabilna politička situacija.

Bosna i Hercegovina je postigla ograničeni napredak u rješavanju problema *korupcije*, koja i dalje predstavlja ozbiljan problem i prisutna je u mnogim oblastima. Započelo je sprovođenje Strategije i akcionog plana za borbu protiv korupcije. Uspostavljeno je tijelo za praćenje njihove provedbe i imenovan je vršilac dužnosti direktora. Određeni napredak je postignut u vezi provođenja preporuka koje je dala Grupa država Vijeća Evrope za borbu protiv korupcije (GRECO). Procesuiranje slučajeva korupcije je i dalje na niskom nivou, a samo ograničeni broj slučajeva korupcije na visokom nivou rezultirao je pokretanjem postupaka. Nezadovoljavajuće provođenje zakonodavstva i problemi koordinacije između entiteta i dalje predstavljaju razlog za zabrinutost. Bosni i Hercegovini je potrebna jaka opredijeljenost i odlučne aktivnosti u borbi protiv korupcije.

Ograničeni napredak je postignut na području *ljudskih prava i zaštite manjina*. Bosna i Hercegovina je ratifikovala važnije međunarodne konvencije o ljudskim pravima, ali su potrebni održivi naponi kako bi se osigurala njihova kvalitetnija provedba. Potrebno je ojačati provedbu domaćih presuda, uključujući presude Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

Građanska i politička prava se u velikoj mjeri poštuju. Određeni napredak je postignut na ujednačavanju krivičnih sankcija u zemlji. Ipak, još uvijek nije usvojen okvirni zakon o besplatnoj pravnoj pomoći, koji je neophodan za usklađivanje sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima. Potrebno je osigurati *pristup pravdi* u građanskim i krivičnim suđenjima. Uslovi u *zatvorima* su poboljšani, ali pretrpanost i *zlostavljanje* zatvorenika i dalje predstavlja razlog za zabrinutost.

Državni i entitetski ustavi omogućavaju *slobodu izražavanja* i medija, te *slobodu okupljanja i udruživanja*, kao i *slobodu vjeroispovijesti*. Ipak, postojeće zakonodavstvo nije u potpunosti sprovedeno. Povećan je politički pritisak na medije, kao i njihova etnička pristrasnost. Takođe je povećan broj slučajeva zastrašivanja novinara. Provedba reforme javnog emitovanja je odložena. I dalje se narušava nezavisnost Regulatorne agencije za komunikacije. Entitetske vlade su usvojile sporazume o saradnji sa *civilnim društvom*. Ipak, potrebni su dodatni naponi kako bi se unaprijedio dijalog sa civilnim društvom i pružila podrška njegovom razvoju.

Malo napretka je postignuto u području *ekonomskih i socijalnih prava*. Ova prava štiti postojeći zakonodavni okvir, ali rascjepkanost je i dalje prisutna, a provedba još uvijek slaba. Sveobuhvatan državni Zakon o zabrani diskriminacije postoji, ali je područje njegove primjene ograničeno. Potrebno je unaprijediti zaštitu *žena* od svih oblika nasilja, kao i socijalnu zaštitu *djece*. Sistem socijalnih beneficija koji se zasniva na pravima negativno utiče na položaj *ugroženih grupa*, uključujući i mentalno oboljele. Nepriznavanje socijalnih partnera na državnom nivou i iscjepkani zakonodavni okvir ugrožavaju socijalni dijalog i ostvarivanje radnih prava.

Određeni napredak je postignut na području *poštivanja i zaštite manjina i kulturnih prava*⁶. Kada je riječ o međuetničkim odnosima, broj podijeljenih škola (2 škole pod jednim krovom) je smanjen, a u većinu škola je uveden zajednički devetogodišnji plan i program. Ipak, odvajanje djece u školama po etničkim osnovama i dalje ostaje problem. Uprkos povećanju finansijskih sredstava za provedbu Strategije Bosne i Hercegovine za rješavanje problema

⁶ Prema Zakonu o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina, u Bosni i Hercegovini postoji 17 nacionalnih manjina. Tri konstitutivna naroda – Bošnjaci, Hrvati i Srbi – ne predstavljaju nacionalne manjine.

Roma, ova manjina se i dalje suočava sa vrlo teškim životnim uslovima i diskriminacijom. Neupisivanje u matične knjige rođenih i dalje otežava njihov pristup osnovnim socijalnim i ekonomskim pravima. Potrebni su dalji koraci na unapređenju provedbe Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina.

Određeni napredak je postignut u vezi sa *izbjeglicama i interno raseljenim licima*. Usvojena je Revidirana strategiju za provedbu Aneksa VII Dejtonsko-pariškog mirovnog sporazuma. Ipak, malo napretka je postignuto u pogledu osiguranja integracije u lokalne zajednice i održivosti povratka.

Kada su u pitanju **regionalna pitanja i međunarodne obaveze** nastavljena je provedba Dejtonsko-pariškog mirovnog sporazuma. Saradnja sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) je i dalje zadovoljavajuća. Međutim, za vrijeme predizbornog perioda Republika Srpska je često dovodila u pitanje teritorijalni integritet zemlje. Nadalje, politički lideri Republike Srpske su nastavili da daju izjave u kojima negiraju ozbiljnost masakara nad civilnim stanovništvom za vrijeme rata.

Poboljšana je saradnja između sudova i tužilaca Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije. Potpisani su bilateralni sporazumi o uzajamnom priznavanju i izvršenju presuda u krivičnim predmetima. Potrebno je poduzeti daljnje korake ka jačanju kapaciteta za rješavanje slučajeva ratnih zločina, naročito kroz poboljšanje funkcionisanja kantonalskih sudova i suda Distrikta i obezbijedivanje odgovarajućih finansijskih sredstava. Regionalna saradnja i obezbijedjenje odgovarajuće zaštite svjedoka će u tome imati ključnu ulogu.

Kada je u pitanju Međunarodni krivični sud, bilateralni sporazum o imunitetu sa Sjedinjenim Američkim Državama nije u skladu sa Zajedničkim stavom EU, kao ni sa vodećim principima EU. Bosna i Hercegovina treba da postigne usklađenost sa stavom EU.

Proces Sarajevske deklaracije je dobio snažan poticaj nakon sastanka ministara održanog u Beogradu u martu 2010. Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Crna Gora i Srbija su dogovorile saradnju kako bi usaglasile statistike o izbjeglicama. Zemlje su takođe postigle saglasnost da rade na pronalasku rješenja za veliki broj nerješениh pitanja do kraja godine.

Bosna i Hercegovina i dalje aktivno učestvuje u regionalnim inicijativama, uključujući i Proces saradnje u jugoistočnoj Evropi (SEECIP), Regionalno vijeće za saradnju (RCC) i Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA). Odnosi Bosne i Hercegovine sa susjedima su se dalje razvili zahvaljujući određenim važnim regionalnim inicijativama koje podstiču pomirenje. Međutim, određena pitanja vezana za granice sa susjednim zemljama ostaju otvorena. Oni koji posjeduju pasoše Kosova i dalje imaju poteškoće pri dobijanju viza kako bi prisustvovali regionalnim sastancima u Bosni i Hercegovini.

Bosna i Hercegovina je ostvarila umjeren **ekonomski** oporavak u 2010., nakon recesije iz 2009. Ovaj oporavak je uglavnom rezultat vanjske potražnje. Nezaposlenost je ostala veoma visoka. Fiskalni položaj je značajno oslabio u 2009. kako su javne finansije pretrpjele ozbiljna opterećenja usljed smanjenja prihoda i velike potrošnje. Opredijeljenost za strukturne reforme i čvrste javne finansije i dalje nije ujednačena u cijeloj državi. Određene mjere fiskalne i strukturalne reforme su nedavno provedene pod pritiskom budžetskog debalansa i programa Međunarodnog monetarnog fonda. Ipak, budžeti i dalje nisu samoodrživi, a kvalitet javnih finansija je još uvijek slab.

Kada su u pitanju **ekonomski kriteriji**, Bosna i Hercegovina je postigla malo dodatnog napretka u uspostavljanju funkcionalne tržišne ekonomije. Potrebno je odlučno nastaviti značajne reformske aktivnosti kako bi država postala sposobna da se dugoročno nosi sa pritiskom konkurencije i tržišnim silama unutar Unije.

Realizacija *stand-by* aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom je u velikoj mjeri zadovoljavajuća. Očuvana je finansijska i monetarna stabilnost. Aranžman Valutnog odbora i dalje uživa vrlo veliki kredibilitet. Vraćeno je povjerenje u lokalne banke, a u toku 2010. godine domaćinstva su preusmjerila svoju štednju u bankarski sektor. Industrijska proizvodnja je nešto povećana u prvoj polovini 2010. godine. Uglavnom kao rezultat kretanja međunarodnih cijena, inflacija je početkom 2010. godine vraćena na niske stope. Vanjski debalansi su smanjeni usljed rasta izvoza. Zabilježena su određena ograničena poboljšanja u poslovnom okruženju, posebno kada je riječ o registraciji preduzeća.

Ipak, fiskalni položaj Bosne i Hercegovine i dalje je težak, posebno u Federaciji BiH. Privrženost dogovorenim mjerama fiskalnog prilagođavanja i strukturnih reformi, te njihova realizacija, nije bila ujednačena u cijeloj zemlji. Kvalitet javnih finansija je ostao na niskom nivou, sa visokim udjelom tekućih izdataka u BDP-u. Nije bilo napretka u pogledu privatizacije, restrukturiranja javnih preduzeća i liberalizacije mrežnih industrija. Unapređenje infrastrukture je nastavljeno, ali sporo. Proizvodni kapaciteti i konkurentnost ekonomije su i dalje niski, budući da domaći izvori rasta nisu iskorišteni na odgovarajući način. Nedovoljna strukturalna fleksibilnost, izražena kroz faktore kao što su visoke stope socijalnih doprinosa i niska pokretljivost radne snage i dalje ometa otvaranje radnih mjesta i učešće na tržištu rada. Visoki i loše usmjereni socijalni transferi umanjuju spremnost na rad, dodatno naglašavajući potrebu za reformom sistema socijalnih beneficija. Nezaposlenost je i dalje vrlo visoka, a neformalni sektor još uvijek predstavlja značajan problem. Na poslovno okruženje utiču administrativna neefikasnost i slaba vladavina prava.

Bosna i Hercegovina je ostvarila ograničen napredak u usklađivanju svog zakonodavstva i politika sa **evropskim standardima**. Određeni napredak je postignut u oblastima kao što su slobodno kretanje kapitala, intelektualno vlasništvo, obrazovanje i istraživanje, transport, finansijska kontrola, te u određenom broju pitanja iz oblasti pravde, slobode i sigurnosti. Posebni naponi su i dalje neophodni kada je u riječ o slobodnom kretanju roba, ljudi i usluga, carinama i oporezivanju, konkurenciji i državnoj pomoći, javnim nabavkama, zapošljavanju i socijalnoj politici, poljoprivredi i ribarstvu, životnoj sredini, energiji, te informacionom društvu i medijima.

Sveukupno gledano, provedba Privremenog sporazuma je bila neujednačena. Država krši Privremeni sporazum zbog neusklađivanja sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima u vezi prava na jednako postupanje bez diskriminacije⁷, te zbog toga što nije osnovala tijelo za državnu pomoć. Potrebno je dalje jačanje administrativnih kapaciteta kako bi se ostvarila zadovoljavajuća provedba Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Bosna i Hercegovina je ostvarila određeni napredak u oblasti **unutrašnjeg tržišta**. Kada je riječ o *slobodnom kretanju roba*, pripremne aktivnosti su umjereno napredovale. Određeni napredak je postignut na području zaštite potrošača. I dalje su potrebni kontinuirani naponi

⁷ Član 14. u vezi sa članom 3. Protokola 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima, koji predviđa zabranu diskriminacije u vezi sa pravom na slobodne izbore, te član 1. Protokola 12 Evropske konvencije o ljudskim pravima koji uspostavlja pravo na jednako postupanje bez diskriminacije.

kako bi se zakonski okvir približio zakonodavstvu EU, te kako bi se razvili neophodni administrativni kapaciteti.

U području *slobodnog kretanja ljudi, usluga i prava poslovnog nastana* ostvaren je ograničen napredak, kao i u stvaranju jedinstvenog ekonomskog prostora. Potrebno je dodatno pojednostaviti sudske postupke i registraciju preduzeća.

Postignut je određeni napredak u području *slobodnog kretanja kapitala*. Dalje usklađivanje zakonodavstva sa *acquis*-em je neophodno kako bi se osiguralo pravilno funkcionisanje tržišta kapitala u Bosni i Hercegovini. Postignut je mali napredak u oblasti carina i oprezivanja.

Bosna i Hercegovina je postigla određeni napredak u pogledu provedbe pravila *konkurencije*. Međutim, nije bilo napretka u području državne pomoći zbog neuspostavljanja tijela za državnu pomoć. Ostvaren je ograničeni napredak u području *javnih nabavki*. Određeni napredak je postignut u pogledu usvajanja zakonodavstva iz oblasti prava *intelektualnog vlasništva*.

U oblasti *socijalne politike i politike zapošljavanja*, te politike javnog zdravstva ostvaren je mali napredak. U pripremi je strateški dokument za cijelu državu, ali zakonodavstvo i politike su i dalje rascjepkani. Postignut je dobar napredak u oblasti istraživanja. Okvirni zakoni i strategije u oblasti *obrazovanja i kulture* su usvojeni, ali se ne provode. Nastavljeni su pregovori o priključenju *Svjetskoj trgovinskoj organizaciji* (WTO), ali taj proces još uvijek nije završen.

Bosna i Hercegovina je postigla određeni napredak u ispunjavanju evropskih standarda u određenom broju *sektorskih politika*. Pripreme u području *malih i srednjih preduzeća* (SME) su u ranoj fazi. Potrebno je razviti sveobuhvatnu industrijsku strategiju, te sprovesti razvojnu strategiju za mala i srednja preduzeća na državnom nivou. Ostvaren je mali napredak u oblasti *poljoprivrede i ruralnog razvoja*, sigurnosti hrane, veterinarstva, fitosanitarne politike i ribarstva. Usvojeno je povedbeno zakonodavstvo, međutim nije bilo napretka u vezi sa uspostavljanjem državnog ministarstva poljoprivrede. Nedovoljna provedba državnog zakonodavstva iz područja veterinarstva, sigurnosti hrane i fitosanitarne oblasti sprečava Bosnu i Hercegovinu da dostigne standarde EU.

Pripreme Bosne i Hercegovine u oblasti *životne sredine* i klimatskih promjena su i dalje u ranoj fazi. Potrebno je uspostaviti usklađeni zakonodavni okvir za zaštitu životne sredine kao i agenciju za zaštitu životne sredine na državnom nivou. Bosna i Hercegovina je postigla neravnomjeran napredak u *sektoru transporta*. Došlo je do određenih pomaka u pogledu transevropske transportne mreže te u sektorima željezničkog i saobraćaja unutrašnjim plovnim putevima, dok je napredak u području drumskog saobraćaja ograničen. Poboljšanje saobraćajne infrastrukture i dalje ostaje nerješeno pitanje. Pripreme u oblasti *energije* nisu mnogo napredovale. Kao potpisnica Ugovora o Energetskoj zajednici, Bosna i Hercegovina mora provesti relevantno zakonodavstvo EU iz oblasti energije. Kako bi garantovala sigurnost snabdijevanja električnom energijom potrebno je osigurati da državna kompanija za prenos u potpunosti funkcioniše, te usvojiti sveobuhvatnu strategiju o energiji.

Napredak u oblastima *informacijskog društva i medija* je bio ograničen. Usklađenost pravnog okvira u oblasti javnog emitovanja i dalje nije postignuta. Ozbiljan razlog za zabrinutost i dalje predstavljaju izazovi vezani za nezavisnost Regulatorne agencije za komunikacije (RAK) i spora provedba reformi u oblasti javnog emitovanja.

Određeni napredak je ostvaren u oblasti *finansijske kontrole*. Uvedena je javna interna finansijska kontrola, ali je potrebno i dalje razvijati sisteme finansijskog upravljanja i kontrole. Potrebno je osigurati nezavisnost vanjske finansijske revizije. Izvjestan napredak je ostvaren u oblasti *statistike* po pitanju klasifikacije i registara. Ipak, državni zakon o popisu stanovništva i domaćinstava nije usvojen. Potrebno je poboljšati statističke podatke o državnim računima, poslovnim aktivnostima i poljoprivredi. Još uvijek nema odgovarajuće saradnje između institucija koje se bave statistikom na državnom i entitetskom nivou.

Napredak je ostvaren u oblasti *pravde, slobode i sigurnosti*, iako neravnomjerno u različitim područjima. U okviru dijaloga o liberalizaciji viznog režima preduzeti su koraci ka ispunjavanju svih uslova iz mape puta. Nastavljeno je rješavanje prioriteta u oblasti vizne politike. Izdaju se biometrijski pasoši. Provedba sporazuma o liberalizaciji viznog režima između EU i BiH, kao i sporazuma o readmisiji i dalje se odvija neometano.

Pripreme zemlje u oblasti *upravljanja granicama, azila i migracija* su napredovale. Poboljšan je sistem azila i međunarodne zaštite, te praćenje migracijskih tokova i međuinstitucionalna saradnja. Međutim, potrebno je poboljšati infrastrukturu na određenim graničnim prelazima. Ograničen napredak je ostvaren u oblasti *sprečavanja pranja novca*. Neophodno je preduzeti dodatne napore, posebno u pogledu provedbe zakonskih odredbi. Određeni napredak je postignut u borbi protiv *droga*. Međutim, nedostatak djelotvornog sudskog rješavanja ugrožava borbu protiv krijumčarenja droge, što i dalje ostaje ozbiljan problem.

Pripreme Bosne i Hercegovine u području *policije* napreduju, iako neravnomjerno. Rascjepkanost policijskih snaga u Bosni i Hercegovini i dalje ugrožava efikasnost, rezultate, saradnju i razmjenu informacija. *Borba protiv organizovanog kriminala* i dalje nije zadovoljavajuća usljed nedostatka sveobuhvatnog institucionalnog okvira. Organizovani kriminal ostaje pitanje ozbiljne zabrinutosti koje utiče na vladavinu prava i poslovno okruženje. Određeni napredak je postignut u borbi protiv *trgovine ljudima* u pogledu identifikacije žrtava. Potrebno je preduzeti dodatne napore u pogledu podrške žrtvama i zaštite svjedoka. Usvajanjem sveobuhvatne strategije Bosna i Hercegovina se počela baviti pitanjem *borbe protiv terorizma*.

Što se tiče *zaštite ličnih podataka*, nastavljene su pripreme u vezi zaštite ličnih podataka, ali je neophodno preduzeti dodatne napore u vezi sa provedbom zakona. Dobro funkcionisanje zaštite ličnih podataka je ključno kako bi Bosna i Hercegovina zaključila sporazume sa Europol-om i Eurojust-om.

Srbija

Srbija je ostvarila napredak u ispunjavanju **političkih kriterija**. Zemlja je podnijela zahtjev za članstvo u EU u decembru 2009. godine. Privremeni sporazum je stupio na snagu u februaru 2010. godine i ostvaren je dalji napredak u ispunjavanju zahtjeva iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Proces ratifikacije SSP-a je pokrenut u junu 2010. godine. Nastavljena je reforma pravosuđa, ali bilo je ozbiljnih nedostataka u postupku reimenovanja sudija i tužilaca. Uprkos aktivnoj saradnji Srbije sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ), dvojica preostalih bjegunaca, Ratko Mladić i Goran Hadžić, i dalje su na slobodi.

Generalna skupština UN-a je 9. septembra usvojila usaglašenu rezoluciju Srbije i EU u sklopu daljeg toka aktivnosti nakon donošenja savjetodavnog mišljenja Međunarodnog suda pravde o Kosovu. Rezolucijom je prihvaćen sadržaj savjetodavnog mišljenja ICJ-a i pozdravljena spremnost Evropske unije da podrži proces dijaloga između dvije strane. Dijalog sam po sebi predstavlja faktor mira, sigurnosti i stabilnosti u regiji, te služi promovisanju saradnje, ostvarivanju napretka na putu ka Evropskoj uniji i boljem životu ljudi. Sve strane treba da preduzmu odlučne napore na sveobuhvatnom i djelotvornom funkcionisanju regionalnih foruma.

Demokratija i vladavina prava su dodatno ojačani. Ostvaren je napredak u provođenju novih ustavnih odredbi, poput onih koje se odnose na Statut Vojvodine. Potrebni su dodatni naponi kako bi se osigurala kompatibilnost nekih ustavnih odredbi sa evropskim standardima, posebno onima u pravosuđu.

Preduzeti su daljnji koraci na unapređenju funkcionisanja *Parlamenta* kroz usvajanje novog Zakona o Narodnoj skupštini i novog poslovnika. Međutim, potrebni su dalji naponi na poboljšanju kvaliteta zakonodavstva. Izorno zakonodavstvo je potrebno u potpunosti uskladiti sa evropskim standardima.

Koaliciona *vlada* je stabilna i dalje pokazuju visok stepen konsenzusa o integraciji u EU kao strateškog prioriteta. Međutim, izrada i provođenje novog zakonodavstva treba da budu djelotvorniji.

Kapaciteti *javne uprave* su u cjelini zadovoljavajući, ali reforme u ovoj oblasti napreduju sporo i neujednačeno. Potrebna je odlučnija posvećenost poštivanju provođenja mandata nezavisnih regulatornih tijela kojima treba staviti na raspolaganje potrebne resurse.

Ostvaren je dobar napredak na usvajanju zakona kojima je predviđen *civilni nadzor nad sigurnosnim snagama* i provođenju Ustavom garantovanih prava. Međutim, potrebno je ojačati civilni nadzor, uključujući i nadzor koji vrši nadležni parlamentarni odbor.

Srbija nastavila reformu *pravosudnog sistema* kroz postupak reimenovanja svih sudaca i tužilaca i uvođenje nove mreže sudova. Međutim, u postupku reimenovanja došlo je do većih propusta, a postupak je takođe bio i netransparentan. Dva nadležna vijeća su izabrana u privremenom sazivu i bez primjene objektivnih kriterija. Sudije i tužioci nisu imali priliku da se izjasne tokom postupka i nisu dobili odgovarajuća obrazloženja odluka. To dovodi u pitanje nezavisnost pravosuđa, a može otvoriti i prostor za politički utjecaj. Dva vijeća tek treba da izaberu svoj konačni saziv. Veliki broj neriješenih premeta i dalje predstavlja uzrok zabrinutosti. Pravosudni sistem Srbije, u cjelini gledano, samo djelimično ispunjava svoje prioritete.

Ostvaren je dalji napredak u borbi protiv *korupcije* uspostavljanjem Agencije za borbu protiv korupcije u januaru 2010. godine. Većina javnih službenika podnose izjave o imovinskom stanju novoj Agenciji, na zahtjev. Međutim, korupcija je i dalje prisutna u mnogim oblastima i predstavlja ozbiljan problem. U nedostatku novih zakona, kontrola finansiranja političkih stranaka i izborne kampanje i dalje je slaba. Agencija za borbu protiv korupcije tek treba da stekne reputaciju u verifikaciji izjava o imovinskom stanju deklaracija i djelotvornom obavljanju svoje uloge. Broj konačnih osuđujućih presuda, posebno u slučajevima na visokom nivou, i dalje je nizak. Javne nabavke, privatizacija i javni rashodi ostaju problematična područja. Potrebno je poboljšati zaštitu čuvara profesionalnog digniteta tzv. „zviždača“.

Kada se radi o *ljudskim pravima i zaštiti manjina*, relevantno zakonodavstvo je na snazi. Građanska i politička prava su garantovana Ustavom i u globalu se poštuju, ali njihovo provođenje treba u potpunosti osigurati. Relevantno zakonodavstvo je potrebno dalje uskladiti sa evropskim standardima.

Malo napretka je ostvareno u pogledu *prevencije mučenja, zlostavljanja i izbjegavanja kažnjavanja*, gdje se bilježe dodatni slučajevi. *Pristup pravdi* je uglavnom osiguran.

Međutim, zakonodavstvo i sredstva za djelotvorniji sistem besplatne pravne pomoći i dalje nedostaju. Srbija je ostvarila malo napretka u reformi *zatvorskog sistema*. Strategija za rješavanje problema pretrpanosti zatvora je usvojena, ali u zatvorima još uvijek vladaju loši uslovi i ovo pitanje i dalje predstavlja problem.

Ustavne i zakonske odredbe o *zaštiti slobode izražavanja* su na snazi, kao i zakonodavstvo koje *medijima* omogućava slobodno djelovanje. Međutim, incidenti koji uključuju govor mržnje, prijetnje i napade, posebno protiv novinara, se nastavljaju. *Sloboda okupljanja i udruživanja* garantovana je Ustavom i generalno se poštuje.

Organizacije civilnog društva nastavljaju aktivno djelovanje u socijalnom, ekonomskom i političkom životu Srbije i ostaju značajan faktor u promovisanju demokratskih vrijednosti. Nedavno je formirana Kancelarija za saradnju sa organizacijama civilnog društva.

Ustavne garancije za *slobodu vjeroispovjesti* su na snazi. Međuvjerski odnosi su poboljšani. Međutim, nedostatak transparentnosti i dosljednosti u postupku registracije i dalje predstavlja glavnu prepreku u ostvarivanju prava pojedinih manjih vjerskih grupa.

Zakonodavstvo za zaštitu *ekonomskih i socijalnih prava* uglavnom je na snazi. Potrebno je poboljšati zaštitu žena i djece protiv nasilja. Zakon o ravnopravnosti polova, čiji je cilj poboljšanje položaja žena, je usvojen. Međutim, praćenje slučajeva nasilja u porodici i dalje je nedovoljno. Kada se radi o pravima djece, došlo je do napretka na jačanju zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja. Zakonodavni okvir koji zabranjuje sve oblike diskriminacije na radnom mjestu i kojim se uspostavlja mehanizam za zaštitu od *diskriminacije* je na snazi. Međutim, diskriminacija se i dalje javlja u praksi, naročito protiv Roma, LGBT zajednice, žena, nacionalnih manjina i lica sa invaliditetom.

Nije bilo napretka po pitanju *imovinskih prava*, a nedostaje i odgovarajuća pravna osnova za restituciju.

Zakonodavstvo koje predviđa *poštivanje i zaštitu manjina i kulturnih prava* je na snazi. Izbori za 19 savjeta nacionalnih manjina održani su u junu 2010. godine i bili su generalno dobro organizovani. Savjeti tek treba da počnu sa djelovanjem.

Međunacionalni odnosi u *Vojvodini* su stabilni. Počela je primjena novousvojenog Statuta i Zakona o utvrđivanju nadležnosti, koji predviđa široku autonomiju pokrajine u oblasti lokalnog finansiranja i ekonomskog razvoja. Potrebno je usvojiti preostalo zakonodavstvo. Situacija u *južnoj Srbiji* u cjelini je stabilna, ali napeta. Sukobi između etničkih grupa, te unutar muslimanske zajednice u *Sandžaku* su smanjeni. Međutim, i dalje je prisutna napetost između dvije islamske organizacije oko konstituisanja Bošnjačkog nacionalnog vijeća.

Ostvaren je određeni napredak u rješavanju statusa *izbjeglih i interno raseljenih lica*, ali su i dalje potrebni značajni naponi u ovoj oblasti. Uprkos brojnim pozitivnim dešavanjima, većina romske populacije i dalje živi u uslovima ekstremnog siromaštva. Romi su suočeni i sa diskriminacijom, posebno kada se radi o pristupu obrazovanju, socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti, zapošljavanju i stambenom zbrinjavanju.

Kada je riječ o *regionalnim pitanjima i međunarodnim obavezama*, Srbija je pokazala konstruktivan pristup dešavanjima u Bosni i Hercegovini. Glavni tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) je u svom posljednjem izvještaju Savjetu bezbjednosti UN-a naveo da Srbija blagovremeno i adekvatno odgovara na zahtjeve Tužilaštva za omogućavanje pristupa dokumentaciji, arhivi i svjedocima i da nema neriješenih zahtjeva. On je takođe istakao profesionalnost i posvećenost operativnih službi koje rade na pronalaženju bjegunaca. Međutim, Tužilac je dao i određeni broj operativnih preporuka. Uprkos aktivnoj i kontinuiranoj saradnji Srbije sa MKSJ, dva preostala haška bjegunca su i dalje na slobodi. Puna saradnja sa MKSJ-om i dalje predstavlja jedan od osnovnih uslova za članstvo u EU, u skladu sa zaključcima Vijeća od 25. oktobra 2010. godine.

Uspostavljna je dobra saradnja sa EULEX-om po pitanju ratnih zločona na Kosovu. Međutim, problemi u vezi sa izručenjem i priznavanjem sudskih odluka i dalje su pristuni u regionu.

Novi podsticaj je dat Sarajevskoj deklaraciji nakon Ministarskog sastanka održanog u Beogradu u martu 2010. godine, na inicijativu Srbije. Skupu su prisustvovala Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Crna Gora i Srbija, koje su se složile da rade zajedno na prikupljanju statističkih podataka o izbjeglicama i rješavanju preostalih otvorenih pitanja. Zemlje su se takođe obavezale da do kraja godine pokušaju riješiti brojna neriješena pitanja.

Srbija je nastavila aktivno učešće u regionalnim inicijativama kao što je Proces saradnje u Jugoistočnoj Evropi (SEECF), Vijeće za regionalnu suradnju (RCC) i Centralnoevropski ugovor o slobodnoj trgovini (CEFTA). Srbija predsjedava CEFTA-om u 2010. godini. Zemlja je aktivna u pripremanju za predstojeću Strategiju razvoja Dunava. Srbija je ostvarila značajan napredak u bilateralnim odnosima sa drugim državama u procesu pridruživanja, posebno sa Hrvatskom i Bosnom i Hercegovinom, te održava dobre odnose sa susjednim državama članicama EU. Sporazum o izručenju optuženih i saradnji u krivičnim predmetima potpisan je sa Hrvatskom. Međutim, na regionalnu suradnju utiče nedostatak sporazuma između Srbije i Kosova u pogledu učešća Kosova na regionalnim sastancima. Prihvatljivo i održivo rješenje za učešće i Srbije i Kosova u regionalnim forumima je potrebno dogovoriti u najkraćem mogućem roku. To je bitno za sveobuhvatnu i funkcionalnu regionalnu suradnju. Srbija još uvijek ne prihvata kosovske carinske pečate ovjerene od strane UNMIK-a. Srbija na Kosovu održava paralelne struktura i organizuje paralelne opštinske izbore.

Nakon duboke recesije uzrokovane globalnom krizom, privreda Srbije postepeno vraća stabilnost kao rezultat programa prilagođavanja dogovorenog sa MMF-om, koji su podržale i EU i Svjetska banka. U prvoj polovini 2010. godine, bilježi se rast privrednih aktivnosti, ali oporavak je i dalje spor i nestabilan. Javne finansije i dalje slabe uprkos brojnim mjerama fiskalnog prilagođavanja uvedenim kako bi se zaustavio pad budžeta. Usvajanje izmjena i dopuna Zakona o budžetskom sistemu i Zakona o penzijama je važan korak ka poboljšanju kvaliteta javnih finansija. Ostale strukturalne reforme, posebno privatizacija i restrukturiranje preduzeća, ponovo su odložene zbog dugotrajnih nepovoljnih tržišnih prilika.

Kada se radi o **ekonomskim kriterijima**, dalji napredak na uspostavljanju tržišne privrede je ograničen. Srbija treba da uloži više napora na restrukturiranju svoje privrede tako da bude u mogućnosti da se u srednjoročnom periodu nosi sa pritiscima konkurencije i tržišnim silama unutar Evropske unije.

Postoji široki konsenzus o osnovama tržišne privrede. Donošenje pravovremenih i odgovarajućih mjera u dogovoru s MMF-om je ključ u ponovnom uspostavljanju makroekonomske stabilnosti. Vanjski položaj Srbije je poboljšana u vrijeme recesije. Ponovno pokretanje privrednih aktivnosti u 2010. godini dovela je do širenja deficita tekućeg računa koji je, međutim, ograničen na podršku jačanju izvoza i smanjenje uvoza. Devizne rezerve su i dalje relativno visoke, uprkos redovnim intervencijama centralne banke kako bi se amortizovala nestabilnost kursa. Inflacija se održava unutar ciljanog okvira kao rezultat povratka centralne banke restriktivnoj monetarnoj politici. Banke su i dalje adekvatno kapitalizovane i likvidne. Izmjenama i dopunama Zakona o budžetskom sistemu i Zakona o penzijama vlada se obavezala na fiskalnu konsolidaciju u srednjoročnom periodu.

Međutim, Srbija je dalje odgodila provođenje reformi u borbi sa najvećim strukturalnim nedostacima. Uprkos postepnom privrednom oporavku, situacija na tržištu rada je dalje pogoršana, uz smanjenje zaposlenosti i povećanje nezaposlenosti. Bez obzira na korektivne mjere za ograničavanje fiskalnog posrtaanja tokom krize i izmjene i dopune budžetskog i penzionog zakonodavstva usmjerenog na jačanje fiskalne discipline, održivost javnih finansija u srednjoročnom periodu je potrebno ojačati kroz reforme u oblasti zdravstvenog sistema i javne uprave. Privatizacija preduzeća u društvenom vlasništvu je vraćena unazad nakon poništenja brojnih kupoprodajnih ugovora. Privatizacija preduzeća u državnom vlasništvu dalje je odgođena. Poslovno okruženje je dalje suočeno sa problemima birokratije i slabe pravne predvidljivosti, posebno u pogledu djelotvornog provođenja imovinskih prava, što koči ulazak i izlazak na tržište. Osim toga, nedostaci u oblasti konkurencije i infrastrukture i dalje predstavljaju prepreke za poslovanje. Neformalni sektor ostaje važan izazov.

Srbija je ostvarila dalji napredak na približavanju domaćeg zakonodavstva **evropskim standardima**. Srbija nastavlja provođenje odredbi Privremenog sporazuma, a ostvaren je i dalji napredak na ispunjavanju zahtjeva iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Administrativni kapaciteti su zadovoljavajući. Međutim, potrebni su dalji naponi na usklađivanju zakonodavstva i politika sa *acquis*-em. Potrebno je osigurati provođenje usvojenog zakonodavstva u oblasti EU.

Kada se radi o **unutrašnjem tržištu**, Srbija je postigla napredak u ispunjavanju standarda EU u oblasti *slobodnog kretanja roba*. Usvojeno je zakonodavstvo o mjeriteljstvu i pojedinim direktivama novog pristupa. Međutim, novi pravni okvir za nadzor nad tržištem još uvijek nedostaje. Potrebna je dalja izgradnja administrativnih kapaciteta i jačanje saradnje između državnih institucija. Takođe su potrebni dalji naponi na prenošenju *acquis*-a koji se odnosi na pojedinačne proizvode u srbijansko zakonodavstvo.

Srbija je ostvarila umjeren napredak na ispunjavanju standarda EU na području *kretanja osoba, usluga i prava poslovnog nastana, te prava privrednih društava*. Brojni zakoni su još uvijek na čekanju. U području *slobodnog kretanja kapitala*, Srbija i dalje ostvaruje umjeren napredak. Nerezidenti mogu da vrše direktna ulaganja uz određena ograničenja. Srbija treba nastaviti napore na postepenoj liberalizaciji predviđenoj SSP-om.

Srbija dobro napreduje u usklađivanju sa *acquis*-em EU i ostaje privržena reformama u oblasti *carina i poreza*. Obaveze koje proizlaze iz Privremenog sporazuma se ispunjavaju. Potrebni su daljnji napor u pogledu razvoja procedura i administrativnih kapaciteta. Izvršni kapaciteti poreske administracije i naplata poreza su poboljšani, iako je potreban dalji napredak u tom pogledu. Srbija treba da preduzme dalje mjere kako bi osigurala usklađivanje poreskog zakonodavstva sa Kodeksom za oporezivanje poslovnih subjekata.

Srbija postigla određeni napredak u ispunjavanju evropskih standarda u području zaštite *konkurencije*. Usvojeni su propisi za provođenje Zakona o zaštiti konkurencije. Pored toga, Srbija treba da nastavi napore na provođenju propisa. Poznavanje prava tržišne konkurencije i ekonomije u pravosuđu i dalje je slabo. Izvjestan napredak je postignut u oblasti *državne pomoći*. Osnovana je Komisija za kontrolu državne pomoći. Međutim, potrebno je ojačati administrativne kapacitete ovog organa. Potrebno je osigurati djelotvorno provođenje zakona.

Srbija je ostvarila umjeren napredak u pripremama za uspostavljanje djelotvornog i potpuno nezavisnog sistema *javnih nabavki* sa pojednostavljenim postupcima dodjele ugovora. Potrebni su značajni napor na jačanju kapaciteta za ispunjavanje zahtjeva *acquis*-a EU. Ostvaren je napredak na području *intelektualnog vlasništva*, ali su potrebni dalji napor na usklađivanju sa *acquis*-em. Kada se radi o provođenju, potrebna je bolja koordinacija između nadležnih agencija, kao i značajna ulaganja u obuku pravosudnog kadra.

Nastavljaju se pripreme za ostvarivanje evropskih standarda u oblasti *zapošljavanja i socijalne politike*. Napredak je postignut u području *javnog zdravstva*. Vlada Srbije je usvojila strateški Plan razvoja zdravstvene zaštite za period 2010-2015 koji je izradio Zdravstveni savjet Srbije.

Srbija je ostvarila određeni napredak na približavanju evropskim standardima u području *obrazovanja*. Potrebno je donijeti sveobuhvatnu strategiju kojom će biti obuhvaćeni svi nivoi obrazovanja, uključujući i cjeloživotno učenje. Dobar je napredak postignut na usklađivanju u oblasti *nauke i istraživanja*. Međutim, potrebni su dalji napor na integrisanju Srbije u Evropski istraživački prostor, te jačanje domaćih istraživačkih kapaciteta.

Pregovori o pristupanju Srbije *Svjetskoj trgovinskoj organizaciji* (STO) se bliže kraju; prateći bilateralni pregovori sa većinom partnera iz STO su završeni.

Kada je riječ o *sektorskim politikama*, u oblasti *industrije malih i srednjih preduzeća*, Srbija je ostvarila dobar napredak i ispunjava evropske standarde. Izrada industrijske strategije je u ranoj fazi.

Srbija ostvaruje dobar napredak na ispunjavanju evropskih standarda u oblasti *poljoprivrede, ruralnog razvoja, sigurnosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politika*. Pravni okvir se dalje poboljšava. Međutim, potrebno je unaprijediti provođenje zakonodavstva, posebno u oblasti sigurnosti hrane. Administrativni kapaciteti su slabi i potrebna je djelotvornija raspodjela resursa. Potrebno je dalje usavršavanje inspeksijskih službi. Potrebno je izvršiti zapošljavanje kvalifikovanog osoblja u novoosnovanim tijelima. Ostvaren je napredak u oblasti službene kontrole laboratorija.

Srbija ostvaruje umjeren napredak u ispunjavanju evropskih standarda u oblasti *zaštite životne sredine*. Usvojen je Nacionalni program zaštite životne sredine za period 2010-2019 i niz zakona o kvalitetu vazduha i vode, kao i zaštiti prirode i klimatskim promjenama. Nova

agencija za hemikalije je počela sa radom. Međutim, potrebno je dalje ojačati kapacitete za proođenje zakonodavstva.

Srbija je postigla određeni napredak u oblasti *saobraćaja*. Odredbe Sporazuma o evropskom civilnom vazduhoplovstvu o pristupu tržištu se primjenjuju. Međutim, zakonski okvir u sektoru željeznica tek treba da bude usvojen. Potrebno je jačanje administrativnih kapaciteta.

U *energetskom sektoru*, Srbija je postigla izvjestan napredak u pogledu usklađivanja sa evropskim standardima. Međutim, napredak je i dalje neujednačen. Potrebni su dalji naponi na razdvajanju operatera prenosnog sistema i stvarnom otvaranju tržišta uz politiku cijena koja obezbjeđuje održivo pokrivanje troškova. Potrebni su dalji naponi na jačanju nuklearnog regulatora.

U oblasti *informacijskog društva i medija* je ostvaren određeni napredak. Zakonodavni okvir je ojačan, ali je njegovo provođenje i dalje sporo, a posebno zabrinjava neadekvatanost tržišta i regulatornog razvoja u sektoru elektronskih komunikacija. Pripreme u oblasti usluga informacijskog društva umjereno su napredovale. U audiovizuelnom sektoru medijsko zakonodavstvo je potrebno uskladiti sa *acquis-em* EU, a niz odredbi Zakona o javnom informisanju i dalje izaziva zabrinutost.

Dok je Srbija je još uvijek u ranoj fazi kada je riječ o uvođenje dobre prakse u **unutrašnjoj finansijskoj kontroli javnog sektora** i vanjskoj reviziji, određeni napredak je ostvaren uspostavljanjem finansijske kontrole Centralne jedinice za harmonizaciju i provođenjem prve revizije državnih računa od strane Državne revizorske institucije.

Srbija je postigla dobar napredak u ispunjavanju evropskih standarda u oblasti *statistike* usvajanjem zakona o statistici i popisu stanovništva i poljoprivrede. Pripreme za popis stanovništva su znatno uznapredovale, ali njegovo finansiranje tek treba osigurati. Međutim, potreban je daljnji napredak u nekoliko statističkih oblasti i dodatni naponi na jačanju kapaciteta Zavoda za statistiku.

Nastavljen je napredak u oblasti **pravde, slobode i sigurnosti**. Bezvizni režim je stupio na snagu u decembru 2009. godine za građane Srbije koji posjeduju biometrijske pasoše.

Postignut je određeni napredak u oblasti *upravljanja granicama*, uglavnom kroz unapređenje opreme i infrastrukture. Međutim, potrebni su dalji naponi kako bi se uklonile razlike između pojedinih graničnih prelaza i poboljšala kontrola granice sa Bivšom Jugoslovenskom Republikom Makedonijom, Crnom Gorom, Bosnom i Hercegovinom i Hrvatskom, a posebno na administrativnoj granici sa Kosovom.

Mali napredak je postignut u oblasti *azila*. Usvojen je popis sigurnih zemalja od čijih se državljana zahtjevi za azil neće primati. Međutim, prvostepeni organ za prijem zahtjeva za azil još nije formiran. Mnogi predmeti su zatvoreni zbog toga što su podnosioci zahtjeva napustili teritoriju Srbije ili nestali. Srbija je postigla određeni napredak u oblasti *migracija*. Provođenje Sporazuma o readmisiji između Srbije i Evropske unije odvija se bez značajnijih problema. Međutim, nedostaje djelotvorno provođenje strategije za upravljanje migracijama. Potrebni su naponi na unapređenju koordinacije između nadležnih tijela i jačanju njihovih kapaciteta.

Ostvaren je određeni napredak na sprečavanju *pranja novca*. Usvojen je Akcioni plan i formirano koordinaciono tijelo. Napori na poboljšanju nacionalne i međunarodne saradnje u istrazi i procesuiranju krivičnih djela se nastavljaju. Međutim, praktični rezultati su i dalje slabi. Uprava za sprečavanje pranja novca nema kapaciteta da sistematski identifikuje sumnjive slučajeve. Potrebno je poboljšati izvještavanje, posebno izvan bankarskog sektora. U oblasti pravosuđa i krivičnog gonjenja nedostaje potrebna ekspertiza u predmetima pranja novca i finansijskih istraga. Konačna osuđujuće presude i dalje su rijetke.

Dobar napredak se bilježi u oblasti borbe protiv *droga*. Agencije za provođenje zakona nastavljaju provođenje istraga i unapređenje međunarodne suradnje, što rezultira oduzimanjem velikih količina droge. Međutim, i dalje postoje slabosti u kontroli granice sa Bivšom Jugoslovenskom Republikom Makedonijom, Crnom Gorom, Bosnom i Hercegovinom i Hrvatskom, te na administrativnom linijom razgraničenja sa Kosovom.

Nastavlja se izgradnja *policijskih* kapaciteta daljim razvojem specijalnih službi kriminalističke policije. Saradnja između različitih policijskih struktura, kao i regionalna i međunarodna suradnja je poboljšana. Međutim, strateško planiranje i upravljanje ljudskim resursima je potrebno dalje razviti, a procedure zapošljavanja učiniti transparentnijim. Potrebno je ojačati unutrašnju kontrolu.

Dobar napredak je postignut u borbi protiv *organizovanog kriminala*. Saradnja između nadležnih agencija unutar zemlje, u regiji i na međunarodnom planu je poboljšana, što je dalo dobre rezultate u istragama u prominentnim slučajevima i dovelo do hapšenja većeg broja osumnjičenih. Oduzimanje imovine se vrši na jedan sistematskiji način, a u većem broju slučajeva izvršena je i zapljena. Međutim, novi i bitno izmijenjen Zakon o krivičnom postupku još nije usvojen. Kapaciteti agencija za provođenje zakona u pogledu korištenja savremenih istražnih tehnika, posebno u oblasti finansijskih istraga, treba dodatno ojačati.

Usvojene su procedure za identifikaciju žrtava *trgovine ljudima*, a broj identifikovanih žrtava i dalje raste. Međutim, potrebno je izmijeniti strateški okvir kako bi se omogućio bolji strateški odgovor na nove trendove i poboljšala saradnja između policije, tužilaštva i sudova. Srbija je postigla određeni napredak u borbi protiv *terorizma* donošenjem Zakona o vojnoj bezbjednosti i vojnim obavještajnim službama. Međutim, potrebno je unaprijediti preventivnu politiku djelovanja. Još uvijek nije uspostavljena baza podataka o osumnjičenima za terorizam.

Postignut je mali napredak na *zaštiti ličnih podataka*. Strategija za provođenje Zakona o zaštiti ličnih podataka usvojena je u avgustu 2010. godine. Uprkos određenim poboljšanjima, Kancelarija povjerenika za informacije od javnog značaja i zaštitu ličnih podataka još uvijek nema potrebne finansijske i ljudske resurse. Zaštita ličnih podataka je ključan preduslov za sklapanje sporazuma između Srbije i Eurojust-a i operativnog sporazuma sa Europol-om.

Kosovo

Kosovo je ostvarilo napredak u pogledu ispunjavanja **političkih kriterija**. Zemlja je ojačala svoje opredjeljenje za evropsku agendu i politiku reformi, te je osnovano Ministarstvo za evropske integracije. Vlada je osigurala uspješno provođenje procesa stabilizacije i pridruživanja (SAP) kroz dijalog sa EU. Vlasti sada treba da ubrzaju tempo reformi. Kapaciteti javne administracije i dalje su slabi, a efikasnost pravosuđa nedovoljna. Vladavina prava je i dalje ozbiljan problem. Saradnja sa misijom EULEX je unaprijeđena i vlasti su

pokrenule niz anti-korupcionih akcija uz podršku EULEX-a. Ovi napori treba da se nastave i da se prenesu na polje organizovanog kriminala, droge i pranja novca. Nakon ostavke predsjednika Kosova, raspisani su izbori.

Kosovo je ostvarilo značajan napredak u decentralizaciji. Osnovane su četiri nove opštine koje su sada u funkciji. Krajem 2009. godine održani su lokalni izbori. Misija Evropskog parlamenta smatra da je izborni proces održan u mirnom okruženju sa značajnim učešćem birača, uključujući pripadnike zajednice kosovskih Srba. Međutim, i dalje je prisutna zabrinutost u pogledu sjevernog Kosova. Dogodio se niz nasilnih incidenata. Decentralizacija se može završiti samo uz učešće i saradnju lokalnog stanovništva. Potrebno je više napora kako bi se osigurala integracija svih zajednica, kao i pružanje javnih usluga u svim opštinama. U tom pogledu je važna podrška lokalnih zajednica, kao i njihova konstruktivna uloga u konsolidovanju vladavine prava. Paralelne strukture nastavljaju sa radom i tako otežavaju proces decentralizacije.

Međunarodni sud pravde (ICJ) je u mjesecu julu donio savjetodavno mišljenje sa zaključkom da Kosovo, svojim proglašenjem nezavisnosti, nije prekršilo međunarodno pravo i Rezoluciju Vijeća sigurnosti UN 1244 (1999). Nakon donošenja Rezolucije Generalne skupštine UN-a 9. septembra, EU je potvrdila spremnost da se omogući proces dijaloga između Prištine i Beograda, unaprijedi saradnja, te da se ostvari napredak na putu ka EU i poboljšaju životi ljudi. Sve strane treba da preduzmu odlučne napore kako bi se omogućilo djelotvorno i sveobuhvatno funkcionisanje regionalnih foruma.

Kada se radi o *demokratiji i vladavini prava*, ostvaren je napredak u jačanju izvršnih i parlamentarnih struktura, posebno kada su u pitanju evropske integracije. Međutim, vladavinu prava je potrebno jačati i ubuduće, jer ona i dalje predstavlja ozbiljan problem.

U septembru je Ustavni sud donio presudu kojom se istovremeno obavljanje funkcije predsjednika Kosova i funkcije predsjednika političke stranke, smatra neustavnim. Nakon presude, Predsjednik Kosova je podnio ostavku. Demokratski savez Kosova (DSK) se zatim povukao iz vladajuće koalicije. Izbori su raspisani za 12. decembar 2010. godine.

Skupština je osnovala Odbor za javne račune. Odbor za evropske integracije je pojednostavio svoja pravila i procedure. Međutim, kapaciteti za razmatranje nacrtu zakona i praćenje njihove primjene nakon usvajanja i dalje su slabi. Parlamentarni nadzor vlade treba dalje jačati.

Glavne strukture *vlasti* su stabilne i nastavljaju da djeluju u skladu sa relevantnim ustavnim odredbama. Ministarstvo za evropske integracije je napravilo dobar početak i sada treba ojačati kapacitete i učvrstiti svoju ulogu u koordinaciji drugih vladinih sektora.

Reforma javne uprave na Kosovu ostaje veliki izazov. Pravni okvir je unaprijeđen kroz usvajanje zakona o državnoj službi i platama. Kapaciteti javne uprave za pružanje neophodnih usluge svim stanovnicima Kosova je potrebno značajno ojačati. Kosovska javna uprava i dalje je slaba.

Kosovo je napredovalo u pogledu reforme *pravosudnog sistema*. Glavne reforme su pokrenute usvajanjem četiri reformska zakona o sudovima, o tužilaštvu, Sudskom vijeću i Tužilačkom vijeću. Zakonom o sudovima uveden je novi sistem plata, što značajno poboljšava situaciju sudija. Završen je i proces ocjenjivanja sudija i tužilaca. Više od 340 sudija i tužilaca je imenovano od strane Predsjednika na položaje na svim nivoima pravosuđa.

Ovo uključuje imenovanje domaćih članova Sudskog vijeća Kosova koji su izabrali predsjednika Vijeća. Nakon položenog pravosudnog ispita, prve buduće sudije i tužiocu su stekli diplomu Kosovskog pravosudnog instituta u decembru 2009. godine. Međutim, bilo je slučajeva političkog uplitanja u sistem pravosuđa, posebno u procesu reimenovanja sudija i tužilaca. I dalje postoji veliki broj neriješenih predmeta, naročito u građanskim parnicama, uključujući i imovinska prava. Kosovske institucije treba da daju više važnosti podršci provođenju istraga i sudskom procesuiranju ratnih zločina. Potrebno je izraditi planove za provođenje reforme pravosuđa, te osigurati potrebna sredstva. Kosovo je još uvijek u ranoj fazi rješavanja prioriteta u oblasti pravosuđa.

Pravni okvir za *borbu protiv korupcije* je unaprijeđen usvajanjem zakona o agenciji za borbu protiv korupcije, o deklaracijama, o porijeklu imovine i poklonima za visoke državne funkcionere. Zakon o sprečavanju sukoba interesa u obavljanju državnih funkcija je izmjenjen. Zakon o finansiranju političkih partija nije u potpunosti u skladu sa evropskim standardima. Međutim, rezultati u borbi protiv korupcije su ograničeni. Proces nabavki i primjena sudskih i policijskih sistema i dalje su oblasti koje zabrinjavaju. EULEX je morao da nastavi provođenje svog mandat u slučajevima koji izazivaju veliki interes. U toku je više istraga u vezi sa korupcijom. U aprilu su preduzete istražne radnje u Ministarstvu saobraćaja; u julu je kosovska policija, u saradnji sa Misijom EULEX-a, uhapsila Guvernera Centralne banke. Vlada je bila kooperativna u ovim istragama. Korupcija je i dalje rasprostranjena na Kosovu i predstavlja veoma ozbiljan problem. Pravni okvir je i dalje nepotpun i nije potpuno usklađen sa evropskim standardima.

Ustav garantuje *ljuska prava, poštovanje i zaštitu manjina* i navodi glavne međunarodne sporazume i instrumenate direktno primjenjive na Kosovo. Međutim, institucionalno uređenje i nedostatak političke volje otežavaju efikasnu primjenu pravnih standarda u ovoj oblasti. U toku je proces integracije zajednice kosovskih Srba. Vlasti moraju učiniti više u rješavanju ključnih problema kao što su pristup imovini, nestale osobe, povratak i obrazovanje.

Postignut je određeni napredak na polju *građanskih i političkih prava*. Vlasti treba da učine više u pogledu *sprečavanja mučenja, zlostavljanja* i prekomjerne upotrebe sile od strane policije i *zatvorskog* osoblja. Uslovi u *zatvorima* još uvijek su zabrinjavajući. Kada je u pitanju *pristup pravdi* postignut je ograničen napredak.

Sloboda izražavanja još uvijek nije zagarantovana u praksi. Potrebno je jačanje nezavisnosti i nepristrasnosti javnih medija. Novinari i dalje primaju prijetnje kao reakcije na njihovo izvještavanje. Takođe se suočavaju sa poteškoćama u pristupu službenim dokumentima. Zakonski propisi o *slobodi udruživanja* ne pogoduju održivom razvoju i finansiranju nevladinih organizacija. Kapaciteti *civilnog društva* za praćenje i procjenu rada vlade su u porastu. Međutim, civilno društvo je i dalje slabo i ne postoje sistemske konsultacije između opština i vlade u zakonodavnom procesu.

Ekonomska i socijalna prava još uvijek nisu u potpunosti zagarantovana. Ojačan je pravni okvir za zaštitu *žena*. Ograničen napredak je postignut u oblasti maloljetničkog pravosuđa. Međutim, zaštita *dječijih prava* ostaje slaba. Vlada treba odlučnije da se uhvati u koštac sa problemima dječijeg rada i trgovine djecom. Integracija i zaštita socijalno ugroženih grupa, posebno napuštene djece, povratnika i osoba sa invaliditetom, treba da se unaprijedi. Kosovo je pokrenulo kampanje za podizanje svijesti protiv diskriminacije, sa posebnim naglaskom na diskriminaciju na osnovu dobi i seksualne orijentacije. Primjena zakona protiv diskriminacije i dalje je neadekvatna. Izvršenje sudskih naloga koji garantuju ostvarivanje imovinskih prava

je poboljšano. Međutim, značajan broj neriješenih predmeta i drugih dugugodišnjih pitanja ozbiljno ugrožavaju ponovno uvođenje u posjed.

U pogledu *poštivanja i zaštite manjina i kulturnih prava*, ostvaren je ograničen napredak. Ministarstvo kulture je uspostavilo Upravu za kulturnu baštinu. Nastavlja se rekonstrukcija vjerskih objekata. Kosovska policija je preuzela odgovornost od KFOR-a za zaštitu pojedinih vjerskih i kulturnih znamenitosti. Međutim, Zakon o kulturnoj baštini nije u potpunosti proveden. Vijeće za praćenje, predviđeno Zakonom o posebnim zaštitnim zonama iz 2008. godine, tek treba da bude uspostavljeno. Ministarstvo za zajednice i povratak povećalo je svoje napore da pomogne povratak *izbjeglica i interno raseljenih osoba*. Broj dobrovoljnih povratnika je u porastu širom Kosova.

U decembru 2009. godine je usvojen akcioni plan za provođenje Strategije za integraciju Roma, Aškala i Egipćana. Vlada je uspostavila strukture za provođenje ove Strategije. Proces raseljavanja porodica iz olovom zagađenih područja je počeo, što je omogućilo zatvaranje kampa Česmin lug. Ovaj proces treba da bude završen što je prije moguće. Životni uslovi zajednica Roma, Aškala i Egipćana i njihov pristup obrazovanju, socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti i dalje su zabrinjavajući. Potrebno je snažnije učešće Kosova u dekadi Roma.

Što se tiče *regionalnih pitanja i međunarodnih obaveza*, tokom izvještajnog perioda Kosovo je nastavilo saradnju sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ). Više od deset godina nakon završetka oružanog sukoba, procjenjuje se da ima 1800 nestalih osoba. Vlasti treba da ulože više napora u rješavanje ovog pitanja. Kosovo je prisustvovalo samitu na visokom nivou EU-Zapadni Balkan, koji je u junu održan u Sarajevu. Međutim, Kosovo treba da usvoji konstruktivniji pristup kako bi osiguralo učešće u inicijativama saradnje, kao što su Vijeće za regionalnu saradnju i Srednjeevropski ugovor o slobodnoj trgovini (CEFTA). Što se tiče CEFTA-e, Kosovo treba da bude pragmatično i da na konstruktivan način ide naprijed kako bi se osigurala efikasna primjena ovog Sporazuma. Kosovske carinske marke, koje je potvrdio Specijalni predstavnik Generalnog sekretara UN-a i koje su usklađene sa Rezolucijom Vijeća sigurnosti UN-a UNSCR1244/99, nisu priznate od strane Srbije i Bosne i Hercegovine. Prihvatljivo i održivo rješenje za učešće i Kosova i Srbije u ključnim regionalnim forumima treba dogovoriti u najkraćem mogućem roku. To je važno za sveobuhvatnu i funkcionalnu regionalnu saradnju.

Uticaj ekonomske krize na privredu **privredu** Kosova je bio ograničen. Realni bruto nacionalni dohodak nastavlja da raste, uglavnom vođen javnom potrošnjom. U porastu su rizici za održivost ovog profila rasta. Nezaposlenost je i dalje veoma visoka, inflacija je nestalna, što se odražava na variranje cijena hrane i goriva. Formulisanju i provođenju politika djelovanja i dalje nedostaje predvidivost. Usvojen je sporazum sa MMF-om o programu koji ima za cilj da ograniči fiskalne rizike i povrati fiskalnu održivost. Kompanije se i dalje suočavaju sa slabom vladavinom prava, nedostatkom pouzdanosti u snabdjevanju električnom energijom, lošom infrastrukturuom i ograničenim pristupom izvorima finansiranja. To su prepreke uspješnom poslovanju i privrednom razvoju.

Kada se radi o **ekonomskim kriterijima**, Kosovo je postiglo ograničen napredak ka uspostavljanju funkcionalne tržišne privrede. Potrebne su značajne reforme i investicije kako bi ekonomija bila u mogućnosti da se dugoročno nosi sa konkurentskim pritiscima i tržišnim snagama unutar Unije.

Široki konsenzus o osnovama tržišne ekonomske politike je održan. Upotreba eura, nizak nivo spoljnog duga i mali izvoz ograničavaju izloženost privrede spoljnim finansijskim šokovima. Bankarski sektor je nastavio da se širi i ostao je stabilan i profitabilan. Agencija za privatizaciju nastavlja sa privatizacijom preduzeća u društvenom vlasništvu. Prvi uspješan projekat javno-privatnog partnerstva je završen i jedan međunarodni konzorcijum je izabran za izdavanje koncesije na dvadeset godina za razvoj Međunarodnog aerodroma u Prištini.

Međutim, monetarno-fiskalna politika je sve više ugrožena kao posljedica snažnog rasta potrošnje javnog sektora. Konkretno, izgradnja novog autoputa znatno opterećuje javne finansije. Nedostaci u formulisanju politike i njenom provođenju su povećali već visoku neizvjesnost u privredi. Ekonomska statistika nešto je poboljšana, ali je i dalje neadekvatna. Nezaposlenost je još uvijek vrlo visoka, naročito među mladima. Deficit tekućeg računa je porastao usljed visoke domaće potražnje i nerazvijene proizvodne baze. Javna elektroenergetska kompanija je nastavila da prima značajne subvencije iz državnog budžeta za uvoz električne energije, kao i zajmove za finansiranje sopstvenog investicionog programa. Slaba vladavina prava, nesigurnost vlasničkih prava i visoke kamatne stope i dalje negativno utiču na poslovno okruženje i privredni razvoj. Neformalni sektor ostaje važan izazov.

Napredak u usklađivanju kosovskog zakonodavstva i politika sa **evropskim standardima** i dalje je mješovit. Pravni okvir u oblasti carina, oporezivanja, slobodnog kretanja roba, statistika, migracija, obrazovanja i borbe protiv terorizma je dalje razvijen. Usklađivanje je u ranoj fazi kada se radi o konkurenciji, intelektualnoj svojini, zaštiti okoline, poljoprivredi i sigurnosti hrane, integrisanom upravljanju granicama, azilu, pranju novca i zaštiti ličnih podataka. Usklađivanje sa evropskim standardima i dalje je ograničeno u području zapošljavanja i socijalne politike, finansijske kontrole, trgovine drogom, trgovine ljudima i organizovanog kriminala.

U oblasti **unutrašnjeg tržišta** EU, napravljen je određeni pomak. U izradi je pravni okvir za *slobodno kretanje roba, uključujući i zaštitu potrošača*. Međutim, sveukupni pravni okvir treba da bude ojačan. Usklađenost sa evropskim standardima u oblasti *slobodnog kretanja osoba, kao i slobode pružanja usluga i prava osnivanja trgovačkih društava* je nedovoljna. Kada se radi o *slobodnom kretanju kapitala*, napredak je već evidentan. Međutim, neophodni su dalji napori u pogledu efikasne regulacije.

Pravne odredbe u oblasti *carina* su generalno u skladu sa evropskim standardima i uloženi su napori u borbi protiv korupcije. Potrebno je uložiti više napora u borbi protiv krijumčarenja. Carinske kontrole na sjevernom Kosovu treba da budu pojačane. Administrativni kapaciteti su poboljšani ali su i dalje nedovoljni. Došlo je do pozitivnih kretanja kada se radi o zakonodavstvu i izgradnji kapaciteta u oblasti *oporezivanja*. Dalji napori su neophodni na osiguravanju efikasne primjene važećih zakona, prinudne naplate poreza, proširenja poreske osnovice, kako bi se smanjio obim neformalnog sektora. Broj neriješenih predmeta protiv odluka carinske službe i poreske administracije je povećan.

U oblasti *konkurencije*, nije bilo napretka u politici borbe protiv monopola ili pravilima državne pomoći. Administrativni kapaciteti su unaprijeđeni, ali primjena politike konkurencije je sveukupno u ranoj fazi. Saradnja između institucija koje su uključene u pitanja konkurencije treba da bude ojačana. Potreban je veći angažman Komisije za zaštitu konkurencije u velikim privatizacijama i inicijativama za restrukturiranje.

Kosovo tek treba da usvoji novi zakon o javnim nabavkama. Vlada ulaže napore u pogledu toga. Primjena postojećeg Zakona daje razloge za zabrinutost. Uloga službenika za javne nabavke treba da se ojača sa ciljem da se poboljša nadzor nad provođenjem ugovora o javnim nabavkama. Nezavisnost i profesionalnost u sistemu javnih nabavki treba da se poboljša. Vlasti treba da učine više u borbi protiv korupcije u ovoj oblasti. Kosovske odredbe o koncesijama znatno odstupaju od evropskih standarda.

Ključni zakoni u oblasti *prava intelektualne svojine* tek treba da budu usvojeni. Značajni naponi su potrebni na provođenju zakona i podizanju svijesti. Režim prava intelektualne svojine na Kosovu je u ranoj fazi i primjena je veoma slaba.

Ograničen napredak je ostvaren u oblasti *zapošljavanja i javnog zdravstva*. Slabi administrativni kapaciteti i neadekvatan pravni okvir su pitanja koja zabrinjavaju. Socijalnu zaštitu i inkluziju, kao i *socijalni dijalog*, treba poboljšati. Pravni okvir na području *obrazovanja* je približen evropskim standardima. Neophodno je povećanje administrativnih kapaciteta da bi se provela reforma. Kosovo je izradilo petogodišnji *istraživački* program čime se očekujući dalji razvoj kapaciteta u ovom sektoru. Ova oblast predstavlja jedan od prioriteta.

U pogledu **sektorskih politika**, razvoj malih i srednjih preduzeća se mora efikasnije promovisati i različite strategije koje utiču na ovu oblast treba da budu bolje koordinirane. Treba ubrzati napore u oblasti *poljoprivrede* i sigurnosti hrane, posebno u pogledu provođenja usvojenih zakona i unapređenja poljoprivredno-prehrambenih ustanova. Usvojeno je nekoliko zakona o *zaštiti životne sredine*. Međutim, primjena evropskih standarda o zaštiti životne sredine je još uvijek u početnoj fazi.

Saobraćajna infrastruktura i dalje je nerazvijena. Kosovo je započelo program izgradnje puteva koji ne odražava planirane tokove saobraćaja, a obimnost programa povlači investicije iz drugih vidova saobraćaja, naročito željezničkog. Unapređena je usklađenost sa evropskim standardima u oblasti vazduhoplovstva. U decembru 2009. godine su usvojeni programi za sigurnost vazduhoplovstva i kontrolu kvaliteta.

U *energetskom sektoru* postoje veliki izazovi u pogledu naplate električne energije i upravljanja neodrživim rastom potražnje energije. U aprilu je usvojena energetska strategija za period 2009 -2018. godine. U oktobru 2010. godine, nakon znatnog kašnjenja, usvojen je set ključnih zakona u ovoj oblasti.

Postignut je ograničen napredak u oblasti *informacionog društva i medija*. Potrebno je ojačati nezavisnost i resurse Regulatorne agencije za telekomunikacije, dok je nezavisnost Nezavisne komisije za medije garantovana sadašnjom revizijom Zakona o Nezavisnoj komisiji za medije. Potrebno je pronaći dugoročno rješenje za finansiranje javnog medijskog servisa.

Ostvaren je izvjestan napredak u pogledu *finansijske kontrole*. Međutim, Kosovo je još uvijek u početnoj fazi uvođenja međunarodnih standarda. Nedostatak finansijske nezavisnosti Ureda glavnog revizora i dalje zabrinjava. U julu je usvojen Zakon o službenoj *statistici*. Međutim, administrativni kapaciteti ostaju slabi i potrebni su dalji naponi kako bi se poboljšala sektorska statistika i posebno poslovna i makro-ekonomska statistika.

U oblasti **pravde, slobode i sigurnosti** ostvaren je neujednačen napredak. Postignut je određeni napredak u pogledu *integrisanog upravljanja granicama*. Kosovo je od KFOR-a preuzelo odgovornost za upravljanje granicom sa Albanijom. Međutim, potrebni su značajni

napori da se osigura upravljanje granicama u skladu sa standardima EU. Sjever ostaje poseban izazov. Misija EULEX-a je intenzivirala svoje aktivnosti na prelazima 1 i 31. Kosovo je postiglo ograničen napredak u oblasti *azila*. Broj zahtjeva za azil je značajno porastao, ali sveukupno je ostao na niskom nivou. Većina azilanata odlazi sa Kosova na druge destinacije i to čini bez adekvatne kontrole od strane kosovskih vlasti.

Evidentan je napredak u usklađivanju sa evropskim standardima u oblasti *migracija*. Usvojen je Zakon o readmisiji koji je u velikoj mjeri u skladu sa zahtjevima EU. Kosovo je potpisalo više bilateralnih sporazuma o readmisiji. Vlasti su nastavile da efikasno procesuiraju zahtjeve za readmisiju iz evropskih zemalja. Ovaj trend treba nastaviti. Usvojena je revidirana strategija za integraciju vraćenih osoba, kao i akcioni plan za njeno sprovođenje.

Pranje novca je pitanje koje izaziva ozbiljnu zabrinutost. Kosovo je usvojilo Zakon o zabrani pranja novca i finansiranja terorizma. Saradnja između carinske službe i Finansijsko-obavještajnog centra je poboljšana. Centar je takođe poboljšao svoju saradnju sa bankama. Međutim, Kosovo je još uvijek u ranoj fazi usvajanja i primjene evropskih standarda u ovoj oblasti. Kapaciteti za istragu i krivično gonjenje slučajeva pranja novca još su slabi. Kosovske vlasti nemaju dovoljno kapaciteta da preuzmu odgovornost za upravljanje u slučajevima pranja novca. U cjelini je postignut ograničen napredak na rješavanju pitanja privrednog i finansijskog kriminala.

Postignut je ograničen napredak u sprečavanju *trgovine drogom*. Sigurnost skladišta za oduzete droge je poboljšana. Vlasti su provele više uspješnih operacija. Međutim, zapljene, hapšenja i krivična gonjenja su i dalje na niskom nivou. Napori u borbi protiv trgovine drogom su još uvijek u ranoj fazi.

Kosovo je ostvarilo određeni napredak u oblasti *policije*. Javni red se održava. Ceremonija ustoličenja Patrijarha Srpske pravoslavne crkve protekla je u mirnoj atmosferi. Usvojena je nova organizaciona struktura kosovske policije, zajedno sa opisima poslova za više rukovodstvo. Usvojena je Strategija i akcioni plan za kontrolu i prikupljanje malog i lakog naoružanja. Prikupljanje ilegalnog oružja je u porastu. Međutim, Kosovska policija treba da izgradi sposobnost da se na bazi obavještajnih informacija efikasnije bori protiv teških krivičnih djela.

Ostvaren je ograničen napredak u borbi protiv *organizovanog kriminala*. Kosovo je usvojilo Strategiju za sprečavanje kriminala. Imenovani su specijalni tužioci za organizovani kriminal. Potpisan je niz bilateralnih sporazuma sa trećim zemljama u ovoj oblasti. Međutim, Kosovo treba da uspostavi efikasan okvir za zaštitu svjedoka. Nije bilo osuđujućih presuda u predmetima na visokom nivou. Zabilježeni su i slučajevi zastrašivanja sudija i tužilaca. Organizovani kriminal je i dalje ozbiljan problem. Vlasti treba da pojačaju napore u borbi protiv organizovanog kriminala koji je aktuelan u zemljama Zapadnog Balkana i Evrope, naročito kroz istrage, hapšenja, oduzimanje imovine i osuđujuće presude. Kosovo treba da ostvari konkretne rezultate u ovoj oblasti.

Kada se radi o *trgovini ljudima*, takođe je ostvaren ograničen napredak. Bilo je više hapšenja u slučajevima trgovine ljudima. Kosovo je usvojilo međunarodne standarde o zaštiti žrtava trgovine ljudima. Međutim, broj otkrivenih slučajeva i identifikovanih žrtava ostaje nizak i ne odražava u potpunosti razmjere ove pojave. Nivo kažnjavanja izvršilaca nije uvijek adekvatan. Potrebno je ojačati kapacitete kosovskih institucija za vođenje istraga, krivično gonjenje i donošenje osuđujućih presuda u slučajevima trgovine ljudima. Što se tiče mjera

borbe protiv terorizma, ostvaren je određeni napredak. Kapaciteti anti-terorističke jedinice Kosovske policije su poboljšani.

Kosovo je malo napredovalo na polju *zaštite ličnih podataka*. Usvojen je Zakon o zaštiti ličnih podataka. Nadzorno tijelo za zaštitu podataka tek treba uspostaviti. Pojednici na Kosovu nisu dovoljno informisani o svojim pravima u vezi sa zaštitom ličnih podataka. Napredak na ovom polju je ključ za međunarodnu saradnju Kosova u oblasti pravosuđa i unutrašnjih poslova.

Turska

Turska je nastavila uspješno ispunjavati **političke kriterije**. Nedavne ustavne reforme su stvorile uslov za napredak u brojnim oblastima kao što je pravosuđe i osnovna prava. Sada ih je potrebno provesti u skladu sa standardima EU. Uspostavljanje demokratskog poretka, posebno usmjerenog ka rješavanju kurdskog pitanja, još uvijek nije doseglo očekivanja.

Paket amandmana na Ustav odobrenih na referendumu 12. septembra je korak u pravom smjeru. Time se rješavaju brojni prioriteti iz Pristupnog partnerstva u oblasti pravosuđa, osnovnih prava i javne uprave. Međutim, izradi i usvajanju ustavnih amandmana nije prethodio konsultacijski proces koji bi u cjelini uključivao političke partije i civilno društvo. Ključna će biti provedba paketa u skladu sa evropskim standardima, na transparentan i sveobuhvatan način. U oblasti osnovnih prava i dalje su potrebni značajni naponi. Količina optužbi protiv novinara i pretjerani pritisak na medije narušavaju slobodu štampe u praksi. Demokratsko otvaranje, koje je vlada najavila u augustu 2009. godine, a kojim će se posebno rješavati kurdsko pitanje, samo je djelimično ostvareno. Odluka Ustavnog suda da zabrani Stranku demokratskog društva (SDD) i val terostičkih napada PKK-a takođe narušavaju ovu politiku.

U pogledu **demokratije i vladavine prava**, nastavljena je istraga o navodnoj kriminalnoj mreži Ergenekon. Ova istraga i istrage unutar nekoliko drugih planova puča predstavlja mogućnost da Turska ojača povjerenje u pravilno funkcionisanje demokratskih institucija i vladavinu prava. Međutim, postoji zabrinutost u pogledu sudskih garancija za sve osumljicene. Turska tek treba da uskladi svoje zakonodavstvo sa evropskim standardima u pogledu postupka i razloga za ukidanje političkih partija.

Kada je u pitanju *reforma javne uprave*, određeni napredak je postignut kroz usvajanje ustavnih amandmana, te posebno u pogledu uspostave institucije Ombudsmena, zaštite ličnih podataka i pristupa informacijama. Potrebno je učiniti dalje napore, posebno u reformi državne službe.

Postignut je napredak u pogledu *civilnog nadzora nad sigurnosnim snagama*. Ustavni paket ograničava nadležnost vojnih sudova i otvara se mogućnost da pravosudni organi preispituju odluke Vrhovnog vojnog vijeća. Međutim, visokorangirani pripadnici oružanih snaga su nastavili iznositi stavove koji su izvan njihovih ovlaštenja, posebno o pravosudnim pitanjima. Nije postignut napredak kada je u pitanju parlamentarni nadzor nad troškovima odbrane.

U oblasti *pravosuđa*, postignut je napredak u provedbi Strategije za reformu pravosuđa. Usvajanje ustavnih amandmana u vezi sa sastavom Visokog vijeća sudaca i tužilaca je pozitivan korak. Međutim, ministar pravosuđa i dalje predsjedava Visokim vijećem i ima posljednju riječ kada su u pitanju istrage. Prilikom pripreme i procesa usvajanja provedbenog

zakonodavstva potrebna je uspostava efikasnog dijaloga sa svim zainteresiranim grupama. To će doprinijeti provedbi ovih reformi na transparentan i sveobuhvatan način što je u skladu sa evropskim standardima.

Postignut je napredak u vezi sa izradom sveobuhvatne Strategije i Akcionog plana za borbu protiv korupcije. Međutim, korupcija je i dalje rasprostranjena u mnogim oblastima. Turska treba razviti sistem praćenja i evidentiranja istraga, optužnica i osuđujućih presuda.

Što se tiče *ljudskih prava i zaštite manjina* postignut je određeni napredak, posebno u pogledu slobode okupljanja, prava žena i djece, te kulturnih prava. Ipak, i dalje su potrebni značajni naponi, posebno u pogledu slobode izražavanja i vjerskih sloboda.

Kada je u pitanju poštivanje *međunarodnog humanitarnog prava*, potrebno je u potpunosti uskladiti institucije za zaštitu ljudskih prava sa principima UN-a.

Nastavlja se pozitivan trend u sprečavanju mučenja i zlostavljanja. Neki od prominentnih slučajeva kršenja ljudskih prava su rezultirali osuđujućim presudama. Međutim, i dalje se može govoriti o pretjeranoj upotrebi sile organa za provedbu zakona, što predstavlja razlog za zabrinutost.

Nastavljena je provedba programa reforme zatvorskog sistema. Međutim, jedan od najznačajnijih problema ostaje visok procenat zatvorenika u pritvoru. Potrebno je unaprijediti zdravstvene usluge u zatvoru.

Turski zakon ne garantuje u dovoljnoj mjeri *slobodu izražavanja* u skladu sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava. Razlog za zabrinutost je veliki broj tužbi protiv novinara. Pretjerani politički pritisci na medije i pravna nesigurnost utiču na slobodu štampe u praksi. Česte zabrane web stranica predstavljaju razlog za zabrinutost.

Došlo je određenog napretka kada je u pitanju sloboda okupljanja. Demonstracije koje su izazivale nemire u prošlosti, kao što je proslava Newroz-a (kurdske Nove godine) ili 1. maja, ove godine su prošle mirno i bile su dobro koordinirane sa vlastima. Međutim, tokom nekih od demonstracija u vezi sa kurdskim pitanjem na jugoistoku i dalje se bilježi pretjerana upotreba sile od strane sigurnosnih snaga.

Pravni okvir u pogledu *slobode udruživanja* je u velikoj mjeri u skladu sa standardima EU. Međutim, vlasti i dalje vrše prekomjernu kontrolu i zabranjuju LGBT udruženja.

Što se tiče *vjerskih sloboda* i dalje se generalno se poštuje sloboda vjeroispovjesti. Iako je došlo do određenih kašnjenja i proceduralnih problema i dalje se provodi Zakon o fondacijama. Nastavljen je dijalog za Alevijama i nemuslimanima, ali on još uvijek nije dao očekivane rezultate. Pripadnici vjerskih manjina su i dalje predmet prijetnji ekstremista. Još uvijek nije uspostavljen pravni okvir u skladu sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima kako bi sve nemuslimanske vjerske zajednice i zajednica Alevija funkcionisale bez ograničenja, uključujući i obuke klera.

Pravni okvir koji jamči *prava žena* i ravnopravnost spolova u najvećoj mjeri postoji. Ovaj okvir je ojačan kroz izmjenu Ustava kojom se dozvoljava usvajanje mjera pozitivne diskriminacije za žene. Međutim, potrebni su kontinuirani naponi kako bi ovaj pravni okvir

postao politička, socijalna i ekonomska stvarnost. Osiguravanje prava žena i ravnopravnost spolova ostaju ključni izazovi za Tursku. Ubijanje iz časti, rani i prisilni brakovi, te nasilje u porodici i dalje predstavljaju ozbiljan problem. Zakonodavstvo se mora kontinuirano provoditi u cijeloj zemlji. Potrebno je obrazovanje i podizanje svijesti o ženskim pravima i ravnopravnosti spolova

Postignut je napredak u pogledu *prava djece*. Turska je uskladila svoj zakonodavni okvir u oblasti procesuiranja maloljetnika sa međunarodnim standardima. Nastavio se smanjivati nesrazmjer vezan za pol u osnovnom obrazovanju, ali još uvijek opstaje u nekim dijelovima zemlje. Napuštanje školovanja i dalje predstavlja razlog za zabrinutost. Potrebno je ojačati napore u svim oblastima uključujući obrazovanje, rad djece, zdravstvo, administrativne kapacitete i koordinaciju, te izgradnju sistema procesuiranja maloljetnika u cijeloj zemlji.

Izmjenama ustava proširena su *sindikalna prava*, posebno u državnoj službi. Međutim, postoje ograničavajuće odredbe u trenutnom zakonodavnom okviru koje nisu u skladu sa evropskim standardima i konvencijama Međunarodne organizacije rada. Nedostatak konsenzusa između socijalnih partnera i vlade predstavlja prepreku u usvajanju novog zakonodavstva.

Turski pristup u *poštivanju i zaštiti prava manjina i kulturnih prava* je i dalje ograničavajući. Još uvijek nije u potpunosti dostignuto puno poštivanje i zaštita jezika, kulture i osnovnih prava u skladu sa evropskim standardima. Turska mora učiniti dodatne napore u povećanju tolerancije i promociji uključivanja manjina.

Poduzeti su određeni pozitivni koraci u jačanju kulturnih prava, posebno u vezi sa turskom politikom javnog emitovanja na drugim jezicima osim turskog. Međutim, ograničenja i dalje postoje, posebno u upotrebi tih jezika u političkom životu, obrazovanju i kontaktima sa javnim službama.

Pitanje *Roma* je više prisutno u javnosti i u toku su konkretne mjere za rješavanje nekih od njihovih problema. Ipak, u nedostatku sveobuhvatne politike za unapređenje socijalnog uključivanja Roma oni se i dalje suočavaju sa diskriminacijom u pristupu obrazovanju, stanovanju, zdravstvenim uslugama i javnim službama.

Što se tiče *istoka i jugoistoka*, demokratsko otvaranje od strane vlade nije ispunilo očekivanja, obzirom da je samo nekoliko mjera provedeno u praksi. Važno je da se naponi u rješavanju kurdsog pitanja kontinuirano odvijaju kroz široke konsultacije. Potrebno je izmijeniti zakonodavstvo u oblasti borbe protiv terorizma kako bi se izbjegla ograničenja u ostvarivanju osnovnih prava. Postojanje brojnih minskih polja i dalje izazivaju zabrinutost. Potrebno je ukinuti sistem seoske straže.

Od mjeseca juna došlo je do vala terostičkih napada PKK-a koji su odnijeli mnogo života. PKK se nalazi EU listi terorističkih organizacija. Turska i EU su poboljšale dijalog o borbi protiv terorizma.

Postupci nadoknade za *interno raseljena lica* se nastavljaju. Međutim, provedba nije učinkovita. Vlada nije izradila sveobuhvatnu nacionalnu strategiju za rješavanje pitanja interno raseljenih lica, a potrebno je pojačati napore i u rješavanju potreba interno raseljenih lica. Potrebno je jačati zakonodavni okvir za rješavanje pitanja izbjeglica i azilanata, kao i

sistem širokog obavještanja o postupcima za podnošenje zahtjeva. Važna su dalja poboljšanja opštih uslova u prihvatnim centrima za strance.

Što se tiče **regionalnih pitanja i međunarodnih obaveza**, Turska je nastavila sa izražavanjem javne podrške za pregovore između čelnika dvije zajednice, pod vodstvom generalnog sekretara UN, kako bi se pronašlo sveobuhvatno rješenje *kiparskog problema*. Međutim, usprkos uzastopnim pozivima Vijeća i Komisije, Turska još uvijek nije izvršila svoje obaveze koje su navedene u Deklaraciji Evropske zajednice i njenih država članica od 21. septembra 2005. godine, te u zaključcima Vijeća, uključujući i zaključke iz decembra 2006. godine i decembra 2009. godine. Turska ne ispunjava svoje obaveze potpune i nediskriminirajuće provedbe Dodatnog protokola Sporazuma o pridruživanju, te nije otklonila sve prepreke za slobodno kretanje roba, uključujući ograničenje direktne transportne veze sa Kiprom. Nije postignut napredak u pogledu normalizacije bilateralnih odnosa sa Republikom Kipar.

Što se tiče *odnosa sa Grčkom*, obnovljen je podsticaj za unapređenje bilateralnih odnosa. To je dalo određene pozitivne rezultate u oblastima kao što su trgovina, obrazovanje, transport, energetika, kultura i okoliš. Intenzivirani su bilateralni razgovori o graničnim sporovima. Grčka je iznijela znatan broj formalnih pritužbi jer je Turska nastavila sa povredama njenog zračnog prostora, uključujući i letove iznad grčkih otoka. Grčka je takođe iznijela pritužbe u vezi sa povredama njenih teritorijalnih voda.

Evropska unija i Turska su održale razgovore o područjima od zajedničkog interesa na *Zapadnom Balkanu*. Turska je poduzela niz inicijativa u regionu, uključujući i tripartitne razgovore sa Srbijom i Bosnom i Hercegovinom. Odnosi sa Bugarskom su i dalje pozitivni.

Turska **privreda** je teško pogođena globalnom finansijskom krizom, ali se brzo oporavila, budući da je došlo do jakog rasta u svim sektorima počev od drugog kvartala 2009. godine. Državni budžet i centralna banka uspješno su obezbjedili značajnu podršku za agregatnu potražnju, posebno kroz značajno ublažavanje fiskalne i monetarne politike. Visoke stope rasta su praćene brzim širenjem trgovine i deficitom tekućeg računa, padom nezaposlenosti, iako je ona još uvijek viša u poređenju sa periodom prije krize, te porastom inflatornih pritisaka. Politika intervencija vezanih za strategiju izlaska iz krize fokusirana je na postizanje jakog, održivog i uravnoteženog razvoja. Plan fiskalnih pravila je završen i ima potencijal da znatno poboljša fiskalni učinak tokom vremena. Međutim, njegovo usvajanje u Parlamentu je odgođeno. Napredak u pogledu strukturalne reforme je neujednačen, ali niže stvarne kamatne stope i jače ekonomske osnove trebaju osigurati prostor za ubrzavanje strukturalnih reformi.

Što se tiče **ekonomskih kriterija**, Turska se može smatrati funkcionalnom tržišnom ekonomijom. Zemlja bi trebala biti u mogućnosti, u srednjoročnom periodu, podnijeti pritisak konkurencije i snaga na tržištu Unije, ukoliko nastavi provoditi sveobuhvatne reformske programe.

Nakon krize očuvan je konsenzus o osnovama ekonomske politike. Mjere za borbu protiv krize su ublažile ekonomski pad, iako je time povećan fiskalni deficit i dug Turske. Mjere se postepeno ukidaju. Pravovremeno, ciljano i dobro učvršćeno ukidanje stimulacija ostaje izazov kako bi se povećali efekti fiskalne konsolidacije iz prethodnih godina i ukupna srednjoročna fiskalna održivost, te podstakao snažan, održiv i uravnotežen razvoj. Privatizacija je uznapredovala, iako usporeno zbog globalnog ekonomskog okruženja. Finansijski sektor se pokazao kao naročito čvrst zahvaljujući ranijim reformama. Investicije su snažno uznapredovale i došlo je do određenog ograničenog napretka u razvoju ljudskog i

fizičkog kapitala. Turska je bila u mogućnosti da djelimično raznolikom trgovinom prema novim tržištima donekle ublaži uticaj krize. Trgovina i ekonomska integracija sa EU je i dalje visoka.

Međutim, vanjski debalansi i finansijske potrebe su značajno porasle u nastavku rasta i uprkos tome što pristup vanjskim finansijama nije bio problematičan. Inflatorni pritisci su značajno uvećani, uglavnom zbog pritisaka koji proizlaze iz energetske rezultata i žive ekonomske aktivnosti. Postizanje veće fiskalne transparentnosti, jačanje okvira usmjerenog na inflaciju i očuvanje finansijske stabilnosti ostaju ključni uslovi kako bi se umanjili rizici scenarija kreditnih ciklusa ekonomije. Stopa nezaposlenosti i dalje je veća nego prije krize, a očekuje se da će demografski faktori uticati na zadržavanje visoke stope nezaposlenosti u narednim godinama. Niska sposobnost otvaranja novih radnih mjesta jasno je povezana sa neusklađenošću između potražnje i ponude radne snage, kao i pretjeranom regulacijom tržišta rada. Postoje prepreke za izlazak sa tržišta, dok je stečajni postupak relativno složen. Kriza je dodatno zakomplikovala pristup malih i srednjih poduzeća finansijskim sredstvima. Pravno okruženje, a posebno sudski postupci, i dalje predstavljaju praktične izazove i stvaraju prepreke stvaranju boljeg poslovnog okruženja. Trenutna regulacija na tržištu proizvoda i stalni nedostatak transparentnosti u dodjeli državne pomoći ne vode poboljšanju poslovne klime. Neformalna ekonomija ostaje važan izazov.

Turska je poboljšala svoju **sposobnost da preuzme obaveze iz članstva**. Neujednačen napredak je postignut u većini oblasti. Usklađivanje dobro napreduje u određenim oblastima poput slobodnog kretanja roba, prava intelektualnog vlasništva, politike borbe protiv monopola, energetike, preduzeća i industrijske politike, zaštite potrošača, statistike, transevropskih mreža, te nauke i istraživanja. Treba nastaviti usklađivanje, posebno u područjima kao što su zaštita životne sredine, prava privrednih društava, javne nabavke, pravo nastana i slobode pružanja usluga. Što se tiče carinske unije, potrebno je završiti usklađivanje. Određeni broj dugoročnih prepreka trgovini i dalje je neriješen, kao što su provjere ocjene usklađenosti, zahtjevi licenciranja za uvoz i izvoz, učinkovita primjena zakonodavstva u oblasti intelektualnog vlasništva, zahtjevi za registraciju novih farmaceutskih proizvoda i diskriminirajući tretman kada su u pitanju porezi. Od ključnog je značaja da Turska u potpunosti provodi odredbe iz carinske unije, te da ukloni veliki broj prepreka koje pogađaju proizvode iz EU koji su u slobodnom prometu. Za većinu oblasti je neophodno da Turska poboljša administrativne kapacitete za usklađivanje sa *acquis*-em.

Što se tiče *slobodnog kretanja roba*, usklađivanje zakonodavstva je prilično napredovalo, ali zabilježen je ograničen napredak. Tehničke prepreke i dalje postoje što ugrožava slobodan protok roba, a stvorene su i nove prepreke. Postignut je mali napredak u oblasti *slobodnog kretanja radnika*, gdje je usklađenost u ranoj fazi. Usklađenost u oblastima *prava poslovnog nastana i slobode pružanja usluga* je u ranoj fazi. Zabilježen je veoma mali napredak u pogledu međusobnog priznavanja stručnih kvalifikacija. Nije postignut napredak u području usluga i poslovnog nastana. Postignut ne napredak u pogledu slobodnog kretanja kapitala, posebno u usklađivanju sa *acquis*-em u oblasti borbe protiv pranja novca. Zakonodavni okvir za borbu protiv finansiranja terorizma još uvijek nije potpun. Turska nije postigla napredak u oblasti kretanja kapitala i plaćanja, te platnih sistema.

Zabilježen je određeni napredak u oblasti *javnih nabavki*, posebno u pogledu institucionalne strukture i administrativnih kapaciteta. Potrebno je usvojiti usklađenu strategiju, a Turska bi trebala dalje usklađivati svoje zakonodavstvo, posebno u oblasti komunalnih usluga, koncesija i javno- privatnog partnerstva. Što se tiče prava privrednih društava, zabilježen je

ograničen napredak. Novi zakon o trgovačkim društvima još uvijek nije usvojen. Potrebno je dalje jačati administrativne kapacitete, a još uvijek nije uspostavljen zakonodavni i institucionalni okvir za oblast računovodstva. Usklađenost u oblasti prava intelektualnog vlasništva je relativno uznapredovala. Turski sporazum za uspostavu dijaloga o pravu intelektualnog vlasništva sa Komisijom predstavlja ključni element u pregovorima o pridruživanju. Međutim, još uvijek se očekuje usvajanje neophodnog zakonodavstva u oblasti prava intelektualnog vlasništva, uključujući i o kaznenim sankcijama. Potrebno je unaprijediti koordinaciju i saradnju u oblasti prava intelektualnog vlasništva.

Što se tiče *politike u oblasti konkurencije*, usklađenost u području politike borbe protiv monopola je na visokom nivou. Turska učinkovito primjenjuje pravila iz oblasti konkurencije. U oblasti državne pomoći, usvajanje Zakona o državnoj pomoći i uspostava tijela za praćenje je važan korak naprijed. Sada je potrebno da ovo tijelo za praćenje što prije postane operativno.

Došlo je do određenog napretka u pogledu *finansijskih usluga*, obzirom da je nadzorno tijelo uvelo dodatne mjere. Sveukupno gledano, usklađenost sa *acquis*-em je djelimična. Što se tiče *informacijskog društva i medija* u oblasti elektronskih komunikacija i informacionih tehnologija, telekomunikacijski regulator je uradio značajan dio posla vezano za provedbu propisa. U oblasti audiovizuelne politike zabilježen je određeni napredak. Međutim, još uvijek su prisutne određene prepreke u razvoju tržišta. Zakonodavstvo u oblasti elektronskih komunikacija, usluga informacionog društva i audiovizuelne politike zahtjeva dodatne prilagodbe.

U oblasti *poljoprivrede i ruralnog razvoja* postignut je ograničen napredak. Politika pomoći za poljoprivredu je pokazala samo mali prijelaz ka zajedničkoj poljoprivrednoj politici (CAP). Preduzeti su početni koraci u razvoju integrisanog administrativnog i sistema kontrole. Međutim, Turska nije uspjela da u potpunosti otkloni tehničke prepreke u trgovini goveđim proizvodima. Takođe, nedostatak predstavljaju fleksibilni rokovi za akreditaciju struktura IPARD-a. Potreban je dalji napredak u vezi sa poljoprivrednim statistikama, mrežom podataka računovodstava poljoprivrednih gazdinstava, politikom kvalitete i organskim uzgojem. Kada je u pitanju *sigurnost hrane, veterinarstvo i fitosanitarna politika*, postignut je napredak, posebno kroz usvajanje ključnog okvirnog zakonodavstva. Nova strategija usklađivanja bi trebala olakšati prijenos i provedbu relevantnog *acquis*-a. Što se tiče *ribarstva*, postignut je određeni napredak u upravljanju resursima i flotom, inspekciji i kontroli, te provedbi međunarodnih sporazuma. Potreban je dalji napredak u usklađivanju zakonodavstva, administrativnim strukturama i tržišnoj politici, te strukturalnim aktivnostima i državnoj pomoći.

Postignut je određeni napredak u usklađivanju u *sektoru transporta*. Postignut je napredan nivo zakonodavne usklađenosti u vazduhoplovnom, pomorskom i cestovnom sektoru. Nije postignut napredak u vezi sa otvaranjem tržišta i sigurnosti željeznica. Nedostatak komunikacije između centara za kontrolu zračnog prostora u Turskoj i Republici Kipar i dalje ozbiljno ugrožava zračnu sigurnost. U pomorskom sektoru, nije postignut napredak u vezi sa pristupanjem međunarodnim konvencijama. Administrativni i kapaciteti za provedbu su i dalje ograničeni.

Kada je u pitanju sektor *energetike*, postignut je dobar napredak u usklađivanju u oblasti električne energije, obnovljivih izvora energije i energetske efikasnosti, kao i u sigurnosti opskrbe. Potrebni su dalji napori u oblasti prirodnog plina, nuklearne energije, nuklearne

sigurnosti, zaštite od radijacije i državne pomoći.

U oblasti *oporezivanja*, došlo je do određenog napretka u usklađivanju, posebno u otklanjanju diskriminatorne prakse u vezi sa duhanom. Međutim, povećanje akciza na alkoholna pića je kontradiktorno akcinom planu koji je dogovoren sa Komisijom, što predstavlja ključni zahtjev kako bi se ostvario dalji napredak u pristupnim pregovorima. Učinjeni su naporu u jačanju poreske administracije, borbi protiv neformalne ekonomije i povećanja dobrovoljnih pritužbi. Teško da se bilo kakav napredak može konstatovati u oblasti direktnih i indirektnih poreza.

U pogledu *ekonomske i monetarne politike*, pripreme su na dobrom putu. Potrebni su naporu na daljem usklađivanju. Pod ovim se posebno podrazumijeva potpuna nezavisnost Centralne banke i zabrana povlašćenog pristupa javnog sektora finansijskim institucijama.

Postignut je dobar napredak u oblasti *statistike*, pri čemu je sveukupan nivo usklađenosti unapredovao. Institut za statistiku Turske je dodatno unaprijedio koordinaciju statističkog sistema. Postignut je dobar napredak u oblasti poslovnog registra i sektorskih statistika. Potrebno je dodatno usklađivanje u oblasti nacionalnih računa i poljoprivrednih statistika.

Turska je postigla određeni napredak u usklađivanju sa *acquis-em* u oblasti *socijalne politike* i *zapošljavanja*. Izmjenom ustava došlo je do značajnog unapređenja u oblasti socijalnog dijaloga u javnom sektoru i otvaranja puta ka pozitivnoj diskriminaciji žena, djece, starih i invalida. Međutim, sveukupna usklađenost je ograničena, te je potrebno jačati administrativne kapacitete. Reforma u pravcu postizanja punih sindikalnih prava u skladu sa standardima EU i konvencijama ILO-a još uvijek je u toku. Postoji niz zabrinostosti u pogledu rada na crno, niske stope zaposlenosti žena, te provedbe zdravstvenih i sigurnosnih propisa. Takođe, nedostaje okvirna politika za borbu protiv siromaštva.

Postignut je dalji napredak u oblasti *preduzeća i industrijske politike* pri čemu je nivo usklađenosti zadovoljavajući. Ovaj napredak je u vezi sa industrijskom strategijom i akcionim planom kroz širu dostupnost preduzetništva i instrumenata industrijske politike, te usvajanje sektorskih strategija i mapa puta. Ograničena poboljšanja se mogu konstatovati u oblasti poslovnog okruženja, te u kontinuiranim naporima u praćenju i evaluaciji.

Postignut je napredak u oblasti *transevropskih mreža*. Turska je dosegla napredan nivo u pregovorima za buduću transevropsku mrežu za transport. Može se konstatovati određeni napredak u energetske mrežama.

Postignut je neujednačen napredak u oblasti *regionalne politike i koordinacije strukturalnih instrumenata*. Zakonodavni i institucionalni okvir za provedbu komponenti III i IV IPA-e je dovršen. Poboljšano je učešće zainteresiranih strana na lokalnom nivou u pripremi projekata. Na državnoj razini još uvijek postoji potreba za unapređenjem administrativnih kapaciteta institucija uključenih u provedbu pretprijetnih fondova u cilju efikasnijeg korištenja pretprijetnih fondova i pripreme Turske za korištenje strukturalnih fondova.

Sveukupno gledano, postignut je napredak u oblasti *pravosuđa*. Usvajanje ustavnih amandmana u vezi sa sastavom Visokog vijeća sudaca i tužioca je pozitivan korak. Ovo se takođe odnosi i na ograničavanje nadležnosti vojnih sudova. Prilikom pripreme i procesa usvajanja provedbenog zakonodavstva potrebna je uspostava efikasnog dijaloga sa svim zainteresiranim grupama i civilnim društvom. Od ključnog značaja će biti provedba ovih reformi koje su u skladu sa evropskim standardima. U vezi sa *borbom protiv korupcije*,

postignut je napredak u pogledu izrade sveobuhvatne strategije i akcionog plana za borbu protiv korupcije. Takođe je napredovalo unapređenje rada tijela za praćenje provedbe. Međutim, potrebna je učinkovita provedba i Turska bi trebala razviti sistem praćenja i evidentiranja istraga, optužnica i osuđujućih presuda.

Neujednačen napredak je postignut u oblasti *pravde, slobode i sigurnosti*. Postignut je značajan napredak u pogledu okončanja pregovora o sporazumu o readmisiji između EU i Turske. Postoji potreba za jasnim institucionalnim uređenjem i dovoljnim resursima za migraciju i azil. Može se konstatovati određeni napredak u oblasti droga i carinske saradnje. Zabilježen je ograničen napredak u oblasti vanjskih granica i Šengena, te organizovanog kriminala i terorizma. Postignut je mali napredak u oblasti politike viza. Ne može se konstatovati napredak u oblasti sudske saradnje u građanskim i kaznenim predmetima. Uopšteno gledano, ključno je hitno usvajanje zakonodavstva i ratifikacija potpisanih međunarodnih sporazuma.

Turska je dobro pripremljena u oblasti *nauke i istraživanja*, te je postignut dobar napredak u integraciji u Evropski istraživački prostor. Sveukupno gledano, sudjelovanje Turske i uspjeh u okvirnim programima je u porastu. Potrebni su dalji naponi kako bi se održao ovaj nivo u sklopu Sedmog okvirnog programa za istraživanje i razvoj (FP7).

U pogledu *obrazovanja i kulture*, postignut je određeni napredak, posebno u oblasti *obrazovanja*. Ukupan broj upisa u školu je u porastu sa blagim poboljšanjem kada je u pitanju pol djece, te je Turska nastavila sa unapređenjem svog djelovanja u skladu sa zajedničkim mjerilima EU. Postignut je određeni napredak u oblasti kulture, ali nije bilo napretka u usklađivanju zakonodavstva.

Što se tiče *okoliša*, postignut je napredak u daljem usklađivanju. Turska je postigla dobar napredak u upravljanju otpadom, dok je ograničen napredak zabilježen u horizontalnom zakonodavstvu u oblastima kvalitete zraka i vode, industrijskog zagađenja, hemikalija i administrativnih kapaciteta. Međutim, Turska je postigla prilično ograničen napredak u pogledu klimatskih promjena, te nije postigla napredak u oblasti zaštite prirode. Turska je uspostavljanjem mehanizama koordinacije ostvarila napredak u pogledu administrativnih kapaciteta. Potrebno je povećati ulaganja.

Ostvaren je određeni napredak u usklađivanju sa *acquis-em* u oblasti *zaštite potrošača i zdravlja*. Međutim, potrebno je povećati administrativne kapacitete. Potrebni su dodatni naponi u oblasti zaštite potrošača, kroz jačanje pokreta potrošača i osiguranje potrebnog sprovođenja. I dalje je slaba koordinacija i saradnja sa zainteresiranim grupama. Dobar napredak je ostvaren u usklađivanju u oblasti zaštite zdravlja. Ipak, provedba je i dalje nedovoljna.

Što se tiče *carina*, nivo usklađenosti je visok u pogledu zakonodavstva i administrativnih kapaciteta. Međutim, bescarinske prodavnice na graničnim prelazima i zahtjevi da uvoznici proizvoda u slobodnom prometu u EU dostavljaju podatke o porijeklu prije carinjenja su u suprotnosti sa *acquis-em*. Potrebno je uskladiti zakonodavstvo u oblasti slobodnih zona, nadzora i tarifnih kvota. Potrebni su dalji naponi na unapređenju kontrole po osnovu rizika i pojednostavljenju procedura kako bi se olakšala zakonita trgovina i smanjile fizičke kontrole. Moraju se poštivati obaveze učinkovite provedbe prava intelektualnog vlasništva i borbe protiv krivotvorene robe.

Turska je ostvarila visok nivo usklađenosti u pogledu *vanjskih odnosa*. Međutim, ostaje još toga da se uradi u mnogim oblastima, posebno u opštem sistemu povlastica vezano za geografsku pokrivenost.

Nastavljeno je usklađivanje sa *zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom* EU. Turska je zatražila razgovore i konsultacije sa EU o pitanjima vanjske politike. Zemlja se nije usuglasila sa EU oko dodatnih sankcija protiv Irana na sjednici Vijeća sigurnosti UN-a. Turska je učinila dalje napore u unapređenju odnosa sa susjednim zemljama kao što je Irak, uključujući i kurdsku regionalnu vladu, te Sirijom. Odnosi sa Izraelom su značajno narušeni nakon incidenta sa flotilom u Gazi. Potpisani protokoli kojima se normaliziraju odnosi sa Armenijom još uvijek nisu ratifikovani.

Turska značajno doprinosi zajedničkoj sigurnosnoj i odbranbenoj politici (CSDP) i u potrazi je za još većim angažmanom u aktivnostima CSDP-a. Ostaje nerazriješeno pitanje saradnje između EU i NATO-a koje uključuje sve zemlje članice EU koje su izvan „aranžmana Berlin plus“. Turska nije uskladila svoje stajalište sa stajalištem EU vezano za članstvo u Sporazumu iz Wassenaara.

Ograničenom napredak je zabilježen u oblasti *finansijske kontrole*, što već pokazuje prilično napredan nivo usklađenosti. Zakonodavstvo za sprovođenje Zakona o upravljanju i kontroli državnih finansijskih sredstava je doneseno, dok strategija i akcioni plan interne finansijske kontrole u javnom sektoru (PIFC) zahtijeva reviziju. Revidirani Zakon o turskom sistemu računa, kojim se vanjska revizija usklađuje sa relevantnim međunarodnim standardima, još uvijek nije usvojen. Turski AFCOS još se nije razvio u operativnu mrežu. Potrebne su stalne strukture za kontakte sa Komisijom o zaštiti eura od krivotvorenja. Usklađivanje Turske sa osnovnim principima i institucijama *acquis*-a u oblasti finansijskih i budžetskih odredbi dobro napreduje, iako je pripravnost u dijelu *acquis*-a o vlastitim sredstavima u ranoj fazi.

Island

Prvi izvještaj o napretku za Island je potvrdio ocjenu iz Mišljenja Komisije iz februara 2010. godine da Island ispunjava političke kriterije. Island je funkcionalna demokratija sa snažnim institucijama i duboko ukorijenjenom tradicijom predstavničke demokratije. Pravosudni sistem zemlje je dobro uspostavljen i standard pravosuđa je visok. Kada su u pitanju ljudska prava i zaštita manjina, Island je nastavio sa zaštitom osnovnih prava i osiguranjem visokog nivoa saradnje sa međunarodnim instancama za zaštitu ljudskih prava.

Međutim, u Mišljenju su identifikovani određeni nedostaci. Izvještaj potvrđuje da je Island poduzeo određene korake u rješavanju tih nedostataka.

Kada su u pitanju **politički kriteriji**, koaliciona vlada je tokom izvještajnog perioda zadržala stabilnost uprkos teškoj ekonomskoj situaciji i različitim stavovima između islandskih političkih snaga i stanovništva o očekivanjima od pristupanja EU. Međutim, na kraju izvještajnog perioda porasla je podrška procesu pristupanja, većinom zbog vođenja pregovora o pristupanju.

Postignut je određeni napredak u identifikovanju odgovornih za kolaps islandskog bankarskog sistema i rješavanju njegovih političkih i administrativnih posljedica. Ovo je značajno za funkcionisanje islandskih demokratskih institucija. Izvještaj nezavisne Komisije za posebne istrage, koji je objavljen u aprilu 2010. godine, doveo je do određenog broja preporuka za

stabilizaciju finansijskog sistema i povećanje nadzora nad njim. Paralelno, Ured specijalnog tužioca je nastavio sa vođenjem istraga u vezi sa posljedicama finansijske krize.

Dobar napredak je postignut u daljem unapređenju zakonodavnog okvira vezanog za sukob interesa i finansiranje političkih partija. Zakonodavstvo u oblasti pravosuđa je izmijenjeno u dijelu kojim se regulišu imenovanja sudija s ciljem daljeg jačanja nezavisnosti *pravosuđa*. U toku je provedba preporuka Komisije za posebne istrage, izmijenjenog okvira o sukobu interesa, kao i revidirane procedure sudskih imenovanja. U kasnijoj fazi je potrebno preispitati uticaj ovih mjera.

Vlada i Parlament i dalje dobro funkcionišu. Vlada je preduzela korake za daljnje jačanje javne *uprave*. Pregovarački odbori zaduženi za koordinaciju sveukupnog procesa pridruživanja su nesmetano radili.

Ostaje da se ratifikuje Okvirna konvencija Vijeća Evrope za zaštitu nacionalnih manjina.

Privreda Islanda je u stanju duboke i duge recesije, a izgledi za barem blagi oporavak i dalje su neizvjesni. Došlo je do povećanja nezaposlenosti, kao i do značajnog pogoršanja javnih finansija uz viši fiskalni deficit i značajan porast već visokog javnog duga. S druge strane, inflacija postepeno i sigurno opada. Promišljena makroekonomska monetarno-fiskalna politika je usmjerena na stabilizaciju deviznog kursa i fiskalnu konsolidaciju. Još uvijek disfunkcionalan finansijski sektor i široko rasprostranjen debalans privatnog sektora, kao i veoma visok vanjski dug, predstavljaju ključne izazove. Program MMF-a se provodi.

Kada su u pitanju **ekonomski kriteriji**, Island se može smatrati funkcionalnom tržišnom ekonomijom. Međutim, slabosti finansijskog sektora i ograničavanje kretanja kapitala još uvijek ometaju učinkovitu raspodjelu resursa. Island bi mogao, u srednjoročnom periodu, povratiti sposobnost suočavanja sa konkurentskim pritiscima i tržišnim snagama unutar jedinstvenog tržišta, ukoliko nastavi sa rješavanjem trenutnih strukturalnih slabosti kroz adekvatne makroekonomske politike i strukturalne reforme.

Politika djelovanja je uglavnom bila primjerena i njome je podržano ponovno uspostavljanje većeg stepena makroekonomske stabilnosti, iako su izgledi za brz nastavak ekonomskog rasta i dalje neizvjesni. Fiskalna konsolidacija je nastavljena pri čemu je fiskalni deficit počeo opadati, dok je javni dug restrukturiran s ciljem njegovog ublažavanja i smanjivanja rizika po devizni kurs. Inflacija je pala, a postepeno su smanjene i ključne kamatne stope. Veći trgovinski suficit je podržao blagi porast vrijednosti domaće valute. Devizne rezerve su se povećale, iako je to to u velikoj mjeri zasnovano na vanjskom finansiranju. Tržište rada je i dalje fleksibilno sa relativno visokim stopama učešća. Zemlja ima dobru osnovnu infrastrukturu, obiluje prirodnim resursima i ima dobro obrazovanu populaciju.

Međutim, privreda se još uvijek bori sa posljedicama finansijskog kraha. Javne finansije su i dalje suočene sa izazovom snažnog smanjenja potrošnje, a suočavaju se i sa značajnim brojem potencijalnih obaveza koje su vezane za pad finansijskog sektora, pri čemu je bruto državni dug na nivou od gotovo 90% BDP-a. Bez obzira na realne korekcije plata, nezaposlenost je značajno porasla. Obnova bankarskog sektora je napredovala, ali banke se još uvijek suočavaju sa slabim kvalitetom aktive koji narušava njihovu sposobnost da finansiraju privredu. Široko prisutni debalans privatnog sektora predstavlja prijetnju finansijskoj stabilnosti. Osim toga, odluke Vrhovnog suda kojim se indeksirani devizni krediti proglašavaju nezakonitim stvorile su nesigurnost, posebno vezano za postupanje sa kreditima

korporativnog sektora. To bi moglo dodatno narušiti finansijsku situaciju domaćih banaka, koje bi onda morale ponijeti dodatni teret umjesto dužnika. Proces restrukturiranja korporativnog duga sektora je sporo napredovao tako da preostali dug ograničava djelokrug za nove investicije, zaustavljajući oporavak. Ulaganje u velike infrastrukturne projekte se još uvijek razmatra zbog političkih rasprava i nedostatka finansijskih sredstava. Poslovno okruženje i dalje ometaju mehanizmi kontrole kapitala, relativno visoke kamatne stope i otežan pristup finansiranju, posebno za mala i srednja preduzeća.

U prvom izvještaju o napretku **spodobnost Islanda da preuzme obaveze iz članstva** je ocijenjena u svjetlu njegovog sudjelovanja u Evropskom ekonomskom prostoru (EEP) i uzimajući u obzir ustupke odobrene u okviru EEP-a. Sveukupna sposobnost ispunjavanja zahtjeva iz *acquis*-a EU i dalje je dobra, što se posebno odražava kroz sudjelovanje Islanda u Evropskom ekonomskom prostoru.

Spor *Icesave* i dalje je neriješen. Zakon kojim se odobrava državna garancija na kredite odobrene od strane vlada Velike Britanije i Holandije za naknadu isplaćenu građanima koji su imali štedne račune u *Icesave* je odbačen na referendum u martu 2010. godine. Nadzorni organ (ESA) Evropskog udruženja za slobodnu trgovinu (EFTA) poslao je službeni dopis Vladi Islanda u maju 2010. godine, preduzimajući tako prvi korak u provođenju postupka protiv Islanda, tvrdeći da je Island postupao protivno Direktivi o programu osiguranja depozita ostavljajući štetište u nizozemskom i britanskom ogranku *Icesave*-a bez minimalnog iznosa garancije. Evropska komisija je saglasna sa pravnom analizom ESA-e. Pregovarački naponi između predstavnika tri vlade još nisu donijeli rezultat.

Pripreme za preuzimanje obaveza iz članstva u srednjeročnom periodu su nastavljene u oblastima koje su djelimično pokrivene EEP-om, kao i u poglavljima koja nisu pokrivena EEP-om. Usklađenost sa *acquis*-em je i dalje u velikoj mjeri prisutna, a provode se i značajni dijelovi *acquis*-a u oblastima koje su pokrivene EEP-om kao što su slobodno kretanje roba, slobodno kretanja radnika, pravo poslovnog nastana i sloboda pružanja usluga, slobodno kretanja kapitala, javne nabavke, prava privrednih društava, prava intelektualnog vlasništva, konkurencije, finansijskih usluga, te informacijskog društva i medija.

Međutim, potrebno je nastaviti s naporima na daljem usklađivanju sa *acquis*-em EU, posebno u oblastima koje nisu pokrivene EEP-om, te osigurati njegovu primjenu. Takođe treba napomenuti da će u procesu pridruživanja najvjerojatniji izazov predstavljati oblasti kao što su finansijske usluge, poljoprivreda i ruralni razvoj, ribarstvo, slobodno kretanje kapitala, kao i okoliš.

Vladini naponi u rješavanju posljedica ekonomske i finansijske krize doveli su do značajnog smanjenja budžeta. Posebno je važno osigurati da sredstva za neophodne pripreme vezane za proces pridruživanja EU budu i dalje dostupna.

Usklađenost sa *acquis*-em u području *slobodnog kretanja roba* i dalje je prisutna u velikoj mjeri. Međutim, određeni elementi još uvijek nisu u potpunosti uspostavljeni što se tiče horizontalnih mjera i zakonodavstva starog pristupa o proizvodima.

Postignut je zadovoljavajući nivo usklađenosti u oblasti *slobodnog kretanja radnika*. Potrebno je završiti pripreme za koordinaciju sistema socijalne sigurnosti. Zakonodavstvo u oblasti *prava poslovnog nastana i slobode pružanja usluga* je u velikoj mjeri usklađeno, sa izuzetkom u oblasti usluga i direktiva u oblasti pošta.

Uz određene izuzetke Island primjenjuje *acquis* u oblasti *slobodnog kretanja kapitala*. Kroz blisku saradnju sa MMF-om islandske vlasti su se obavezale da će postepeno otklanjati ograničenja u kretanju kapitala i plaćanja. Ipak, ograničenja u protoku kapitala su produžena do augusta 2011. godine, pri čemu je smanjen maksimalan iznos kupovine strane valute za putovanje. Značajni i održivi naponi su i dalje potrebni kako bi se otklonila postojeća ograničenja, uključujući strana ulaganja u ribarstvo.

Island je proveo osnovni dio *acquis*-a u oblasti javnih nabavki, te je sveukupna usklađenost veoma dobra. Međutim, potrebno je dalje jačati administrativne kapacitete kako bi se osigurala pravilna provedba politika javnih nabavki.

Dobar napredak je ostvaren u oblasti *prava privrednih društava*. Međutim, nije postignuto potpuno usklađivanje sa standardima u oblasti računovodstva. Island i dalje u velikoj mjeri u skladu sa *acquis*-em u oblasti prava intelektualnog vlasništva, ali potrebna je sveobuhvatna politika provođenja.

Island je dosegao visok nivo usklađenosti sa *acquis*-em u oblasti konkurencije, te su uspostavljene relevantne administrativne strukture. Mjere državne pomoći preduzete kao odgovor na finansijsku krizu tek treba ocijeniti.

Potrebno je osigurati potpunu provedbu *acquis*-a u oblasti *finansijskih usluga*, te unaprijediti okvir nadzora. Provedba nije okončana u nekim ključnim oblastima, uključujući osiguranje i tržište vrijednosnim papirima.

Island je već dosegao visok nivo usklađenosti, te primjenjuje značajan dio *acquis*-a u oblasti *informacijskog društva i medija*. Međutim, ostaju da se provedu odredbe iz reforme telekoma, direktive u oblasti usluga audiovizuelnih medija i politike koje proističu iz nedavno usvojene Digitalne agende za Evropu.

Još uvijek nisu otpočele pripreme u oblasti *poljoprivrede i ruralnog razvoja*. Potrebno je razriješiti uspostavu struktura koje će se baviti promjenama u administraciji, posebno osnivanje agencija za plaćanje u skladu sa standardima EU, kao i integrisanog administrativnog i kontrolnog sistema (IACS).

Postignut je određeni napredak u oblasti *sigurnosti hrane, veterinarstva i fitosanitarne politike*, posebno u prijenosu zakonodavstva o opštoj sigurnosti hrane. Međutim, potrebni su naponi u jačanju administrativnih i laboratorijskih kapaciteta. Postoje značajne razlike u odnosu na sistem EU vezano za higijenski paket, proizvode za zaštitu bilja, neispitanu hranu i genetski modifikovanu hranu.

Ne mogu se konstatovati nova dešavanja u usklađivanju sa zajedničkom politikom EU u oblasti *ribarstva*. Potrebno je obratiti posebnu pažnju na *acquis* iz oblasti unutrašnjeg tržišta vezano za pravo poslovnog nastana, slobodu pružanja usluga, kao i slobodu kretanja kapitala u ribarskom proizvodnom i sektoru obrade gdje trenutna ograničenja nisu u skladu sa *acquis*-em. Ostaje da se uspostave mehanizmi za provedbu i kontrolu mjera potpore Zajednice.

U pogledu *transporta*, ostaju na snazi ograničenja stranih ulaganja u zračni i pomorski transport. Island je već dosegao visok nivo usklađenosti, a primjenjuje se i značajan dio *acquis*-a u oblasti *energetike*. Umjereno je unaprijeđena usklađenost sa *acquis*-em u oblastima zaliha nafte, nezavisnosti regulatornih tijela i energetske efikasnosti.

Ne može se konstatovati zakonodavni napredak u oblasti *oporezivanja*. Island je već dosegao dobar nivo administrativnih kapaciteta. Ipak, tek treba uspostaviti urede za vezu i izvršiti informatičko povezivanje.

Island je dostigao visok stepen usklađenosti sa *acquis*-em u oblasti *ekonomske i monetarne politike*. Međutim, i dalje je prisutno nekoliko nedostataka, posebno u vezi sa punom nezavisnošću Centralne banke i zabrane monetarnog finansiranja javnog sektora.

U pogledu *statistike*, potrebno je unaprijediti dostupnost statističkih podataka koji su u skladu sa metodologijom EU, posebno u poslovnim, makroekonomskim i poljoprivrednim statistikama. S obzirom da je došlo do daljeg smanjenja ljudskih i finansijskih resursa nije zagarantovana provedba osnovnih planiranih statističkih operacija, kao što su anketa strukture farmi i popis stanovništva i kućanstava.

Island već provodi značajne dijelove *acquis*-a u oblasti socijalne politike i zapošljavanja. Međutim, potrebno je izraditi sveobuhvatnu strategiju zapošljavanja.

Bez obzira na tešku ekonomsku situaciju, pripreme u oblasti preduzeća i industrijske politike su na dobrom putu. Bolji pristup finansiranju za mala i srednja preduzeća predstavlja problem. Usklađenost sa standardima u oblasti *transevropskih mreža* je visoka.

U pogledu *regionalne politike i koordinacije strukturalnim instrumentima*, Island se nalazi u ranoj fazi priprema za provedbu kohezionih instrumenata politike. Potrebno je izvršiti odgovarajuću analizu potreba, uključujući identifikaciju institucija odgovornih za provedbu kohezivne politike.

Islandsko *pravosuđe* ima visoke standarde i Island osigurava visok nivo zaštite *osnovnih prava*. Island je poduzeo određene mjere u otklanjanju nedostataka identifikovanih u Mišljenju iz februara 2010. godine, posebno u pogledu procedura imenovanja sudija i sukoba interesa. Međutim, potrebno je procijeniti provedbu ovih preporuka. Zakonodavstvo u oblasti građanskih prava i zaštite podataka još uvijek nije u skladu sa *acquis*-em.

Island primjenjuje Šengenski sporazum i dosegao je napredan nivo usklađenosti sa *acquis*-em u oblasti *pravde, slobode i sigurnosti*. Potrebno je u potpunosti uskladiti zakonodavstvo u određenim dijelovima sa *acquis*-em, te potpisati i ratifikovati relevantne međunarodne instrumente.

Island je dobro napredovao u pristupanju u EU i integraciji u Evropski istraživački prostor. Usklađenost sa standardima EU u oblasti *obrazovanja i kulture* je visoka. Island je nastavio sa aktivnim učešćem u Otvorenoj metodi koordinacije u obrazovanju, kao i u programima zajednice uključujući i programe „Cjeloživotno učenje“, „Mladi u akciji“ i „Erasmus Mundus“.

Politika u oblasti okoliša na Islandu je u velikoj mjeri usklađena sa *acquis*-em kroz EEP sporazum, te je zabilježen dalji napredak u oblastima kvalitete zraka i kontinuiranog razvoja. Međutim, potrebno je postići usklađenost sa *acquis*-em u oblasti klimatskih promjena, te zaštite prirode, posebno u pogledu zaštite kitova, tuljana i divljih ptica, kao i u očuvanju prirodnih staništa i divlje flore i faune. Još uvijek nije došlo do ratifikacije ključnih multilateralnih sporazuma u oblasti okoliša.

Island već provodi značajan dio *acquis*-a u oblasti *zaštite potrošača i zdravlja*. Međutim, potrebno je završiti prijenos novog *acquis*-a u oblasti zaštite potrošača, a obradu REPEX obavještenja treba dalje osavremeniti.

Islandsko zakonodavstvo u oblasti *carina* je u velikoj mjeri u skladu sa *acquis*-em. Potrebno je značajno usklađivanje u bescarinskom zakonodavstvu i praksama. Ostaje da se osigura povezanost sa informatičkim sistemom EU.

Postignut je određeni napredak u pogledu *vanjskih odnosa*. Island je započeo sa pripremama za procjenu svojih obaveza u vezi sa potrebnim izmjenama ili poništenjem svojih međunarodnih ugovora, te je započeo sa pripremama u oblasti zajedničke trgovinske politike. Potrebno preduzeti mjere kako bi se osiguralo da razvojna pomoć Islandu ne opada dalje. Island je postigao dobar napredak i dosegao, uopšteno gledano, dobar nivo usklađenosti u oblasti *vanjske, sigurnosne i odbranbene politike*.

Što se tiče *finansijske kontrole*, procjenu nedostataka treba sprovesti u oblastima finansijskog sistema upravljanja i kontrole, kao i unutrašnje i vanjske revizije, da bi se uzeli u obzir međunarodno prihvaćeni standardi koji su u primjeni u EU. Potrebno je poboljšati pripreme vezane za zaštitu finansijskih interesa EU. Došlo je određenog napretka u području *finansijskih i budžetskih mjera* otkada je Island započeo sa utvrđivanjem oblasti u kojima je potrebno usklađivanje sa *acquis*-em.